

THE GOSPEL ACCORDING TO MATTHEW

¹ Abraham bits'á'dí' hanádaakinolt'ijhíí Jesus Christ, David bá nítíni nyáázhí' naltsoos besi'aaní. ² Isaac Abraham bá hizhchij; Jacob Isaac bá náánázhchí; Judas hik'e bik'isyú Jacob bá hizhchij; ³ Thámar, Pháres hik'e Zára Judas yá yishchij; Ésrom Pháres bá náánázhchí; Áram Ésrom bá náánázhchí; ⁴ Amínadab Áram bá náánázhchí; Náasson Amínadab bá náánázhchí; Sálmon Náason bá náánázhchí; ⁵ Ráchab, Bóoz Sálmon yá yishchij; Ruth, Óbed Bóoz yá yishchij; Jesse Óbed bá hizhchij; ⁶ David, ízigo nant'an nlíni, Jesse bá hizhchij; Urías n'íí bí'aahíí Sólomon David, ízigo nant'an nlíni, yá yishchij; ⁷ Robóam Sólomon bá hizhchij; Abíah Robóam bá náánázhchí; Asa Abíah bá náánázhchí; ⁸ Jósaphat Asa bá náánázhchí; Jóram Jósaphat bá náánázhchí; Ozías Jóram bá náánázhchí; ⁹ Jóatham Ozías bá náánázhchí; Áchaz Jóatham bá náánázhchí; Ezékias Áchaz bá náánázhchí; ¹⁰ Manásses Ezekías bá náánázhchí; Ámon Manásses bá náánázhchí; Josías Ámon bá náánázhchí; ¹¹ Bábylonyú isnángo odestijdá', aí hadá' Jechonías, hik'e bik'isyú Josías bá náánázhchí; ¹² Bábylonyú isnángo odestiiníí bikédí'go: Saláthiel Jechonías bá hizhchij; Zoróbabel Saláthiel bá náánázhchí; ¹³ Abíud Zoróbabel bá náánázhchí; Elíakim Abíud bá náánázhchí; Ázor Elíakim bá náánázhchí; ¹⁴ Sádóc Ázor bá náánázhchí; Áchim Sádóc bá náánázhchí;

Elíud Áchim bá náánázhchí; ¹⁵ Eleázar Elíud bá náánázhchí; Mátthan Eleázar bá náánázhchí; Jacob Mátthan bá náánázhchí; ¹⁶ Joseph Jacob bá náánázhchí, Josephíi Mary holzéhi bika' nlii ni', Maryíi Jesus, Christ holzéhi, yishchii. ¹⁷ Áík'ehgo Abraham bits'á'dí' David nehená'zhí' díits'adah hanátolchii; David bits'á'dí' isnáhgo odestiizhí' díits'adah hananátolchii; áídí' isnáhgo odestiiníi bits'á'dí' Christ nyáázhí' díits'adah hananátolchii.

¹⁸ Díi k'ehgo nko Jesus gozlii: Báá Mary holzéhi ilk'idá' Joseph baa hiiktii, ndi doo hwahá yił ni-inéh da ndi Holy Spirit bits'á'dí'go biyi' mé' silii. ¹⁹ Yił niinéhiií, Joseph holzéhi, nnee nlt'éégo at'éhi, Mary doo dénchq'égo bich'í' godigháh hát'íi dahíi bigha, doo hadín yígólsinégo bił ilk'inásht'aash, nzi. ²⁰ Áídá' yaa ntsekees nt'éégo, nayeelgo Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká' dí'ihíi bich'í' hadziigo gáníi, Joseph, David biye' níini, Mary ni'aa ándle'zhí' doo néndzid da; hiltsaa siliinii Holy Spirit bits'á'dí'go at'éé. ²¹ Bizhaazhé ishki-inhi goleeh, ái Jesus holzeego ádníi: bik'íi binchq'íi bits'á'zhí' hasdáyihiniíł doleełhíi bigha. ²² Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi ánií n'íi begolne'go be'ánagót'íid, gáníigo, ²³ Isaa, na'ilíhn doo hwahá nneh dahíi hiltsaa hileeh, bizhaazhé ishki-inhi goleeh, ái bizhi'íi Emmánuel golzee doleeł, ái, Bik'ehgo'ihí'nań nohwil nlii, golzeego ágolzee. ²⁴ Áídí' Joseph ch'ínádzidgo, Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á ábilnniidyú ádzaago Mary yił nnaá: ²⁵ Áídá' doo yaa naghaa da, bizhaazhé dantsé ishkiinhi gozliizhí'; áń Jesus yizhi' yá áyíílaa.

2

¹ Judéayú Bétlehem golzeegee Jesus gozliidá' Hérod nant'án nlii lək'e, áidá' ya'ái hanadáhdí' nnee daagoyánihi hikai, Jerúsalemzhi', ² Gádaaniigo, Jews binant'a' gozliihí hayú? Ya'ái hanadáhdí' bits'iksqsé dah hiit'iihí bigha daahohikaahyú dekai. ³ Hérod nant'án nlini la'ii nnee dawa Jerúsalemýú daagolini bilgo díi daidezts'aqadá' doo bil daagozhó da lək'e. ⁴ Hérod okaah yebik'ehi itisyú nadaandeehi la'ii begoz'aanii ye'ik'eda'ilchíhi íla'áyílaago, Hayú Christ goleeh? daayihniigo nayídaadiikid. ⁵ Áik'ehgo gádaabihni, Judéayú Bétlehem golzeegee; Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi n'ii k'eshchiihí k'ehgo, ⁶ Júda bini'yú Bétlehem níliní, Júdagee nant'án daanliinií bil dáledaanl'ée: nant'án shichagháshé, Israel hat'íí, yá nant'aa doleekí nits'á'dígo goleehí bigha, nii. ⁷ Hérod dánant'í'ego nnee daagoyanihí yiká o'il'a'dá' nayídaadiikid, Daadá' ts'iksqsé dantsé hit'ii silii? niigo. ⁸ Áidí' Bétlehemyú odaayis'a' gádaabihniigo, Ishkiin alts'ísé nkt'éego biká hadaanohaa; baa nohkai lək'eyúgo shil nanádaagodohihgo shíi áldó' ákú hoshkaahyú disháh. ⁹ Nant'án ániíhí daidezts'aqadá' dahiskai; hikaahdá' ya'ái hanadáhdígo ts'iksqsé dahs'aqago daayo'ii n'ii bádihyúgo hiltqol nt'éego, ishkiin alts'íséhi sitijee bik'ehd' dahs'aq silii. ¹⁰ Ts'iksqsé daayiltsaqadá' dázho yaa bil daagozhó lək'e;

¹¹ Áidí' kih yune' ha'ákaidá' ishkiin alts'íséhí báá, Mary holzéhi, yilgo daayiltsaqadá', yich'í' hayaa ádaadzaago daayokaah: ilínihi nadaayiné'íí

yidá'ch'ída'iztaago óodo, jeeh didlidgo likagolchini, frankincense holzéhi, la'úi jeeh nch'i'i, myrrh holzéhi, yaa daizné'. ¹² Nnee daagoyáni Bik'ehgo'ihinañ, Hérod bich'i'yú nádohkáh hela', daabilniigo yaa nadaiyeelgo, dabií bini'yú onákai, lahyúgo. ¹³ Anákaidá' Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á yaaká'dí'hi Joseph bił ch'i'nah ánagodlaa nayeelí bee, gáníigo, Nádndáh, mé' hik'e báá biłgo Egyptyú bił nkáh, akú nahísóotaa, nohwił nanágosisni'zhi'; Hérod k'ad mé' yizilheego yiká hantaa godigháh. ¹⁴ Áik'ehgo Joseph nádiidzaago mé'ihíi hik'e baahíi biłgo t'é'yú Egyptyú okai. ¹⁵ Hérod daztsaaazhi' da'akú naháztaa: Bik'ehgo'ihinañ binkááyú na'iziidíi aníi n'íi, ShiYe' Egyptdi' hannáh bildishni, nniidíi begolne'go ágodzaa.

¹⁶ Áidí' Hérod nnee daagoyáni bich'i' nadaazhch'a'go yígolsiídá' dázho bágóchiidgo, ishikín naki bił ledaagodzaadi' hayaa godezt'i'go dawa natseedgo yengon'áá Béthlehemýú, nnee daagoyáni Jesus yaa nayídaadiłkid n'íidí' godezt'i'go. ¹⁷ Jérémy, Bik'ehgo'ihinañ binkááyú na'iziidi n'íi, gánniidíi begolne', ¹⁸ Rámayú la' bizhiidaidits'ag, daachag la'úi chaal daadilwosh, Rachel bichagháshé yigha hichago, yati' inesk'azii bee bich'i' yadaach'ikti' ndi doo hagot'éégo da lék'e, bichagháshé da'ádaadihíi bigha.

¹⁹ Hérod daztsaadá' Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á yaaká'dí'hi Egyptgee Joseph nayeelí bee bił ch'i'nah ánagodlaa, ²⁰ Gáníigo, Nádndáh, niye' hik'e báá biłgo Israel hat'i'i bini'yú bił nádnkáh: niye' daizilhee hádaat'ii n'íi nanezna'. ²¹ Áidí' nádiidzaago biye' hik'e baahíi biłgo Israel hat'i'íi bini'yú

onákai. ²² Arkeláus Judéayú nant'án nanásdlíí, bitaa Hérod sitjì n'íígee nnaántlizhgo Joseph ya'ikonziidá, ákú digháhzhì' neldzid: áík'ehgo bindzeehí bee Bik'ehgo'ihì'nañ, Doo ákú ññáh da, bilñniid, áík'ehgo ni' lahyúgo Galilee golzeeyú okai. ²³ Áídí' kìh gozñilíí Názareth golzeegee ndaagozle'; Bik'ehgo'ihì'nañ binkááyú nada'iziidi, Áñ Názarene holzee doleeł, daañii n'íí begolñe'go.

3

¹ Áí benagowaadá' John Baptize ágole'íi nñee yich'ì' yałti'go nyáá, da'igolííyú, Judéa bigodesdzogíí biyi', gáníígo, ² Nohwinchọ'íi bits'á'zhì' ádaahñe', yaaká'yú dahsdaahn nant'aahíí biká' nagowaa. ³ Díínko Esáias, Bik'ehgo'ihì'nañ binkááyú na'iziidi, yaa yałti'go gáníí n'íi, Da'igolííyú hadínshì dilwosh, NohweBik'ehñ bádìhyú ilch'ì'daagohle', intín ilk'ídezđohgo bá ádaahle', ñiigo. ⁴ John bidiyágé bighán ha'í'áhíí bighaa alzaa, ikał hilchii biziz alzaa; nágonech'iidi hik'e dzilyú gosnihíí bilgo bihidán lék'e. ⁵ Áídá'go Jerúsalemdí' Judéa dahot'éhé ni' nagoz'aądí' la'íi túnlííníí Jórdan holzéhi biñaayú dahot'éhé ni' nagoz'aądí' baa nánzáą, ⁶ Áík'ehgo bi'ádaat'e' nchọ'íi yaa nanádaagosñí'dá', túnlííníí Jórdan holzéhi biyi' John baptize ádaabizlaa.

⁷ Phárisees daanlíni hik'e Sádducees daanlíni baptize ádaalnéhíí yigha neheskaigo yiltsaądá' gáyilñii, Nohwíí, ch'osh bik'asda' golííhí k'ehgo daakinok'ííhí, hadín lá nohwádìhyú nohwiniigodilñe' goz'aaníí bits'á'nohkáh

nohwiñniid? ⁸ Da'anii nohwinchõ'íí bits'á' ádaahdzaayúgo ch'í'nah ádaadi'nõlõsì, nest'á' nht'éégo nádaant'íhíí k'ehgo nohwaa daide'aah. ⁹ Abraham bits'á'dí' daadihe'na'i doo ídíkdaadõh'nii da: Bik'ehgo'ihí'nañ díí tséé nazñilíí nñee Abraham bits'á'dí' daadihezna'híí k'ehgo áile'yúgo áile', nohwildishñii. ¹⁰ Ch'il nkedn'aagee ik'idá' bénil'áãdgo ácha nnit'áã: ch'il dawa doo nest'án nht'ééhíí baa dahndéh dayúgo yó'ok'éhgo kõ' diltí' yuyaa olkaadhi at'éé. ¹¹ Shihíí tú bee baptize ádaanohwish'íí gádnii, nohwinchõ'íí bits'á'zhí' ádaasohdzaayúgo: ndi shiké'dí' la' shitisgo at'éhi higháh, bikee hishleeíí ndi doo bik'eh sitíí da: án Holy Spirit hik'e kõ' yee baptize ádaanohwi'íí doleeí. ¹² Be'íłch'íhé dahyotíłł, t'oh naghái íłch'íhi goz'áãgee nágosho doleeí; binest'á'híí ik'eyihiniik; áídá' bizhoolí kõ' doo ntsésihì biyi' yuyaa yidíid.

¹³ Áídí' Jesus Gálileedí' Jórdan túnlíízhí' nyáá, John baptize ábile'híí bighã. ¹⁴ Áídá' John doo hat'íí dago gáníí, Shúigo née shaa nyaa, shíí ni baptize áshííle'go dávik'ehdá'? ¹⁵ Jesus gábilñii, Ch'ík'eh ndi nzhõq k'adíí: nzhõqgo ágot'eehíí dawa be'iidle'go dávik'eh. Áík'ehgo John baptize ábíílaa. ¹⁶ Jesus baptize ábí'delzaadá' tú biyi'dí' dagoshch'í' hanádzaa: áídí' yáá bich'í' íłts'á' ádzaago Bik'ehgo'ihí'nañ biSpirit hawú k'ehgo bich'í' nke'eníihgo yíłtsaaníí dábilgo biká' dahnezdaa: ¹⁷ Nt'éégo yaaká'dí'go yati' gáníigo yidezts'áã, Díínko shíYe' shíł nzhóni, án baa shíł gozhóq.

4

¹ Áídí' Jesus Holy Spirit nabílaago da'igolíyyú ch'iidn nant'án nabíntaahyú óyáá. ² Dá doo iyáné dizdin behiskaą, áí ąął hiskaądá' shiná' silij. ³ Na'íntaahí baa nyáágo gábilnii, Ni Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nłíyyúgo, díí tsééhíí bán náodleeh, nńii. ⁴ Áídá' Jesus gábilnii, Ágágołzeego k'e'eshchij, Nńee doo dá bán zhá yee hínaa da doleel, áídá' Bik'ehgo'ihí'nań biyati'íí bizé'dí' behagohigháhíí dawa yee hínaa doleel. ⁵ Ch'iidn nant'án godiyihgo ízigo kįh goznilyú Jesus ył o'áázhgo kįh biyi' da'ch'okąąhíí ts'ídago goz'aaníí bilatahyú ył n'áázhgo, ⁶ Gánábıłdo'ńiid, Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nłíyyúgo gódał ch'í'ńł'e': ágágołzeego k'e'eshchij, Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníí nł'éégo binádaadeł'íí doleel, ná daayıłdońiik: áídí', Doo tséé hitałgo hayaa ngeeh dahíí bigą anádaanołteel doo. ⁷ Jesus bich'į' hananádiigo gábilnii, Ágágołzeego k'ená'ishchij, Bik'ehgo'ihí'nań neBik'ehń doo nabíntaah da. ⁸ Áídí' dził dázhó yúdahi biká'yú ył hananát'aazhgo nńee ıłtah at'éégo hadaazt'ı'ıí dawa ła'ıí bi'ízisgo ágot'eehíí bıł ch'í'nah áyíılaago; ⁹ Gábilnii, Díí nagoz'aaníí dawa naa dinish'aa doleel, hayaa ánńe'go shonkaąhyúgo. ¹⁰ Jesus gánábıłdo'ńiid, Yuwehyú, Satan: ágágołzeego k'ená'ishchij, Bik'ehgo'ihí'nań neBik'ehń zhá honkaą, da án zhá bá na'ızıid. ¹¹ Áídí' ch'iidn nant'án bits'ą'zhį' onádzaadá' Bik'ehgo'ihí'nań binadaal'a'á yaaká'dí'hi baa hikaigo bich'odaazńi'.

12 Áídí' Jesus John ha'áneztjigo ya'ikonziidá' Gálileeyú óyáá; 13 Náza'rethdí' dahiyaago Capérnaumyú ngonle', túsikaaní' bahyú, Zábulon hik'e Néphthalim bigodesdzogí' biyi': 14 Esáias, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi, gánniid n'íi begolne'go, 15 Zábulon bini' hik'e Néphthalim bini' Jórdan túńlji hanaayú túsikaaní' bich'í' Gálileeyú, doo Jews daanlji dahí' bini'yú; 16 Godilhiyú naháztaą n'íi kọ' bená'dindíingo daayiltsaa; da'itsaah bichagosh'ohyú naháztaą n'íi bich'í' idindláád silji.

17 Áídí' godezt'i'go, Nohwinchọ'íi bits'á'zhi' ádaahne', yaaká'yú dahsdaahn nant'aahí' biká' nagowaa, niigo Jesus yałti' nkegonyaa.

18 Jesus túsikaaní' Gálilee holzéhi bahyú higaałdá', nnee ilk'isyú naki, Simon, da'án Peter holzéhi, hik'e bik'isn Andrew lóg behaidlehe nanest'óli téh nádaayi'aa'go yiltsaa: ái lóg hadaayihileehí daanlji. 19 Áík'ehgo gádaayilnii, Shiké' dahdoh'aash; lóg hayihileehí k'ehgo nnee shá nádaahohłahgo ánohwishle'. 20 Dagoshch'í' lóg behaidlehe nanest'ólihií da'áigee ndaistsoozdá' Jesus yiké' dahn'aazh lék'e. 21 Áídí' dahnádiidzaago ilk'isyú naki naayiltsaa, James, Zébedee biye', hik'e bik'isn John, ái bitaa Zébedee bilgo tsina'eehí yiyi' naháztaą, bilógbehaidlehe nanest'ólihií nádaikadgo; áík'ehgo yich'í' ánniid. 22 Dagoshch'í' bitaa tsina'eehí yiyi' sidaadá' yits'á' dahn'aazh, Jesus biké'.

23 Áídí' Jesus, Gálileeyú dahot'éhé Jews ha'ánálséh nagoznilyú ilch'ígó'aahgo, yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaní' nł'éégo baa

na'goni'íí yaa yakti'go, la'íí nnee bitahyú iltah at'éégo kah yaa nadaakaihíí hik'e daanniihíí náyihilziihgo anádaa. ²⁴ Syria golzeeyú dáhot'éhé Jesus baa daach'inii: ákú iltah at'éégo daanniihíí hik'e kah yaa nakaihíí, góyéégo bich'í' nadaagowaahíí, ch'iidn yisná ádaabi'siníí, onádaatkishihíí, la'íí daadi'ilihíí yił nadaaskaigo Jesus nt'éégo ánádaayisdlaa lək'e. ²⁵ Áík'ehgo nnee láágo Gálilee, Decápolis, Jerúsalem, Judéa, la'íí Jórdan túnlíiníí hanaadi'hi biké' anátseel lək'e.

5

¹ Jesus nnee biké' anátseehíí yiłsaágo dzilyú hayaa: áígee nezdaago bitsilke'yu áldó' baa hikai: ² Yił ch'ídaago'aah nkegonyaa, gáníigo: ³ Hadíí ídaagoch'iyolba'íí biyaa daagozhóq le': yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliiníí itah daanlii. ⁴ Chaał nadaakaihíí biyaa daagozhóq le': bá nádaagodojooł. ⁵ Bijíídí' isht'edaagodnt'éehíí biyaa daagozhóq le': ni'godzán dá goz'aq nt'éégo biyéé doleel. ⁶ Nzhooqo ágot'eehíí dážhó hádaat'íihíí bigħa shiná' hik'e dibá' daanliiníí biyaa daagozhóq le': áí náda'doldíił. ⁷ Bił daagoch'oba'íí biyaa daagozhóq le': bíí áldó' baa goch'oba' doleel. ⁸ Bijíí biyi' daagozhóóníí biyaa daagozhóq le': áí Bik'ehgo'ihí'nań daidołtséel. ⁹ Iłch'í'gont'éehíí benadaago'aahíí biyaa daagozhóq le': áí Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé daabildi'nii doleel. ¹⁰ Nzhooqo ágot'eehíí ye'ádaat'eehíí bigħa bich'í' nadaagoch'inłkaadíí biyaa daagozhóq le': yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliiníí itah daanlii. ¹¹ Shíí shigha nnee yati' yee

daanohwokáalyúgo, nohwiniidaagodnłsıyúgo, la'íi léda'ikchoogo yati' déncq'ehíi yee nohwaa yádaakti'yúgo, nohwiıyaa daagozhóó le'. ¹² Nohwił daagozhóó le', dázhó nohwił daagozhóó le': yaaká'dı'go ízisgo ágot'eehíi nohwaa hi'né' doleek: nohwíi dánohwintségo Bik'ehgo'ihı'nań binkááyú nada'iziid n'íi da'ágát'éeego bich'ı' nadaagoch'inłkaad ni'.

¹³ Nohwíi ni'gosdzán bi'ishııh daanohııı: áidá' ishııhıi doo nk'óózh da silııyúgo, nt'é bee nk'óózh ánálné'? Doo nt'é bee nłt'ée da, daazhógo ch'élkAADgo biká' nach'ikai doo. ¹⁴ Nohwíi ni'gosdzán biká' nıee bá'idindláádıi daanohııı. Dził biká'yú ízisgo kıh nagoznıł dahgoz'aayúgo, doo hagotéego nant'ı' da. ¹⁵ La'íi ik'ah kq'ıi ch'idnłłah lék'eyúgo, doo táts'aa bıł hayaa nch'i'áah da go'ıı, áidá' ik'ah kq'ıi biká' dahnásıłt'áhé biká' dahch'ıłt'aah go'ıı; áık'ehgo hadıi kıh yune' naháztaanıi dawa yee daago'ıı. ¹⁶ Nıee bıńáál nohwıts'á' idindláád le', áık'ehgo nłt'éeego ánadaaht'ıııı daayo'ııgo nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahń ízisgo at'éeehıi bee ch'ı'nah ádaanłsı.

¹⁷ Bik'ehgo'ihı'nań yegos'aanıi dagohıi Bik'ehgo'ihı'nań binkááyú nada'iziid n'ıi bek'e'eshchiinıi doo ánabiyıshdııhyú nıyáá daashoh'ńıi da: doo ánabiyıshdııhyú nıyáá da, áidá' dawa begolne'go nıyáá. ¹⁸ Da'anıi gánohwiłdishııı, Yáá hik'e ni'gosdzán bıłgo bech'ıgonáhzhı' begoz'aanıi biyi'dı' ayáhágo isdzohıi la'ıi dahts'idıłhııı doo daazhógo dá dahgoz'aa nt'éeego da, aal alzaazhı. ¹⁹ Hadıı dıi Bik'ehgo'ihı'nań yegos'aanıi ayáhágo ágot'eehıi ndi doo yıkısk'eh

at'éé dahíí, la'íí áík'ehgo n̄nee yił ch'ídaago'aahíí, án yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliiníí bitahyú dázho doo íl̄íí dahíí bee hojíí doleek: áídá' hadín díí begoz'aaníí yikísk'eh at'ééhíí la'íí yee il̄ch'ígó'aahíí, án yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliiníí bitahyú izisgo at'ééhíí bee hojíí doleek. ²⁰ Begoz'aaníí ye'ik'eda'il̄chíhi hik'e Pharisees daanlíni bitisgo n̄t'éégo ádaanoht'eeyúgo zhá yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliiníí itah daahleeh go'íí, nohwildish̄nii.

²¹ Doo ánídá' díí k'ehgo n̄nee bángot'aągo daadesots'aą ni', Doo izil̄héé da; hadín izis-híí'íí góyéégo bágoz'áni at'éé, golzeego: ²² Áídá' gádaanohwildish̄nii, Hadín bik'isn doo nt'é bighá dayú yik'en̄niihíí góyéégo bágoz'áni at'éé: hadín bik'isn, Ráca, yił̄niihíí baa yá'iti'go bágoz'áni at'éé: hadín bik'isn, Doo gonyáá da, yił̄niihíí ch'iidn bik' diltki' yuyaa bágoz'áni at'éé. ²³ Áík'ehgo bech'okáahíí biká' dahnási'níí goz'aągee nt'éhéta Bik'ehgo'ihí'nań baa nánne'yúgo, nik'isn bil dahgosín'aąhíí bínáln̄iihyúgo; ²⁴ Da'áígee da'ch'okáah goz'aągee nt'éhéta nánne' n'íí siné'dá' nik'isn bich'í' n̄nángo il̄k'ínágodok̄oq̄h; áídí' t'aązhí' nádndáhgo áníta Bik'ehgo'ihí'nań baa nánne'. ²⁵ Hadín naa dahgoz'aaníí dagoshch'í' bil il̄k'ínágodn̄k̄oq̄h, yána'iti'héyú bil hi'ashdá'; dahyúgohíí dánko aayanáltihíí yaa nide'ahi at'éé, aayanáltihíí aasitíni yaa niktéehgo ha'anikt'e'. ²⁶ Da'anii doo ch'ínánódáh át'éé da, dá aął na'ín̄ilgo zhá, nil̄dish̄nii.

²⁷ Doo ánídá' ágádaach'iniigo ba'ikodaanohsí lán shí, Doo nant'í' nahkai da, golzeego: ²⁸ Áídá' shíí

gádaanohwiłdishnii, Nnee isdzán dázho há't'igo dénc'ého yineł'iidí ilk'idá' bijí biyi' yuyaa nant'í' deyaa. ²⁹ Nináá dihe'nazhinéégohí nch'ogo ánát'ijł ánı'siyúgo ha'aahgo yó'olne': nits'í lahzhi' da'adıhyúgo doo nzhog da, áidá' nits'í dabiighago ch'iidn bik'og dilti' yuyaa, hell holzéhi, oni'dolt'e'yúgo itisgo doo nzhog da. ³⁰ Nigan dihe'nazhinéégohí nch'ogo ánát'ijł ánı'siyúgo nadnłgeeshgo yó'ok'e': nits'í lahzhi' da'adıhyúgo doo nzhog da, áidá' nits'í dabiighago ch'iidn bik'og dilti' yuyaa oni'dolt'e'yúgo itisgo doo nzhog da. ³¹ Gánadaadi'nii ni', Hadín bi'aa yó'onáyilt'e' hat'íiní, naltsoos yiká' ilk'inát'aash: ³² Áidá' shíi gádaanohwiłdishnii, Hadín bi'aa doo nnee la' yil nant'í' na'aash dadá' yil ilk'inát'aazhyúgo, nant'í' naghaago áile': hadín isdzán yó'ok'e' n'ii yil nnááyúgo, ái nneehíi yil nant'í' na'aash hileeh.

³³ Doo ánídá' gádaach'iniigo ba'ikonaadaanohdzi lán shi, Doo daazhógo nit'la dahnádinłniih da le', áidá' Bik'ehgo'ihinań binadzahgee hagog'éégo anniihíi k'ehgo ánlé': ³⁴ Áidá' shíi gádaanohwiłdishnii, Doo yaaká' bee nohwit'la dahnádaadidołniih da; áigee Bik'ehgo'ihinań nant'aago dahsdaahíi bigha: ³⁵ La'íi doo ni'godzán bee nohwit'la dahnádaadidołniih da; ái Bik'ehgo'ihinań dahnádil'iséhi at'éé: doo Jerúsalem ndi bee da; ái ízigo kih goznilií nant'an ízisií golinihi at'éehíi bigha. ³⁶ Doo nitsits'in ndi bee nit'la dahnádinłniih da, nitsizil dała'á ndi doo ligaigo dagohíi dilhıłgo áóléh at'éé dahíi bigha. ³⁷ Ha'oh, dagohíi, Dah, zha daadohnii, doo nohwit'la dahnádaadidołniih da ndi

da'an̄iigo ádaadoh̄nii: la'ihíí nch̄o'ihíí bits'á'dí'go at'éé.

³⁸ Doo ánídá' gádaadi'n̄iigo ba'ikodaanohs̄i lán sh̄i, Nohwináá hayi'ááyúgo bináá hanádoh'aal, nohwiwoo hayi'ááyúgo biwoo hanádoh'aal:

³⁹ Áídá' sh̄íí gádaanohw̄ldish̄nii, N̄nee nch̄o'go nohwich'í' at'ééhíí doo bich'í' t'áazh̄í' ádaanoht'ee da: hadín nitl'aah yonkts'íyúgo, lahzhin̄éé bich'í' nnanínt'aah. ⁴⁰ Dahadín ni'íí bigh̄a naa yá'iti'dá' nahayiiltsóozyúgo, ni'íícho ałdó' doo baa n̄ch̄i' da. ⁴¹ Dała'á dahgost̄o'yú nīndeyoodyúgo, nakidn dahgost̄o'yú bil n'áash. ⁴² Hadín dant'éhéta níyókeedíí baa nné', hadín dant'éhéta bá ch'ín̄né'yúgo doo bich'í' t'áazh̄í' hón̄t̄a' da.

⁴³ Doo ánídá' gánádaadi'n̄iigo ba'ikonaadaanohdz̄i lán sh̄i, Nit'ahdí' gólín̄íí zh̄á nił nzh̄oq̄dá' nik'enn̄iihíí bik'enn̄ih le'.

⁴⁴ Áídá' sh̄íí gádaanohw̄ldish̄nii, Nohwik'enn̄iihíí nohwil̄ daanzh̄oq̄ le', yati' yee daanohwokáalı́ biyaa daagozh̄oq̄ doleeł daahoh'n̄íí le', hadíí bil daanołch̄o'íí n̄t'éégo bich'í' ádaanoht'ee le', nch̄o'go nohwich'í' ádaat'eehíí la'íí nohwiniidaagodn̄s̄iníí bá da'ohk̄aah le'; ⁴⁵ Áík'ehgo nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahn̄ bizhaazhé daanołj̄i: án nch̄o'íí hik'e nzh̄oqh̄íí dálekt'eego biká'zh̄í' ya'ái hanadángo áyíłs̄i, n̄t'éégo at'ééhíí hik'e doo dávik'ehyú ádaat'ee dahíí dálekt'eego biká' nagok̄t̄ij̄hgo áyíłs̄i. ⁴⁶ Hadíí bil daanołshooníí zh̄á nohwil̄ daanzh̄oq̄yúgo, nt'é bigh̄a nohwich'í' nahi'n̄ííł? Tax bich'í' nadaahi'n̄iik̄íí ndi hadíí yil̄ daanzhooníí bil daanzh̄oq̄ ya'? ⁴⁷ Nohwik'isyú zh̄á bilák'e nádaadoł̄nihyúgo, la'ihíí hant'é bee bitisgo

ádaanoht'ee? Tax bich'í' nadaahi'niihíí áldó' da'ágát'éé ya'? ⁴⁸ Áík'ehgo nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahn dázho nkt'éégo at'éé, nohwíí áldó' ágádaanoht'ee le'.

6

¹ Doo dá nnee binadzahgee zhá nnee bich'í' nkt'éégo ádaanoht'ee da, daazhógo dédaanohwini'íihíí bigha: ágádaah'tíyúgo nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahn bits'á'dí' doo nt'é nohwich'í' naho'nííí at'éé da. ² Tédaat'iyéhíí dant'éhéta baa nné' lək'eyúgo, doo nádih higaakíí bésh dilwoshé yee anigo da, daanzhoq ádaadil'iiníí Jews ha'ánáséh nagozníl yune' la'íí intínyú nnee bada'ohíhíí bigha ágádaat'íihíí k'ehgo doo ánt'íí da. Da'anii gánohwíldishnii, Ilk'idá' áí bich'í' nahasnili at'éé. ³ Áídá' tédaat'iyéhíí dant'éhéta baa nné'yúgo nigan dihe'nazhinéé ánát'íííí ne'eshganzhinééhíí doo yígótsi da le'. ⁴ Dánant'í'ego baa nné': áík'ehgo dánant'í'ego ánáda'ch'ol'ííí ndi yo'iiníí, niTaa, da'án nnee binadzahgee nich'í' nado'oníki at'éé.

⁵ Onkaqahgee doo daanzhoq ádaadil'íihíí k'ehgo ánt'éégo da: áí ha'ánázéh yune' la'íí ilk'idá'itingee nazíigo da'okaqahgo bíl daagozhóq, nnee daabine'íígo. Da'anii gádaanohwíldishnii, Ilk'idá' áí bich'í' nahasnili at'éé. ⁶ Áídá' ni, onkaqahyúgo, ntééh yune' ha'ánnáhgo, ídíl da'déntííhdá' niTaa nagont'í'yú honkaqah; án dánant'í'ego ánáda'ch'ol'ííí ndi yo'iiníí, niTaa, da'án nnee binadzahgee nich'í' nado'oníki at'éé. ⁷ Da'ohkaqahgee be'ádaadohniihíí doo dayúweh doo nt'é bighayú be'ádaadohnii da, doo Jews daanlii dahíí ádaat'eehíí k'ehgo:

ái lǎágo yádaasiilti'yúgo zhá Bik'ehgo'ihinañ nohwidits'ag, daanzì. ⁸ Doo áík'ehgo ádaanoht'ee da: nohwiTaa hant'é bídaanohtìhíí yígótsì, t'ah doo hwahá bíhóhkeed da. ⁹ Díí k'ehgo nkó da'ohkààh: NohwiTaa yaaká'yú dahsínndaahíí, Nizhi'íí dilzìhgo bígózìh le'. ¹⁰ Nant'án nííhíí begodowáh. Hago't'éégo ánniyyú yaaká'yú benagowaahíí k'ehgo ní'gosdzán biká'yú áldó' begodolníí. ¹¹ Díí jìí daahiidaà doleehíí nohwá ágonksì. ¹² Hadíí nchò'go nohwich'ì' ádaaszaahíí bighà baa nágodent'áahíí k'ehgo néé áldó' nchò'go ádaasiidzaahíí bighà nohwaa nádaagodin'áah. ¹³ Nanohwída'dintaah yunè' onohwoníí hela', áídá' nchò'go at'ééhíí bits'á'zhì' hanánohwihi'níí: Dahazhì' dawa bá nant'áá, lá'íí ninawodíí itisyú át'éhi, lá'íí ízìsgo ánt'éhi dahazhì' bee sínzìjì doleek. Doleekgo at'éé. ¹⁴ Nnee binchò'híí bighà baa nádaagodeso'áayúgo, nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahn áldó' nohwaa nágode'aahi at'éé: ¹⁵ Áídá' nnee binchò'híí bighà doo baa nádaagodeso'áà dayúgo, nohwiTaa áldó' doo nohwaa nágode'aahi at'éé da.

¹⁶ Dáshiná' da'ohkààh lèk'eyúgo, daanzhòò ádaadil'íni doo k'ehgo ádaanoht'ee da: áí dáshiná' da'okààhgee ídaadaagoch'iyolba'go binii hago ándaayol'íí, nnee dáshiná' oshkààhíí yídaagołsì le', daanzìgo. Da'anii gádaanohtìdìshnii, lǎk'idá' áí bich'ì' nahasnìli at'éé. ¹⁷ Áídá' ni dáshiná' onkààh lèk'eyúgo, nitsizìl nntàg, ninii tángis; ¹⁸ Áí bee nnee dáshiná' onkààhíí doo yídaagołsì da, niTaahíí zhá na'gont'ì' ndi yígótsì: áík'ehgo dánant'ì'ego ánáda'ch'ol'íí ndi yo'iiníí, niTaa, da'án nnee binadzahgee nich'ì' nado'onìki at'éé.

19 Ni'gosdzán biká' dawahá nohwil da'ilíiní doo nadaano^hní da, dánko gólchoozhi nohwits'á' da'iyaa, beshihii nohwits'á' dichih, la'í da'in'íhíí nohwee dain'íh: 20 Áída' yaaká'yú zhá nada'no^hní, akúyúgo zhá gólchoozhi doo nohwits'á' da'iyaa da, beshihíí doo nohwits'á' dichih da, la'í da'in'íhíí doo nohwee daino'íh at'éé da: 21 Dahayú nohwil ilíni sinilyú, aí zhá baa natsídaahkees doo. 22 Koⁿáá'í kots'í biko'i at'éé: áik'ehgo koⁿáá n^t'éyúgo kots'í dahot'éhé biko' golíni at'éé. 23 Áída' koⁿáá doo n^t'éé dayúgohíí, kots'íhíí dahot'éhé díhíi at'éé. Koyi' ná'dindíin n'í kots'á' díhíi silijyúgo, aí dázho díhíi at'éé.

24 Doo hadín binant'a' naki da, da^l'á bíl nchó'dá' la'ihíí bíl nzhoo doleeki at'ééhíí bigha; dagohíí da^l'á yotá'dá' la'ihíí yich'olaa doleeki at'éé. Bik'ehgo'ihí'naⁿ hik'e hágótdzilíí dá^l' doo hago^t'éégo bá na'ch'iziidi at'éé da. 25 Áí bigha gádaano^hwildishnii, Nohwi'ihí'na'íí doo baa nohwil daagoyéé da le', hant'éshá' hishää doleeki, daano^hshigo; dagohíí nohwits'í doo baa nohwil daagoyéé da le', hant'éshá' ágoshdle', daano^hshigo. Ya' idánhíí ihí'naahíí bitisgo ilijí gá, ya' diyagé kots'íhíí bitisgo ilijí gá? 26 Dló' yúdahyú nada'iníihíí baa natsídaahkees: doo k'eda'dílee da, doo náda'igeesh da, doo hayú binon'ik'edaayihiniíhíí bá gowa goz'ää da; da'ágát'éé ndi nohwitaa yaaká'yú dahsdaahn bá da'diiné'. Ya' nohwíí aí bitisgo da'inohijí gá? 27 Nohwitahyú hadín daahoneezíí yaa natsékeesíí zhá bee ayáhago ndi ts'ídag ndikséhgo ádidle' gá? 28 Hant'é bigha diyagé baa nohwil daagoyéé? T'oh dénzhónéhíí baa

natsídaahkees; doo nada'iziid da, doo da'it'ool da ndi nlt'éégo daanooseek: ²⁹ Da'ágát'éé ndi Sólomon ízigo at'éé lék'e ndi doo díí t'oh dénzhóné k'ehgo ík'e'isdlaa da, nohwĩdishñii. ³⁰ T'oh díí jji noosekíí, ádí' iskaꞗ daadidlíí ndi Bik'ehgo'ihí'nañ nlt'éégo bik'e'islaadá' danilt'eego ya' áí t'ohíí bitisgo Bik'ehgo'ihí'nañ nohwik'e'islaa gá, nohwíí nohwi'odla' ádaayáháhi? ³¹ Áík'ehgo, Hant'é da'iidaꞗ shihíí? dagohíí, Hant'é da'iidlaꞗ shihíí? dagohíí, Hant'é ádaagohiidle' shihíí? doo daadohñiigo baa nohwĩ daagoyéé da le'. ³² (Doo Jews daanliꞗ dahíí áí zhá itisgo hádaat'íí:) áídá' áí dawa bídiñ daanohñihíí nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahn yígósi. ³³ Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee begoz'aaníí hik'e bits'á'dí' nzhõõgo ágot'eehíí ntsé biká hádaaht'íí; áík'ehgo díí dawahá áldó' nohwíyéé doleeł. ³⁴ Áík'ehgo yiskaꞗgo hago ágot'eehíí doo baa nohwĩ daagoyéé da le': áí dabíí na'ídint'og ndi at'éé. Dałá'á jji nagont'ogíí da'ái zhá dávik'eh.

7

¹ Doo hadín baa nádaaht'íí da le', áík'ehgo nohwíí áldó' doo nohwaa nádaach'it'íí da doleeł. ² Aanádaaht'ííhíí k'ehgo nohwíí áldó' nohwaa nádaach'it'íí doleeł; dáhołꞗago kaa daasohné' lán shi n'íí k'ehgo da'ágáhołꞗago nohwaa nádo'né'. ³ Hant'é bighꞗ nik'isn biñáá yune' tsj akts'íséꞗ sitaaníí hí'íí, áídá' nihíí niñáá yune' tsj nchaahi sitaaníí doo hí'íí da? ⁴ Ni niñáá yune' tsj nchaahi sitaꞗdá', hagoť'éégo nik'isn gáññii, Shik'isn, ai tsj akts'íséꞗ niñáá yune' sitaaníí ná haoshtíih? ⁵ Ni,

nzhoo idn'ini, ntsé nináá yune' tsj nchaahi sitaaníí hatjñh; áík'ehgo nlt'éégo go'jñ nleehgo áníta nik'isn bináá yune' tsj ałts'ísęę sitaaníí bá hatjñh.

⁶ Nt'é dilziníí doo gósé baa daahohniıl da, ła'íí nohwiyo' nlt'éhihíí doo góchi bich'j' odaahokkaad da, ágádaah'tjyúgo dánko yiká' nakai doleeł, áídí' nohwich'j' nádiikeego nohwik'idahjeeh.

⁷ Ídaadohkeed, áík'ehgo hant'é idaadohkeedíí nohwaa hi'né'hi at'éé; hádaadoh'jñ, áík'ehgo hant'é hádaadoh'iiníí nádaadohné'hi at'éé; dáádítñh ndaanołts'j, áík'ehgo nohwá ch'í'ítjñhi at'éé: ⁸ Hadín idókeedíí baa hi'né'hi at'éé; hadín hádéz'iiníí hant'é hádéz'jñ shihíí náidiné'hi at'éé; hadín dáádítñh ndaalts'ihíí bá ch'í'ítjñhi at'éé. ⁹ Nohwitahyú ła' nnee biye' golini, biye' bán biyókeedyúgo, ya' tséégo yaa yi'aah gá? ¹⁰ Dagohíí łóg biyókeedyúgo, ya' ch'oshgo yaa yilteeh gá? ¹¹ Daanołchq' ndi nohwichagháshé nt'é nlt'éhi baa hi'né'íí bídaagonoksjyúgo, itisgo nohwaa natsekeesgo nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahn hadín dant'éhéta nlt'éhihíí biyókeedíí yaa yiné'hi at'éé. ¹² Áík'ehgo nnee hagot'éégo nohwich'j' ádaat'eego hádaah'tjñhíí k'ehgo nohwíí ałdó' bich'j' ágádaanoht'ee: áí Bik'ehgo'ihinań yegos'aaníí hik'e binkááyú nada'iziid n'íy ye'ılch'idaago'aahíí bik'ehgohi at'éé.

¹³ Ágołts'ósęęgo ch'ígót'i'yú ch'ínohkáh: nteelgo ch'ígót'i'ihíí, goteelgo intínhíí góyéé nágost'aayú intín, łaágo akóne' ha'ánáśéh. ¹⁴ Ágołts'ósęęgo ch'ígót'i'ihíí, ágołts'ósęęgo intínhíí, áí zhá ihinaa bich'j' intín, da'akwíyé zhá ákú ch'ekáh, doo łaágo da.

15 Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidíí ádaadil'ini baa daagonohsąą, áí dibelíí bikágéhíí daabidiyágégo nohwaa hikáh, áídá' biyi' yuyaahíí ma'cho dázho shiná' daanliiníí k'ehgo at'éhi ádaat'ee. 16 Dá binest'ą'híí bee bídaagonołsı doleel. Ya' dahts'aa'íí hosh baa ndaach'ihiniil née, née figs kọ'dahosh baa ndaach'ihiniil née? 17 Ch'il nł'éhíhíí nest'án nł'ééhíí bah dahnándahi at'éé; áídá' ch'il dénchọ'éhíí nest'án dénchọ'éhíí bah dahnándahi at'éé. 18 Ch'il nł'éhíhíí doo nest'án dénchọ'éhíí bah dahnándahi at'éé da, la'íí ch'il dénchọ'éhíí doo hagog'éégo nest'án nł'éhíhíí bah dahnándahi at'éé da. 19 Ch'il dawa doo nest'án nł'ééhíí bah dahndéh dayúgo, yó'ok'éhgo kọ' dilti' yuyaa olkaadhi at'éé. 20 Áík'ehgo binest'ą'ihíí bee bídaagonołsı doleel.

21 SheBik'ehń, sheBik'ehń, daashińiihíí doo dawa yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliiníí itah daaleeh da; hadín shiTaa yaaká'yú dahsdaahn aniihíí yikísk'eh at'ééhíí zhá itah daaleeh. 22 Áí bijji nnee ląągo gádaashińii doleel, NohweBik'ehń, nohweBik'ehń, ya' doo daanónjiigo Bik'ehgo'ihí'nań nohwinkááyú yałti' da lán? Ya' doo nich'į' ádaan'niigo ch'iidn hadaaniidzood da lán? Ya' doo nizhi' biláhyú ízigo ánágot'jiihíí be'ádaant'ee da lán? 23 Nohwíí doo nohwídaagonsini ádaanoht'ee da: yúwehzhı' nohkáh, nchọ'go ádaaht'ini, bilidishniil.

24 Dahadín shíyésts'ąągo shiyati' yikísk'eh at'ééhíí díí k'ehgo nkó at'éhi at'éé: nnee goyáni tsée yiká' bigową ágodlaa: 25 Ląągo nanágotjı, la'íí tú ná'dijoł, la'íí bigową bich'į' nádiyok; ndi doo nagongeeh da: tsée biká' goz'ąąhíí bighą.

26 Áídá' dahadín shíyésts'aa ndi shiyati' doo yikísk'eh at'éé dahíí, díí k'ehgo nkó at'éhi at'éé: nnee doo goyánihi sái biká' bigowa ágodlaa: 27 Láágo nanágołtj, ła'íí tú ná'dijoł, ła'íí bigowa bich'j' deyolgo nangóngo': gowa nabígoztł'j'ih silj. 28 Jesus ái ałł yaa nagosni'dá' ilch'igon'ááhíí bigha nnee bił díyadaagot'ee lək'e: 29 Yebik'ehíí k'ehgo yil ch'ígó'aahíí bigha, doo nnee begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi ádaat'eehíí k'ehgo da.

8

1 Dził biká'dí' nkenáidiidzaadá' ląágo biké' anázeel lək'e. 2 Nt'éégo ła' nnee lóód doo ínádih dahi, léprosy holzéhi, yaa nagháhi biyahzhj' hayaa adzaago gábiłnii, SheBik'ehń, náshírlzihíí bik'e síntjigo nígonsj, hánt'jyúgo náshírlzih. 3 Áík'ehgo Jesus yich'j' dahdidilniidí' yiká' ndelniihgo, Hasht'j; nándziih, yilnii. Áí dábiłgo lóód n'íí ínásdjid lək'e. 4 Áídí' Jesus gábiłnii, Hadín dánko bił nagoln'j' hela'; t'i, okąąh yebik'ehi bich'j' ch'f'nah ádndle'go, nt'éhéta be'okąąhíí Bik'ehgo'ihí'nań baa nné', Moses ngon'áá lək'ehíí k'ehgo, áík'ehgo nándziihíí nnee yídaagołsj doleel.

5 Jesus Capernaum golzeeyú nyáádá', áígee siláada dała'á gonenadín binant'a'íí nábokaąąhgo baa nyáágo, 6 Gábiłnii, ShiNant'a', shána'iziidíí di'il silínihi yaat'éégo bił na'dini'go gowayú sitj. 7 Jesus gábiłnii, Ákú disháhgo naszíih. 8 Siláada nant'an gábiłnii, ShiNant'a', shigowa yune' ha'annáhgo ndi doo bik'eh sitj da: déhadziihgo ndi shána'iziidi nadzih ndi at'éé. 9 Shíí alódó' shinant'a' golj, shihíí siláada bá nansht'aa: dała'á,

Dah nṇáh, bíldishṇiiyúgo dahdigháh; ła'íí, Yushdé', bíldishṇiiyúgo shaa higháh; ła'íí shána'iziidi, Díí áńle', bíldishṇiiyúgo áí áíle'. ¹⁰ Jesus áí yidezts'aqáda' débıldıiyagodzaago nṇee bike' náłseełíí gáyılṇii, Da'anii gádaanoḥwı́ldishṇii, Israel hat'i'íí bitahyú ndi doo hadín díí k'ehgo bi'odla' golíni baa nsháh da. ¹¹ ła'íí gánádish'ṇii, Łáágo ya'ái hanadáhdí' ła'íí ya'ái onadáhdí' nihikáhgo, Abraham hik'e Isaac ła'íí Jacob yıl dahnáhaztaq doleeł, yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliinií bitah: ¹² Áída' nṇee, yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanlii le'at'éé n'íí, chagołheel yuṇe' ohılkaad doo: áígee daach'ichag hik'e kowoo lídaach'idı́lk'ash doleeł. ¹³ Jesus silááda binant'a'íí gáyılṇii, Nádnáh; hagog'éégo osı́ndlaqadıí da'ái k'ehgo ná begolzaa. Áık'ehgo silááda binant'a' bána'iziidihií da'áígee dagoshch'i' nadziih.

¹⁴ Áídí' Jesus Peter bigowa yuṇe' ha'ayáada' Peter bi'aahíí bimaá nezgaigo sitı́igo yıltsaq. ¹⁵ Bigan yedelṇiih, áık'ehgo nezgai n'íí bits'á' gonyáa: áídí' nádiidzaago yá da'dezne'.

¹⁶ Áídí' o'i'áázhi' godeyaago łaágo ch'iidn isná ádaabılsiníí bich'i'yú yıl neheskai: áık'ehgo hadaadzi'íí zhá bee ch'iidn hainiheyood, ła'íí daanniihií dawa nádaayılziih: ¹⁷ Esáias, Bik'ehgo'ihı́'ńán binkááyú na'iziidi, gánṇiid n'íí begolṇe'go, Néé doo daanldzil dahı́, ła'íí noḥwikah n'íí dawa dabızhá ídá'áyiidlaa.

¹⁸ Jesus biṇaayú nṇee láni ıla'at'ééhíí yıltsaqáda', Hanaazhi' noḥwił nada'do'eeł, nṇiid. ¹⁹ Áígee begoz'aanı́ ye'ik'e'ılchíhi baa nyáágo gábiṇii, İlch'ígó'aahı́, dahayú anadáatyú nı́ké' anáshdaal

doo. ²⁰ Jesus gábiñii, Ma' ndi bi'i'án daagolíí, dló' yúdahyú nada'ñiihíí ndi bit'oh daagolíí; áídá' shíí nnee k'ehgo Niyááhíí doo hayú nshteehi at'éé da. ²¹ Ła' bitsilke'yuhíí gábiñii, ShiNant'a', halaą shitaa ntsé łehishteehyú dósha'. ²² Jesus gábiñii, Shiké' hínááł; áídá' nanezna'íí dabií łedaaki'ñii le'.

²³ Áídí' tsina'eelíí yehiyaadá' bitsilke'yu aldó' ehikai. ²⁴ Nt'éégo tú yat'éégo bił deyol, áík'ehgo tsina'eelíí tú nádidáhíí beh nádilkoók: áídá' Jesus-híí ihosh lək'e. ²⁵ Áík'ehgo bitsilke'yu bich'í' nnikaigo ch'ínádaabisidá' gádaañii, NohweBik'ehñ, hasdánohwiñíí: dak'azhą téttł'áh nohwił ogo'eel. ²⁶ Áík'ehgo gádaayilñii, Hant'é lą bighą ndaakdzid, ntsóląą'at'éégo nohwi'odłą' doo hwoi da? ñii. Áídá' nádiidzaago nyolhíí túhíí biłgo yich'í' hadziigo nkenágohełtə'. ²⁷ Áík'ehgo nnee bił diyadaagot'éégo gádaañii, Nnee ląą daat'éhi díí, nyolhíí łá'íí túhíí ndi da'áyilñiiyú ádaat'íi!

²⁸ Hanaayú Gérgesenes daagolííyú bił nada'diz'eeldá' nnee łena'ñikíí goz'aądí' nnee naki, ch'iidn isná ádaabiksinihíí, Jesus yaa n'áázł, bédaach'ildzidhíí bighą doo hadín ałhánégo bit'ah ch'egháhi da. ²⁹ Yat'éégo gádaañii, Hago ląą ánohwile'go ánt'íí, Jesus, Bik'ehgo'ihí'nañ biYe'ńlíní? Nohwiniigodilne'íí doo hwahá biká' ngonáh dadá' nohwiniigodnle' née? ³⁰ Áígee da'anahyú góchi da'iyąągo nanalse'. ³¹ Áík'ehgo ch'iidn náda'okąąhgo gádaabiñii, Hanohwinyóódyúgo, góchi nanłsé'íí beh nohwinyóód. ³² Áík'ehgo, Hahkeeh, yilñniid. Hakíídá' góchi nanalse'íí yeh hikíí: nt'éégo góchi dawa hayaa nádñkíigo túsikáni

yeh hikíí, áík'ehgo tú yił daadesdzii. ³³ Áídí' góchi yinádaadéz'íí n'íí nádnkíigo kịh goznilyú okai, áígee ch'iidn isná ádaabiłsı n'íí hago ádaabi'deszaahíí dawa yaa nadaagosni'. ³⁴ Áídí' kịh goznilgee daagolíníí dawa Jesus yich'ı' ch'ínálsáá: áík'ehgo daayıltsáá dá' náyokáąhgo gádaayılñii, Nohwini'dí' ch'ínáh.

9

¹ Áídí' Jesus tsina'eekíí yeh hiyaago hanaayú dabíí gólííyú bił oná'í'éél. ² Nt'éégo ła' nñee di'ili baa daach'iskaą: Jesus daabi'odla' yígolsıı dá' nñee di'ilihíí gáyılñii, Shiye', nił gozhóó le'; ninchọ'híí bighą dák'ad naa nágodet'aah. ³ Áídá' begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi ła' dábiyi'yú, Díí nñee Bik'ehgo'ihí'nań ádil'íigo áñii, daanzı. ⁴ Natsídaakesıí Jesus yígolsıgo gádaabiñii, Nt'é bighą nohwijíí biyi' yuyaa nchọ'go natsídaahkees? ⁵ Hadíihíí doo nyeego ách'ıniih da, Ninchọ'híí bighą dák'ad naa nágodet'aah; dagohíí, Nádnđáhggo dahnńáh? ⁶ Ni'gospzán biká' nñee binchọ'híí bighą baa nágodet'aahíí shíí, nñee k'ehgo Niyááhíí, beshik'ehgo bídaagonoıı doleehíí bighą, (nñee di'ili sitiiníí gáyılñiid,) Nádnđáhggo biká' síntiiníí dahnádné'go gowayú nádndáh. ⁷ Áík'ehgo nádiidzaago gowayú onádzaa. ⁸ Nñee łąągo ıla'adzaahíí díí daayo'ıı dá' bił díyadaagot'eego Bik'ehgo'ihí'nań ya'ihédaanzı, nñee díí k'ehgo á'ıl'íigo yaa goden'ąąhíí bighą.

⁹ Jesus ádí' higaalgo nñee Matthew holzéhi tax nanáhi'nikígee sidaago yiłtsáá dá', Shiké' dahnńáh, yiłñii. Áík'ehgo nádiidzaago biké' dahiyaa.

10 Jesus iyaago nezdaago, tax bich'i' nadaahi'niikihik'e nnee doo dabik'ehyu' adaat'ee dahii' laago hikaigo Jesus hik'e bitsilke'yu yil da'iyago dahdinezbih. 11 Pharisees daanlini daabo'idda' Jesus bitsilke'yu gadaayihii, Nt'e bigha nohwilch'igo'aahii tax bich'i' nadaahi'niikihik'e nnee doo dabik'ehyu' adaat'ee dahii' yil da'iyaa? 12 Jesus ai yidezts'aada' gadaabihii, Doo hago'adaat'ee dahii' izee nant'an doo yaa nakah bik'eh da, daannihii' zha. 13 Hant'e niigo agodi'niihii' bidaagono'aah, Dawaha nastseedgo bedaashich'okaa'hi' bitisgo nnee laadaach'oba'ii hasht'ii, niigo: shii nnee doo bik'ehyu' adaat'ee dahii, Nohwincho'ii bits'a'zhi' adaahne', bildishniiyu' niyaa, aida' doo nnee dabik'ehyu' adaat'eehii' agaldishniiyu' niyaa da.

14 John bitsilke'yu Jesus yaa hikaigo gadaanii, Nt'e bigha nee hik'e Pharisees daanlini lahgee dashina' da'ohikaah, aida' ni nitsilke'yu doo dashina' da'okaa' da? 15 Jesus gadaabihii, Ya' ni'inehgee nnee ila'adaat'eehii' nnee niinehii' yil nakaiyugo doo bil daagozhoo' da nee? Dahagee nnee niinehii' bits'a' nadilteeh ndi at'ee, agee dashina' da'okaa' dolee. 16 Ko'ii dencho'ehii' doo nak'a' anidehii' bee ch'idi'aah da; agach'idzaayugo anidehii' ilhanighahgo dayuwehigo onanadlaad. 17 La'ii wine anii alzaahii' ikage wine bena'ini'ii dencho'ehii' doo biyi' tadaach'inil da: agach'idzaayugo wine bena'ini'ii kots'a' daididoh, aik'ehgo winehii' aal ha'ijool, la'ii wine bee nati' n'ii da'ilii hileeh: aida' wine anii alzaahii' wine bena'ini'ii anidehii' zha biyi' tadaach'inil, aik'ehgo da'ila nnt'ee.

18 Jesus t'ah bich'i' yałti' nt'éégo nant'an ła' baa nyaágo biyahzhi' hayaa adzaago gábiln̄iid, Shitsi' áni daztsą́: ndi yushdé', biká' nden-ł̄ihgo nnaahó'naa. 19 Áík'ehgo Jesus nneehíi yiké' dahiyaago bitsilke'yu aldó' biké' dahiskai.

20 Nt'éégo isdzán dił bighánł̄iigo nakits'adah bił łegodzaahi Jesus yine'di' ninyaago bi'ii bidá'yú yedeln̄iih: 21 Ídił yałti'go gánii, Bi'ii zhá ndi be-denshn̄iihyúgo nłt'éé náshdlee. 22 Jesus lédiidzaago biltsą́, áík'ehgo gábiln̄ii, Shilah, nił gozhóq le'; ni'odłá'ii nłt'éégo ánániidlaa. Áík'ehgo dagoshch'i' nłt'éé násdlíi. 23 Áídí' Jesus nant'an bigowa yune' ha'ayaágo, tsışól yeda'do'aakíi hik'e nnee daagod-nch'aadíi yiłtsą́go, 24 Ch'ínohkáh, yiłn̄iid: na'ilíhn doo daztsą́ da, daazhógo iłhoshgo at'éé. Ái bighą baa daach'odloh lək'e. 25 Nnee ıla'adzaahíi dawa ch'ínánłsą́dádá' Jesus ha'ayaágo na'ilíhníi bi-gan yiłtsoodá' nádiidzaa. 26 Áík'ehgo ái biņaayú dahot'éhé ágodzaahíi baa ch'inii lək'e.

27 Áídí' Jesus dayúweh higaalgo nnee naki bińáá ádaagodini biké' dahizh'aazh, adjiid daadilwoshgo gádaan̄ii, David biye' níłni, nohwaa ch'onbáah. 28 Kih yune' ha'ayaágo nnee bińáá ádaagodini baa n'áázh: Jesus gádaayiln̄ii, Ya' ágá'ishłéhgo nohwi'odłá' golłi' née? Ha'oh, nohwiNant'a', daabiln̄ii. 29 Áík'ehgo bińáá ádaagodiníi bińáá yiká' ndeln̄iiigo, Hago nohwi'odłá' nel'aaníi dábik'ehgo nohwá begolne', biln̄iid. 30 Áík'ehgo bińáá nádaagosłiigo, Hadín yígonolśiijh hela', Jesus nłdzilgo baa daasni'. 31 Da'ágát'éé ndi o'áázhyú dahot'éhé yaa nadaagosni'.

32 Áídí' dahnádikáh nt'éégo nnee doo yaakti' dahi, ch'iidn isná ábitsini, Jesus baa bił ch'ikai. 33 Áík'ehgo nneehíi biyi'dí' ch'iidn habi'dinodzoodá', nnee doo yaakti' da n'íi hadzii: áík'ehgo nnee íła'adzaahíi bił díyadaagot'eego gádaañii, Israel hat'i'íi bitahyú doo hak'i díi k'ehgo ágot'eehíi daahiltséhi da. 34 Áídá' Pharisees daanlíni, Ch'iidn nant'án binawodíi bee ch'iidn hainihiyood, daañii. 35 Áídí' Jesus k'ih nagoznilyú hik'e gotahyú yitah naghaa, Jews ha'ánánséh nagoznilyú íłch'ígó'aahgo, yaaká'yú dahsdaahń bilakt'áhgee begoz'aaníi baa na'goni'íi nt'éhi yaa yaakti'go, la'íi nnee bitahyú íltah at'éégo daañiihíi hik'e kah yaa nakaihíi dawa náyihilziihgo naghaa.

36 Jesus nnee láni yo'íigo, dibel'íi nadaabinyoodíi da'ádihgo nakai lehíi k'ehgo doo daanłdzil dago íltanáhosąąhíi bighą dązhó yaa ch'oba' lék'e. 37 Áídí' bitsilke'yu gádaayilñii, Nest'án dązhó ląągo nest'aądá' nada'iziidíi doo ląą dahíi bighą doo hwoi da; 38 Áík'ehgo nest'a' yeBik'ehń bich'í' da'ohkąąhgo gádaabikdohñiih, Nada'iziidíi ninest'a' nádaayihigeshyú daadn'áá.

10

1 Jesus bitsilke'yu nakits'adahíi yushdé' daayilñiidá' spirits daanch'oi hadainihiyóód doleełgo yedaabik'ehgo yaa daagodez'aą, íltah at'éégo daañiihíi hik'e kah íltah at'ééhíi yaa nadaakaihíi nádaayilziihgo ałdó' yaa daagodez'aą. 2 Nakits'adah nadaal'a'á gádaaholzee; dantséhíi Simon, da'án Peter holzéhi, hik'e bik'isn Andrew; James Zebedee biye'hi, hik'e bik'isn

John; ³ Philip hik'e Barthólomew; Thomas ła'íi Matthew, tax bich'í' nahi'níi; James, Alphéus biye'hi, hik'e Lebbéus, da'án Tháddeus holzéhi; ⁴ Simon, Cánaanite nlíni, ła'íi Judas Iscáriot, Jesus ch'íyido'aakíi. ⁵ Díi nakits'adahíi Jesus odaahí'aago gádaayíni, Doo Jews daanlíi dahíi bitahyú dohkáh hela', ła'íi Samáriayú kịh nagoznilyú dohkáh hela': ⁶ Israel hat'í'íi bitahyú, dibéíi ch'a'onehezdeehíi k'ehgo zhá bich'í' dohkáh. ⁷ Desohkaiyú, Yaaká'yú dahsdaahn nant'aahíi biká' nagowaa, daadohniigo baa yádaakti'. ⁸ Daanniihíi nádaaholzihi, nnee lóod doo ínádih dahi, leprosy holzéhi, yaa nakaihíi nt'éégo ánádaahdle', nanezna'íi nádaabiho'naah, ch'iidn nnee biyi'dí hadaanohohsood: daazhógo nohwaa daas'né', daazhógo nadaahniih. ⁹ Nohwibestso bisis biyi' yuyaa óodo, béshigai, dagohíi zhaali kitsogé odaahníi hela'; ¹⁰ Hohkaahyú izis bena'iltinií, dagohíi nohwi'íicho naki, ik'e'an nohwiikee, ła'íi tsị be'idiltkishé dahdaadohniil hela': nnee na'iziidíi bá di'né'go goz'ąą. ¹¹ Dahadíi kịh nagoznil dagohíi gotahyú dohkáhyúgo, hadín nt'éégo at'éehíi biká na'ídaadołkidgo, łahyú naadohkázhị' bíl nahísóotąą le'. ¹² Gową yune' ha'ahkaigee, Ilch'ị'gont'éehíi díi gową yune' be'ágót'ee le', daadohni. ¹³ Áígee daagolínii nt'éégo ádaat'eeyúgo nohwił ilch'ị'gont'éehíi yił daanlíi doo: doo nt'éégo ádaat'ee dayúgo, nohwił ilch'ị'gont'éehíi dánohwíi nohwił nádodleeł. ¹⁴ Dahadíi doo hádaanohwit'ịi dayúgo, nohwiya'ti' doo yídaayésts'ąą dayúgo, ái gową dagohíi kịh gozníi bits'á' dahnádohkángo, nohwiikee baą

leezhíí baa daalhaał. ¹⁵ Da'anii gádaanohwıldishñii, Bik'ehgo'ihinañ nnee yándaago'aahíí bijíí Sodom hik'e Gomórrah golzeegee daagolíí n'íí biniidaagodilne'íí bitisgo áí kñh goznilgee daagolíníí biniigodolñiil.

¹⁶ Ma' bitahyú dibelíí k'ehgo daanohwideł'a': áí bigħa ch'osh goyááhíí k'ehgo daagonohsaa, hawú ga'ádaanoht'eego doo t'aazhí' nádaadolghash da. ¹⁷ Nnee baa daagonohsaa: yánadaaltihíí yaa nádaanohwide'aah doleel, la'íí Jews íla'ánát'ííh nagoznil yune' hanohwínáda'iltas doleel; ¹⁸ La'íí nant'ánchañ hik'e ízisgo nant'ánhíí biyahzhí' nnádaanohwich'ilteeh doleel, shíí shigha, áí hik'e doo Jews daanlií dahíí aldo' bináál shá nadaagolñi' doleel. ¹⁹ Nohwaa yá'iti'yú nohwil ch'ideskaiyúgo, hagog'éégoshá' hasdzii, hant'éshá' dishñii, doo daanohsı da: hant'é daadohñiihíí da'ái bik'ehenkéézzgee nohwaa hi'né' ndi at'éé. ²⁰ Áí doo dánohwíí hahdziih da, ndi nohwitaa bits'á'dígo Spirit-híí nohwinkááyú hadziih ndi at'éé. ²¹ Nnee la' bik'isn zideeyú nyide'aah doleel, la'íí nnee la' bizhaazhé ágáyidoliil: chagháshé báá hik'e bitaa yich'ı' nanádaagonłkaadgo bik'ehgo nabi'ditseed doleel. ²² Shizhi' bee daanohwich'ozhiihíí bigħa nnee dawa bil daanohchı' doleel: áídá' dahadín dąngont'ı'zhı' dahildóhíí hasdábı' dolteel. ²³ La' kñh goznilgee nohwiniidaagoch'idnłsiyúgo, łahyúgo náádohkáh: da'anii gádaanohwıldishñii, Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nánsdzaazhı' Israel hat'ı'ı bikñh nagoznilíí t'ah doo hwahá dawago nohkáh da doleel. ²⁴ Bilch'ígót'aahíí bilch'ígó'aahíí doo yitiso at'éhi at'éé da, la'íí na'iziidíí doo binant'a' yitiso

at'éhi at'éé da. ²⁵ Biłch'ígót'aahíi biłch'ígó'aahíi yilgo dátekt'eego dávik'eh, ła'íi na'iziidíi binant'a' yilgo dátekt'eego dávik'eh. Bigowaḡ goliínií Beélzebub daałch'iniigo daabich'ozhíiyúgo, bichagháshé itisgo nchq'go daabich'ozhíi doleeł.

²⁶ Áík'ehgo doo bédaaldzid da: k'ad dawahá bił ła'izkaad n'íi ch'í'nah ádolniik; ła'íi k'ad dawahá nanl'i' n'íi bígózihgo ádolniik. ²⁷ Godiłhił yuḡe' nohwił nagoshni'íi idindláadyú baa nadaagoḡni: nant'i'ego bee nohwich'i' ha'odzihíi kih biká'dí' daadołwoshgo baa nadaagoḡni'. ²⁸ Hadíi kots'í nadaitseedá' koyi'siziiníi doo nadaitseed at'éé dahíi doo bédaaldzid da; áidá' ch'iidn bikq' diltki' yuyaa kots'í hik'e koyi' siziiníi oyiné'híi, án zhá bédaaldzid. ²⁹ Ya' dlq'dichiné naki zhaali lichí'é dała'á ilíigo nahiniih gá? Da'ágát'éé ndi nohwiTaa doo hat'íi dayúgo dała'á ndi doo ni'yú bits'á' naokáad at'éé da. ³⁰ Nohwitsizil ndi dawa ilk'idá' hotagi at'éé. ³¹ Áík'ehgo doo nédaaldzid da, dlq'dichiné doo ałch'idé bitisgo da'inohliḡ da. ³² Dahadín nḡee binadzahgee, Án bígonsi, shiłniihíi, án shiTaa yaaká'yú dahsdaahn binadzahgee ágáldidishniik. ³³ Áidá' dahadín nḡee binadzahgee, Án doo bígonsi da, shiłniihíi, án shiTaa yaaká'yú dahsdaahn binadzahgee ágáldidishniik. ³⁴ Ni'gosdzán biká'zhí' ilch'i'gont'ééhíi nkeniné' doo daasho'nií da: doo ilch'i'gont'ééhíi nkenishné'híi bighaḡ niyáá da, bésh be'idiltkshé niitáago niyáá. ³⁵ Nḡee ła' bitaa bił kił nanágonłkaad doleeł, isdzán bi'isdzaḡ bił kił nanágonłkaad, ła'íi isdzán hik'e bá'iyéhíi ałdó' bił kił nanágonłkaadgo ashle'híi bighaḡ niyáá.

³⁶ Nnee dabíí bichagháshé bich'í' nanádaagonkaad doleel. ³⁷ Dahadín bitaa dagohíí báá shíí shitisgo bił nzhooníí doo shíyée hileehgo dábik'eh da: la'íí dahadín biye' dagohíí bitsi' shíí shitisgo bił nzhooníí doo shíyée hileehgo dábik'eh da. ³⁸ Dahadín bitsi'ikna'ááhíí doo dahiditijhgo shiké' dahdigháh dahíí doo shíyée hileehgo dábik'eh da. ³⁹ Dahadín bi'ihí'na' bił ilíníí bits'á' da'ilíí hileeh: áídá' dahadín shíí shigha bi'ihí'na' doo bił ilíí dahíí, án zhá dahazhí' ihí'naahíí yaa higháhi at'éé.

⁴⁰ Dahadín nánohwidnktiiníí shíí aldó' náshidnktíni at'éé; dahadín náshidnktiiníí shides'a'íí aldó' náidnktíni at'éé; ⁴¹ Dahadín nnee Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi nlijhíí bigha nádntiiníí, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi nt'é Bik'ehgo'ihí'nañ bainé'íí án aldó' da'áik'ehgo baa hi'né'hi at'éé; dahadín nnee dábik'ehyú at'ééhíí nlijhíí bigha náidnktiiníí, nnee ágát'éhi nt'é Bik'ehgo'ihí'nañ bainé'íí án aldó' da'áik'ehgo baa hi'né'hi at'éé. ⁴² Dahadín, Jesus yiké' higaalhíí bigha, díí doo ízisgo at'éé dahíí idee bee tú sik'azíí ndi yá ná'ikshijhyúgo, da'aniiigo gádaanohwidshnii, Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' nayihiniikíí da'aniiigo bíyée doleel.

11

¹ Jesus bitsilke'yu nakits'adahíí aqł yil ch'ídaagoz'aqadá' Jews daanlíni bikih nagoznilyú ikh'ígó'aahgo hik'e yati' baa gozhóni yaa nagolni'go onanádzaa. ² John ha'ásitijj yune' Christ ánát'ijikíí ya'ikonziidá' bitsilke'yu naki Christ yich'í' oyił'a'go, ³ Gáyihniid, Ya' ni higháhi n'íí ánt'ijj née, dagohíí la'i biká daadéet'ijj née? ⁴ Jesus gábihnii,

John bich'ì' nádoht'aashgo díí disohts'aaníí lá'íí ho'íiníí baa bił nagołni': ⁵ Biñáá ádaagodìh n'íí biñáá ánágodle', doo nadaakai da n'íí náhikáh, n̄nee lóód doo ínádìh dahi, leprosy holzéhi, yaa nadaakai n'íí n̄t'éégo ánádaidle', bijeyi' ádaagodìh n'íí da'idits'ag ánádaidle', nanezna' n'íí naahikáhgo ánádaidle', tédaat'iyéhií yati' baa gozhóni bee bich'ì' yáda'iti'. ⁶ Hadín shodląągo doo t'ąązhì' at'éé dahíí biyaa gozhóq doleeł, ñii.

⁷ Onát'aazhdá' Jesus n̄nee íła'at'ééhií John yaa nagolni'go yich'ì' yałti'go nkegonyaa gáníigo, Da'igoljyú nt'é hádaadeh'jyú nasohkai? T'oh bit'ąą nteelíí bił godiyolíí née? ⁸ Nt'é hádaadeh'jyú nasohkai áidá'? N̄nee n̄t'éégo bik'e'izláhi née? Hadíí bidiyagé n̄t'ééhií nant'an goljgee nadaakaihi at'éé. ⁹ Nt'é láą hádaadeh'jyú nasohkai áidá'? Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi née? Ha'oh, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi yitiso go at'éhi, nohwildishñii. ¹⁰ Díí baa k'e'eshchjì n'íí án át'jì, Shinal'a'á nádìh dish'aa, nádìh ilch'ì'gole'go. ¹¹ Da'aniigo gánohwıldishñii, N̄nee daagozliiníí bitahyú doo lá' John Baptize ágole'íí yitiso go at'éé da: áidá' yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliiníí bitahyú hadín dązhó doo íjì dahíí John yitiso go at'éé. ¹² John Baptize ágole'íí ni'gosdzán biká' nagmaadí' godezt'i'go n̄nee yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliiníí itah daaleeh dązhó hádaat'jigo idéédaalnaa. ¹³ Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi n'íí lá'íí begoz'aaníí baa k'e'eshchiiníí ágone'íí dabíntsédá' yaa yił nadaagosni', John nyáázhi'. ¹⁴ Shiyati' nádaagodoh'aah hádaah't'jyúgo gánohwıldishñii,

Elías, hígháh n'íí, át'íí. ¹⁵ Hadín bijeyi' golííníí, íyésts'ąą le'.

¹⁶ Dzaągee nnee daakinolt'ííhí hant'é bił kishhah nishleego baa nagoshni'? Na'iniih nagoz'ąągee chagháshé íla'at'éégo ílch'i' ádaaniigo, ¹⁷ Tsísól bee nohwich'i' da'nt'aal ndi doo hak'i da'olzhizh da; nohwich'i' daahiichag ndi doo hak'i ch'adaashinołzhil da, daakildi'niihíí nnee díí goldohgee daagolíníí bił dálet'ee. ¹⁸ John doo iyąągo ła'íí doo idlaągo nyáá dadá', Ch'iidn biyi' golíí, daalch'inii. ¹⁹ Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, ishąągo ła'íí ishdlaągo niyáádá' gádaashilch'inii, Án dichini ła'íí idlánihi, tax bich'i' nadaahi'niihíí ła'íí nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí bit'eké nlíni, daach'inii. Da'anii igoyą'íí nt'é ádaat'ííhíí bee bígózih.

²⁰ Kih nagozníí biyi' Jesus ízisgo áná'ol'ííhíí łaągo ye'ánát'ííldá' binchọ'íí doo yits'ą'yúgo ádaane' dahíí bighą yil daaditeh nkegonyaa, gáníigo, ²¹ Korázingee daagonohliiníí, nohwá góyéé doleel! Bethsáidagee daagonohliiníí aldo' nohwá góyéé doleel! NohwitaHyú ízisgo ánágot'ííhíí Tyre hik'e Sídongee ágágodzaayúgo, áígee daagolíníí doo ánídá' nak'ą'dich'ízhé bik'inazlaadá' ílch'ii yiyi' naháztaągo binchọ'íí yits'ą'zhí'go ádaaszaa doleel ni'. ²² Bik'ehgo'ihí'nañ nnee yándaago'aahíí bijíí Tyre hik'e Sídon bitisgo nohwiniigodidolníí, nohwíldishnií. ²³ Nohwíí, Capérnaumgee daagonohliiníí, yaaká'zhí'go hanohwidi'niihíí, nohwíí ch'iidntahzhí'go nohwidido'nił: nohwitaHyú ízisgo ánágot'ííhíí Sódomee ágágodzaayúgo, díí jíí Sódomee t'ah

goz'aq̄ doleel ni'. ²⁴ Bik'ehgo'ihí'nań n̄nee yándaago'aahíí bijj̄i ni', Sódóm golzeehíí, bitisgo nohwiniigodidoln̄iil, nohwik̄dishn̄ii.

²⁵ Áidá' Jesus Bik'ehgo'ihí'nań yok̄aahgo gáníí, ShiTaa, yaaká'zh̄i' hik'e ni'zh̄i' nant'án n̄linihi, díí ilch'ígót'aahíí n̄nee daagoyáágo bil̄ ídaagoz̄inihíí baa ch'anant'j̄i' n'íí mé' ga'ádaat'eehíí bich'j̄i' ch'í'nah ánleehíí nich'j̄i' ba'ihénsi. ²⁶ Da'áik'ehgo ágot'ee le', shiTaa; da'áik'ehgo hánt'j̄igo ágónlaahihi. ²⁷ ShiTaa bits'á'dí'go dawa shaa hi'n̄iil: doo hadín shíí, Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nshk̄ni, shígótsini at'éé da, shiTaa zh̄á; la'íí doo hadín shiTaa yígótsini at'éé da, shíí biYe' nshk̄ni zh̄á, la'íí dahadínta shiTaa bich'j̄i' bígóz̄ihgo áshle'íí aldó' shiTaa yígótsi.

²⁸ Daanohwigha nada'ohsiidíí la'íí ndaazgo dahda'ohheekíí shich'j̄i' nohk̄ah, áik'ehgo hádaasołgo ánohwishle'. ²⁹ Izénázwodíí lahdí' nábiyi'hishaal̄go shits'á'dí' ígon'áah; shijíí yun̄e' isht'egodnt'ee, doo itisgo ídésht'j̄i' da: áik'ehgo nohwiyi' siziiníí hanáyoł doleel. ³⁰ Izénázwodíí lahdí' nábiyi'hishaalyúgo doo ná nyee da doleel, da'ighéelgo ánisiníí doo ná ndaaz da doleel.

12

¹ Áidá' Jews daagodn̄ksiníí bijj̄i Jesus t'oh naghái hentíiníí yiyi'yú higaak; bitsilke'yu yil̄ hikaahgo shińá' daasilj̄igo t'oh naghái binest'á' nadaayin̄iilgo daayiyáq̄ nkegonyaa. ² Pharisees daanlíni daabiltsaq̄adá' gábil̄nii, Díń'j̄i, godilziníí bijj̄i doo baa nach'ighaa dahíí nitsilke'yu yaa nakai. ³ Jesus gádaabil̄nii, Ya' David hik'e yil̄ nakaihíí bil̄go shińá' daasilj̄igo, hago ádaaszaa

lán shihí doo hwahá baa da'ohshiih da née?
 4 Bik'ehgo'ihinaán daach'okaqah goz'aq yune'
 ha'akaigo, bán Bik'ehgo'ihinaán ye' okaqahgo baa
 hi'né'go nii'né' n'íí, doo daayiyaago bágoz'ánihi
 daayiyaá, áí bánhíí okaqah yedaabik'ehi zhá
 daayiyaago goz'ánihi. 5 Da'ch'okaqah goz'aq yune'
 okaqah yedaabik'ehi godilziníí bijjii doo daagodnłsi
 da ndi doo bee bída'itah dahíí, begoz'aaníí bek'e'
 eshchiiníí biyi' doo hwahá baa da'ohshiih da
 née? 6 Dzaagee hadín da'ch'okaqah goz'aaníí yitigo
 at'éhi naghaa, nohwildishnii. 7 Dawahá nastseedgo
 bedaashich'okaqahíí bitisgo nnee laadaach'oba'íí
 hásh'tíí, niigo anííhíí bídaagonłs'yúgo, shíí, doo
 shaa dahgoz'aq dahíí, doo shaa yádaakti' da doleel
 ni'. 8 Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, godilziníí bijjii
 ndi beshik'eh. 9 Áídí' dahiyaadá' Jews ha'anátséh
 goz'aq yune' ha'ayáá.

10 Áígee nnee bigan dała'ázhiñéé binawod ásdjidi
 itah sidaa lék'e. Nnee la'i Jesus dant'éhéta bee baa
 dahgosit'aa daanzigo nayídaadilkid gádaaniigo, Ya'
 godilziníí bijjii ná'ch'ilzihií begoz'aq née? 11 Jesus
 gádaabilnii, Nohwitahyú nnee la' bidibehíí dała'áhi
 godilziníí bijjii o'i'án yune' ogo'yúgo, yitsoodgo
 hanáidishood ya'? 12 Nnee dibehíí yitigo ilíí
 go'íí! Áík'ehgo godilziníí bijjii nkt'éégo ánách'ot'íígo
 goz'aq. 13 Áídí' nnee bigan binawod ásdjidi yich'i'
 gáníí, Yushde' dahdinłh. Áík'ehgo bich'i' dah-
 didilniigo bigan nádzii, lazhhiñééhíí ga'at'éé násdłíí.

14 Áídí' Phárisees daanlíni ch'ékaigo, hagot'éégo
 Jesus daayizilhee doleelíí yaa nadaagoshchij.
 15 Jesus díí yígółsigo áídí' dahnyaa: nnee biké'

dahnánksaa, áí dawa náyihilziih; ¹⁶ Áídí' gádaayihñii, Ch'ídaashinoh'aah hela': ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi, Esáias holzéhi, gánñiidíí begolne'go ánágot'ijl, ¹⁸ Shinal'a'á, haktííníí, shil nzhóni, shiyi'siziiníí bił dábik'ehyú át'éhi daanel'íí: shiSpirit-híí biká'zhí' ashléhgo doo Jews daanlii dahíí bich'í' dábik'ehyú ágot'eehíí yaa nagolñi' doleel. ¹⁹ Doo nagont'og nago'aa da, doo dilwosh da doleel; da'intínyú bizhiihíí doo hadín yidits'ag da doleel. ²⁰ Dábik'ehyú ánách'ot'ijhíí itis silijgo áyílaazhí' t'oh hichqodíí doo yitih da, túkq'íí beh hiit'í'íí dé'tih dachiihíí doo yintsees da doleel. ²¹ Bíí bizhi'íí doo Jews daanlii dahíí bada'okíí doleel.

²² Nñee la' ch'iidn isná ábiłsini bináá ágodih, la'íí doo yahti' dahi baa bił ch'ikaigo náyilziih: áí nñee doo yahti' da n'íí yahti' la'íí go'ij násdlií. ²³ Nñee dawa bił díyadaagot'eego gádaanniid, Án David biYe' at'íí ya'? ²⁴ Phárisees daanlíni áí daidezts'aqadá' gádaannii, Ch'iidn nant'an, Beélzebub holzéhi, binawodíí bee díí nñee ch'iidn hainihiyood, daanii. ²⁵ Natsídaakesíí Jesus yígółsigo gádaayihñii, Nñee dalaaháyú binant'a' golííníí dabíí ích'í' nanágonłkaadyúgo da'ííí hileeh; kih goznilgee daagolííníí dagohíí dáła' naháztaaníí dabíí ílk'ídahnájahyúgo doo anahyú bengenowáh át'éé da: ²⁶ Satan nñee biyi'dí' Satan hainihiyoodyúgo, dabíí ích'í' naná'idziid; áík'ehgo yebik'ehíí hagot'éégo nzaad begoldoh? ²⁷ Shíí Beélzebub bee ch'iidn haniisoodyúgo, nohwíí daanohwiye'íí hadín bee ch'iidn hadainiyood áidá'? Áík'ehgo daanohwiye'íí ch'í'nah

ádaanohwile'. 28 Áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ biSpirit bee ch'iidn haniisoodyúgo, Bik'ehgo'ihí'nañ nohwitahyú ilk'idá' nant'aa. 29 Hagot'éégo ła' nnee nalwodi bigowa yune' ha'ách'ighaago dawahá báyééhí ch'in'ijh? Nnee nalwodíi ntsé k'ch'ilt'ó hik'e go'íi. Áídá' dawahá báyééhí bits'á' ch'in'ijh. 30 Hadín doo bił gonsht'ij dahíi shich'í' got'ínihi at'éé; hadín doo bił íla'áná'ishdle' dahíi shits'á' ts'iltijigo áile'hi at'éé.

31 Áík'ehgo gádaanohwíldishñii, Konchọ'íi dawa ła'íi Bik'ehgo'ihí'nañ dénchọ'go baa yách'ikti'híi bigha kaa nágodit'aah doleek: áídá' Holy Spirit dénchọ'go baa yách'ikti'yúgohíi doo kaa nágodinot'aah at'éé da. 32 Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, dénchọ'go shaa yách'ikti'híi bigha kaa nágodit'aah doleek: áídá' Holy Spirit dénchọ'go baa yách'ikti'híi bigha doo kaa nágodinot'aah at'éé da, díi jji goldohíi hik'e nágoldohíi ndi. 33 Ch'il nkt'éeyúgo, binest'á' aldo' nkt'éé ngolníi; áídá' ch'il dénchọ'yúgo, binest'á' aldo' dénchọ' ngolníi; ch'il hago'at'ééhíi binest'á' bee bigózini at'éé. 34 Ch'osh bik'asda' golíini k'ehgo hałinoł'ijhíi, hagot'éégo nkt'éégo yádaakti', nchọ'go ádaanoht'eedá'? Kojíi yune' hagot'éégo goz'aą shihíi bee yách'ikti'hi at'éé. 35 Kojíi yune' nkt'éégo goz'aaníi bee nkt'éégo ách'ít'éhi at'éé: kojíi yune' nchọ'go goz'aaníi bee nchọ'go ách'ít'éhi at'éé. 36 Bik'ehgo'ihí'nañ nnee yándaago'aahíi bijji nnee yati' da'ilínihíi dawa yee hadaadzi' n'íi bigha baa yá'iti'doleek, nohwíldishñii. 37 Niyati' n'íi bee nkt'éégo ánt'ééhíi ná ha'dodzih, dagohíi niyati' n'íi bee nángodot'aal.

38 Begoz'aaníi ye'ik'eda'ik'chíhi hik'e Phárisees

daanlíni ła' Jesus gádaayih̄nii, Iłch'ígó'aahíi, godiyih̄go be'ígóziníi ła' nohwil ch'í'nah ánlé'.
³⁹ Yich'í' hananádiigo gádaayih̄nii, Nchọ'go ádaat'éhi nant'í' nakaihi daalinolt'íh̄líi godiyih̄go be'ígóziníi yiká daadéz'íi; áídá' be'ígóziníi doo bil ch'í'nah ádaalne'hi at'éé da, Bik'ehgo'ih̄i'nań binkááyú na'iziidi n'íi, Jonas holzéhi, n̄nee bich'í' be'ígózih̄ alzaahíi zhá. ⁴⁰ Jonas taagi jii hik'e taagi t'é' lóg nchaahíi bibid sitíh̄híi k'ehgo shíi, n̄nee k'ehgo Niyááhíi, taagi jii hik'e taagi t'é' leyi' sitíi doleel.
⁴¹ Bik'ehgo'ih̄i'nań n̄nee yándaago'aahíi bijii n̄nee Nínevehgee daagolíi n'íi daahiziiigo n̄nee daalinolt'íh̄líi yaa yádaakti'go, Nohwíi nohwitiso daanchọ' ní', daadidońiik: Nínevehgee daagolíníi Jonas yałti'go daidezts'aadá' binchọ'íi yits'á'zhí' ánádaasdzaa; áídá' k'adíi Jonas bitisgo ánsht'éhi niyáa. ⁴² Bik'ehgo'ih̄i'nań n̄nee yándaago'aahíi bijii isdzán nant'ánihi hayaadí'go nyááhíi hiziiigo n̄nee daalinolt'íh̄líi yaa yałti'go, Shíi shitisgo daanchọ' ní', didońiik: án dážhọ'ńzaadi'ńyáa, Sólomon bigoyá' yidits'ih̄go; áídá' k'adíi Sólomon bitisgo ánsht'éhi niyáa. ⁴³ Spirit nchọ'íi n̄nee yiyi'dí' háyáadá' tú áđih̄yú aanádaal, hayú hanayóolii yiká hantaago; áídá' doo hagee da lék'e. ⁴⁴ Áík'ehgo gáníi, Shíi shigowayú hadí' níyáa n'íiyú nádésdzá; bigowá n'íi doo nt'é siné' da, nágolzhoogo dawahá nzhọqo go neheshjaayú nádzá. ⁴⁵ Áík'ehgo spirits gots'idi daanchọ'i yił nakai, bíi bitisgo daanchọ'ih̄i, ái gowá yune' yił ha'akáhgo áígee ndaagoleeh: áík'ehgo n̄nee ntsédá' at'éé n'íi bitisgo at'éé hileeh. Áík'ehgo díi nchọ'go daalinolt'íh̄líi alđó' ágát'éé doo.

46 Jesus n̄nee ɪla'adzaahí t'ah yich'í' yałtı'dá', b̄áá hik'e bik'isyú dadányú nadaazi, yich'í' hadaadzii hádaat'ı̄ıgo. 47 N̄nee ɪa' gábiłnii, Nimaa hik'e nik'isyú dadányú nadaazi, nich'í' hadaadzii hádaat'ı̄ıgo. 48 N̄nee bił nagosni'ı̄ı gáyıl̄nii, Hadín shimaa, hadín shik'isyú? 49 Bitsilke'yu yich'í' dahdidilniigo gánı̄ı, Kú shimaa hik'e shik'isyú! 50 Dahadín shiTaa yaaká'yú dahsdaahn̄ yikísk'eh at'ééhı̄ı shik'isn, dagohı̄ı shilah, ɪa'ı̄ı shimaa at'éé.

13

1 Da'ái bijji Jesus k̄ı̄hdı' ch'ínyáágo, túsikaanı́ bahgee nezdaa. 2 Áı̄gee n̄nee ɪáágo baa náńłsáá, áık'ehgo tsina'eekı̄ı yeh hiyaago dahnezdaa; áı́dá' n̄neehı̄ı tábaąyú ɪla'adzaa. 3 Áı̄gee na'gonı'ı̄ı yee ɪáágo yił ch'ígó'aah, gánı̄ıgo, K'edileehı̄ı yił ke'go k'edileeyú óyáá; 4 K'edileegeee k'edilzı̄ı ɪa' intın bahyú nanehezdee, áık'ehgo dló' ɪla'adzaago aął nádaı̄ıhezlaa: 5 ɪa' k'edilzı̄ı tsétahyú nanehezdee, ákú ɪezh doo dázhó ɪááyú da: ɪezh da'ayáháı̄ı bigħa dagoshch'ı' hadaazhjeed. 6 Áı́dá' ya'ái hanadáhgee dilid; bikeghad doo yúyahyú nel'aą dahı̄ı bigħa nádaahesgá. 7 ɪa'ihı̄ı hosh bitahyú nanehezdee; áık'ehgo hoshihı̄ı ıghánłsąągo nadaistseed. 8 ɪa' k'edilzı̄ıhı̄ı ɪezh nłt'éeyú nanehezdee, áı zhá nest'án áyıl̄laa, ɪa' dała'á gonenadın, ɪa'ı̄ı gostądin, ɪa'ı̄ı tádin bitisyú ánálzaa. 9 Hadın bijeyı' golı̄ını̄ı ıyést'sąą le'. 10 Bitsilke'yu baa hikaigo gádaabiłnii, Nt'é bigħa ıłch'ígót'aahgo na'gonı'ı̄ı bee bich'ı' yánłti'? 11 Áık'ehgo gábiłnii, Yaaká'yú dahsdaahn̄ bilakt'áhgee begoz'aanı́ doo bıgózı da n'ı̄ı nohwı̄ı bıdaagonłsı̄ıhgo nohwaa

daagodest'aaadá' bíhíí doo baa daagodest'aa da. ¹² Dahadín íyésts'aaago ígo'aaahíí, bigoya'íí itisgo baa nádo'né', áík'ehgo dayúweh bigoya' bá ínágododaak: áída' dahadín doo íyésts'aa dahíí, ayáhágo ígo'aa n'íí ndi bits'á' da'ííí nádodleeł. ¹³ Áí bigha ích'ígót'aahgo na'goni'íí bee bich'í' yádaashti': dédainel'íí ndi doo daayo'íí da; dédaids'ag ndi doo ídaayésts'aa da, doo bíł ídaagozi da. ¹⁴ T'ah doo hwahá gágonéh dadá' Esáias yaa nagoln' n'íí begolzaa, gánniidhi, Dédaadohts'ag ndihíí doo nohwíł ídaagozi da doleeł; dédaanel'íí ndihíí doo daah'íí da doleeł. ¹⁵ Díí nneehíí bijíí daant'iz daazlií, doo da'dits'ag da daazlií, la'íí daaneshch'il daazlií; doo ágádaat'ee dayúgo bináá yee daago'íí doleeł ni', bijeyi' yee da'dits'ag doleeł ni', bijíí yee bíł ídaagozi doleeł ni', áík'ehgo shich'í' ádaane'go nádaasziih doleeł ni'. ¹⁶ Nohwíí nohwináá biyaa gozhóó, go'ííhíí bigha: nohwijeyi' biyaa gozhóó, idits'ag-híí bigha. ¹⁷ Da'aniigo gádaanohwíłdishnii, Doo alch'idé Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi, la'íí nnee nht'éégo ánát'ííhíí daah'iiníí daayiltséh hádaat'íí ndi doo hak'i daayiltsaa da; daadohts'agíí daids'ih hádaat'íí ndi doo hak'i daidezts'aa da.

¹⁸ Áík'ehgo k'edileehíí ích'ígót'aahgo baa nagoni'íí nt'é golzeego ágolzeehíí ídaayesólts'aa. ¹⁹ Hadín yaaká'yú dahsdaahn bílakt'áhgee begoz'aaníí baa yá'iti'íí íyésts'aaago doo bíł ígózí dadá', nchó'i nliíhn baa nyaágo bijíí yune' k'edolzaa n'íí bits'á' haiyiné'. Áń k'edilzíí intín bahyú nanehezdee n'íí át'éé; ²⁰ Áída' tsétahyú nanehezdee n'íí, yati' yidits'ago dagoshch'í'

bił gozhógo náidnné'híí át'éé; ²¹ Áídá' biyiyú bikeghad doo yúyahyú nel'ąą dago, da'anahzhí' begodigháh: áídá' yati'híí bighą nagont'ogíí, dagohíí biniigonł'ééhíí baa gowáhgee dagoshch'í' t'ąązhí' nanánihidéh. ²² Hosh bitahyú nanehezdee n'íí yati' yidits'agdá' ni'gosdzán biká'zhí' nabi'dint'ogíí, hágołdzilgohíí k'ize'idilteehíí ighánksągo yati' k'edolzaa n'íí naistseed, áík'ehgo doo binest'ą' goleeh da. ²³ Leezh nł'ééyú nanehezdee n'íí, yati' yidits'ago bił ígóziníí át'éé; án nest'án ánáil'íjh, ła' dała'á gonenadín, ła'íí gostądin, ła'íí tádin bitisyú ánáil'íjh.

²⁴ Áídí' Jesus ilch'ígót'aahgo na'goni'íí ła' ch'í'nah anágodlaa, gáníigo, Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníí díí k'ehgo át'éé: nnee bik'edolzaayú k'edilzíí nzhooníí k'eidnláá: ²⁵ Áídá' nnee da'althoshdá' nnee bó'ni'íí áígee nyáago, t'oh naghái bitahyú t'oh dénch'éhi k'eidnláádá' onádzaa. ²⁶ T'oh naghái hájéédá' binest'ą' gozljígee t'oh dénch'éhi ałdó' hájééd lək'e. ²⁷ Bik'edolzaa golíiníí bánada'iziidíí baa hikaigo gádaabiñii, Nohwinant'a', k'edilzíí nł'éhi ła' k'edíílaa ni'dá' díí t'oh dénch'éhi hadí'go hajéédhi gá? ²⁸ Gábiñii, Shó'ni'íí át'íí. Bánada'iziidíí gádaabiñii, Ya' áí t'ohíí daahi'nizh née? ²⁹ Dah; t'oh daahnizhyúgo, t'oh nagháihíí dánko bił daahnizhi át'éé. ³⁰ Ch'ík'eh dała' nłseeł le', inest'ąązhí': áík'ehgo inest'ąągo t'oh naghái daigeeshíí gádaaldishñiih, T'oh dénch'éhíí ntsé bee da'oht'ó'go didlid doleełhíí bighą: áídá' t'oh nagháihíí shit'oh naghái bągową yune' ndaanohñíí.

³¹ Áídí' Jesus ilch'ígót'aahgo na'goni'íí ła'

ch'í'nah ánágodlaa gáníigo, Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníí díí k'ehgo ánánát'éé: nnee bik'edolzaayú ch'il mustard holzéhi biyigé k'eidnláá. ³² Áí biyigéhíí dážhó alts'íséhi, ndi k'edolzaayúgo, dážhó nchaa hileeh, ch'il dawa bitisgo nchaahi, áídí' ch'il dážhó nneezgo hileehgo dló' yúdahyú nada'iníihíí bits'ádaaz'aahíí biyí'yú bit'oh ádaagole'.

³³ Ich'ígót'aahgo na'goni'íí yee nanágołni' gáníigo, Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníí díí k'ehgo ánánát'éé: isdzán ik'áán táádn ha'okáágo, bán benilzoolé yil ná'ist'oodgo ałł dahndiilzoolzhi'. ³⁴ Díí dawa ich'ígót'aahgo nada'goni'íí Jesus nnee ła'ádaadzaahíí yee yil nagosni'; dá ich'ígót'aahgo nada'goni'íí zhá yee yich'į' yałti' lék'e. ³⁵ Áí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi gáníí n'íí begolne'go, Ich'ígót'aahgo nada'goni'íí bee yashti' doleek; ni'gosdzán alzaadí' yushdí' godezt'i'go nal'į' n'íí baa nagodishnih, nii ni'. ³⁶ Jesus nnee łańi nádohkáh yilnńiidá' kih yune' ha'ayáá: áígee bitsilke'yu baa hikaigo gádaabihńii, T'oh dénchq'éhi k'edolzaayú hentjii, nńiigo nagosínłni'íí nohwil ch'í'nah áńle'. ³⁷ Áík'ehgo gádaabihńii, K'edilzii nzhóni k'edileehíí shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí ánsht'ee; ³⁸ K'edolzaahíí ni'gosdzán át'éé; k'edilzii nzhónihíí yaaká'yú dahsdaahn nnee bilakt'áhgee sinilíí át'éé; áídá' t'oh dénchq'éhíí nchq'i nłjłhń bichagháshé át'éé; ³⁹ Ó'ni'hi k'edilzii dénchq'éhíí k'eidnlááhíí ch'iidn nant'án at'éé; ałł inest'aaníí nnágodáhíí át'éé; ła'íí náda'igeeshíí Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníí ádaat'ee. ⁴⁰ T'oh dénchq'éhíí dała'

alzaago kọ' yune' didlidhúí k'ehgo nnágodzaago ágágot'ee doleeł. ⁴¹ Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, shinal'a'á yaaká'yú daagolíníí daadish'aago, da'ilchọhúí la'íí nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí shíí shilakt'áhgee goz'aaníí biyi'dí' hadaayiniik; ⁴² Áídí' kọ' yááadinah yuyaa oyihikaad: ákú daach'ichag la'íí kowoo lídaach'idilk'ash doleeł. ⁴³ Áídá' nnee dávik'ehyú ádaat'eehíí ya'ái k'ehgo bik'inada'didlaad doleeł, biTaa bilakt'áhgee goz'aayú. Hadín bijeyi' golíníí, íyéstsa'q le.

⁴⁴ Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníí dant'éhéta kol ílíni ték'eyú nách'ides'jì lehíí k'ehgo at'éé; nnee náidnné'go náides'jìgo bíł gozhógo bíyée dawa baa nahazniigo ték'ehíí nagohesnií.

⁴⁵ Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníí díí k'ehgo ánánát'éé: nnee bana'iniihi yoo' lán ílíni, dilkọhéhé holzéhi, yíkantaa: ⁴⁶ Áík'ehgo yoo' lán ílínihíí yaa nyáágo, bíyée n'íí dawa baa nahazniigo yoo' n'íí nayihesnií'.

⁴⁷ Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníí díí k'ehgo ánánát'éé: lóg behaidlehé nanest'óli tayi' yuyaa olkaadgo, lóg iltah at'éehíí ląągo bee hanáltą: ⁴⁸ Dáhalk'ilgo, tábaqzhi' ndaidistogo dinezbih, nkt'éehíí táts'aa yi'yi' odaihezniil, áídá' doo nzhọọ dahíí yó'odaiskaad. ⁴⁹ Díí k'ehgo ágot'ee doleeł nnágodáhgee: Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníí híkáhgo, nnee dávik'ehyú ádaat'eehíí yits'á'zhì nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí yita'iláh, ⁵⁰ Áídí' doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí kọ' yááadinah yuyaa oyihikaad: ákú daach'ichag la'íí kowoo lídaach'idilk'ash doo. ⁵¹ Jesus gádaabihnií, Ya' díí dawa nkt'éégo

bídaagonłsı née? Ha'oh, nohweBik'ehń, daabihńii.
⁵² Jesus gánábıldo'ńiid, Begoz'aanıı ye'ik'eda'ıłchıhı dała'á ntııgo yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aanıı baa bıł ch'ígót'aanıı dıı k'ehgo at'éé: nnee bikıh golıńıı nainonııhıı biyı'dı' dawahá ánııdéhi hik'e sá'áhıı ndi hanáyihı'ńiıl.

⁵³ Jesus dıı ıłch'ígót'aahgo na'gonı'ıı ąął yaa nagosńı'dá' dahnasdzá. ⁵⁴ Áıdı' dabıı bini'yú ńyáágo Jews ha'ánálséh goz'ąą yune' yıl ch'ıdaago'aahgo, nnee bıł díyadaagot'eego gádaanıı, Hadı'go dıı nneehıı bigoyą' gozlıni, hagot'éégo ızisgo ánát'ııł? ⁵⁵ Dıń la' kıh ágole'ıı biye', báą la' Mary holzee, bik'isyú James, Joses, Simon ła'ıı Judas daaholzee? ⁵⁶ Bilahkııyú la' áldó' kú nohwił daanlıj? Dıı nneehıı hadı' dıı dawa nágodn'áni? ⁵⁷ Áı bighą bik'edaach'ishch'ii lék'e. Áık'ehgo Jesus gádaabıhńii, Bik'ehgo'ihı'nań binkááyú na'ızıidi dahot'éhé nnee daabidnłsı, áıdá' dągolııgee, bik'ıı bitahyú doo hadıń bidnłsı da, ńii. ⁵⁸ Áıgee doo ląągo ızisgo ánát'ııł da lék'e, doo daabodląą dahıı bighą.

14

¹ Áıdá' nant'án, Hérod holzéhi, Jesus ánát'ııhıı ya'ikonziıdád', ² Bánada'ızıidi gádaayıhńii, Áń John Baptize ágole'ıı n'ıı át'ıı ląą; daztsaąadı' naadiidzaa; áı bighą ızisgo ánát'ııł.

³ Dabıńtsédá' Hérod John yıltsodgo ńyist'ųųgo ha'áyıł'e' ni', Hérod bik'isn Philip bı'aa, Heródias holzeehıı bighą. ⁴ John gábıhńııdhıı bighą, Áń doo bıł na'aashgo ná goz'ąą da. ⁵ Hérod John yizılthee hát'ıı ndi, nnee láni yénáldzid

lɛk'e, Bik'ehgo'ihinaán binkááyú na'iziidi daanzihí bigha. ⁶ Hérod bił lenágodáhgee nnágodzaago daagoch'inełiigo Heródias bizhaazhé na'ilíhníi bińáál ilzhishgo, Hérod yił goyiłshóó lɛk'e. ⁷ Áík'ehgo Hérod bitł'a dahdidilniihgo gáyilniiid, Dant'éhéta shíhónkeedíi naa nshné'.

⁸ Áík'ehgo na'ilíhníi báá ábilniigo, Hérod gáyilniiid, Bena'ikaahíi biká' John Baptize ágole'íi bitsits'in dahs'aago shaa nkáah. ⁹ Nant'ánhíi doo bił gozhóó da, áídá' bitł'a dahdidilniih n'íi bigha, ła'íi nnee yił da'iyaaquíi bigha, Baa daanohkaah, nii lɛk'e.

¹⁰ Ákú ił'aago, ha'ána'ilka' yuñe' John bitsits'in nadain'aq. ¹¹ Áídí' bena'ikaahíi bee bitsits'in ha'ádaiskaaqo na'ilíhníi yaa yinkáá: áídí' báá yaa nainkáá. ¹² John bitsilke'yu akú hikaigo bits'íhíi nádaidniłiigo, lehdaistij, áídí' Jesus yaa hikaigo yił nadaagosni'.

¹³ Jesus díi ya'ikonziidá' dasahn bił o'i'éél, doo hadín naghaa dayú: áídá' nnee Jesus oyááhíi ya'ikodaanziiidá' ił'anigo kñh nagoznildí' dání' biké' nádesaa. ¹⁴ Jesus ákú ñyáádá', nnee łaágo yo'ij, aí yaa daach'oba'go, daanniihíi nádaayilziih.

¹⁵ K'ad o'i'aahgo bitsilke'yu baa hikai, gádaaniigo, Kú doo hadín gólíi da, k'ad o'i'aahzhí' goldoh; áík'ehgo nneehíi dahayú gotahyú nádaadn'áá, idán nadaayilniihyú. ¹⁶ Doo nádikáh bik'eh da; no-hwíigo bá da'dohné', nii, Jesus. ¹⁷ Bitsilke'yuhíi, Bán dijolé dá'ashdla'á zhá hik'e lóg dánakiyé biłgo nadaahii'né', daabilnii. ¹⁸ Ái shaa daanohné', daabilnii, Jesus. ¹⁹ Nnee dawa, Ni'yú tł'oh biká' dinohbiłh, yiłniidá' bán dijolé ashdla'ihíi hik'e lóg nakihíi biłgo náidnné'go hadag déz'ijigo ya'ihénziigo

oskaqđı' ilk'ıdaizné'go bitsılke'yu yaa daizné', áı nnee dawa yıtada'izñii. ²⁰ Áıgee nnee dawa da'ıyaqgo náda'ısdııd lək'e: áıdı' ch'ékaadıı táts'aa nakıts'adah bıke'ehgo nádaıhezlaa. ²¹ Chagháshé hik'e isdzáné doo bıł otago da, dá nnee zhągo ashdladn doo náhóltagyú áhołáni shı da'ıyaq.

²² Áıdı' Jesus bitsılke'yu gáyılñii, Tsına'eehıı behohkáh, shadıhyú nohwıl ido'éel hanaayú, shıı nnee nádohkáh, bıldıshñııdá'. ²³ Nnee nádohkáh yılñııdá', dasahndı wá'yú óyáá, okqahyú: o'ı'áayú ákú dasahndı naghaa lək'e. ²⁴ Áıdá' tsına'eehıı tú ılñı'yú hi'ólyú tú nádidáhıı nabıhılnaa lək'e: bıdáhzhı' nyolhıı bıghą. ²⁵ Doo hwahá ha'ı'aaah dayú Jesus bıch'ı' hıgaał, tú yıká' hıgaałgo. ²⁶ Tú yıká' hıgaałgo bitsılke'yu daabıltsaqgo, tsıdaadolyızgo, Ch'ııdn át'ıı, daanııgo ndaaldzıdyú daadılwosh. ²⁷ Dagoshch'ı' Jesus bıch'ı' hadziıgo, Nohwıl daagozhóó le'; shıı ásht'ıı; doo nédaaldzıd da, daabılñii lək'e. ²⁸ Peter gábılñii, SheBıke'ehñ, da'anıı ánt'ııyúgo, Tú bıká' shıch'ı' nñáh, shılñii. ²⁹ Jesus, Yushdé', bıñii. Áıdı' Peter tsına'eehıı bıyi'dı' gódaah ch'eyáágo Jesus yıch'ı' tú yıká' deyaa lək'e. ³⁰ Áıdá' Peter adııd nyolgo yıgoıııdgo neldzıd; hayaa dezkaadá' nádidılghaazh, SheBıke'ehñ, hasdášılteeh, niıgo. ³¹ Dagoshch'ı' Jesus bıch'ı' dahdıılñııdá' yıltsodgo gábılñii, Nı'odla' lántsoh ayáhá, hant'é bıghą nıl nagokı? ³² Áıdı' tsına'eehıı yıyi' onát'aazhdá' nyolıı isht'ıdedzaa. ³³ Tsına'eehıı yıyi' naháztánihıı Jesus daayokaqah lək'e, Da'anıı Bıke'ehgo'ıhı'nañ bıYe' nlıni laq, daayılñııgo.

³⁴ Hanaayú bil nada'dez'eeldá' ni' Gennésaret golzeeyú hikai. ³⁵ Nnee áígee daagolíníí Jesus ya'ikodaanzíídá' daagotahyú dahot'éhé anákeelgo, kah yaa nakaihíí dawa baa daayihesnil; ³⁶ Nidiyágé bidá'yú zhá ndi bedaadenolnính, daabihniigo nádaabokaqah: dawa bedaadelniihíí nádaabi'dilziih lék'e.

15

¹ Jerúsalemdí' begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Phárisees daanlíni Jesus yaa hikai, gádaayihniigo, ² Hant'é bigha nitsilke'yú ilk'idá' nnee yánazij n'íí yendaago'aahíí doo yikísk'eh ádaat'ee da? Dá doo daagonksigo táda'digisé da'iyaa. ³ Jesus gádaabihni, Nohwíí hant'é bigha ilk'idá' nnee ye'ádaaniihíí zhá daahonohtágo Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníí doo bikísk'eh ádaanoht'ee da? ⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ díí k'ehgo gos'aa, Nitaa hik'e nimaa dinksí, nii: la'íí, Hadín bitaa dagohíí báq yati' yee yokáakíí zideego bá goz'aa. ⁵ Áídá' nohwihíí gádaadohni, Hadín bitaa dagohíí báq, Nt'éhéta naa nshné' doleel n'íí Bik'ehgo'ihí'nañ baa nshné', yihniihíí; ⁶ La'íí bitaa, báq bilgo doo yidnksí da ndihíí, da'áik'eh nt'éé, daabikdohni. Áík'ehgo ilk'idá' nnee yendaagos'aaníí bee Bik'ehgo'ihí'nañ biyati'íí doo nt'égo ádaanoksí da. ⁷ Nohwíí, nnee nzhóni ádaado'iiníí, Esáias da'aniigo dabíntsé nohwaa nagoln' lék'e, gáníigo, ⁸ Díí nneehíí dáyati' zhá yee ałhánégo shit'ah daanlij, dáyati' zhá yee daashidnksí, áídá' bijíí yee doo daashidnksí da. ⁹ Daashokaqah ndi ch'éh ádaat'ij, nnee yegos'aaníí zhá yee ilch'ídaago'aah.

10 Jesus n̄nee l̄áni yushd́é' daayil̄n̄niidá' gádaayil̄n̄ii, Shídaayelts'áágo bídaagono'aaah.
 11 Kozé' yun̄e' be'ogohigháhíí doo nch̄o'go kodil̄teeh da; áidá' kozé'dí' behagohigháhíí zh̄á nch̄o'go kodil̄teehi at'éé. 12 Áidí' bitsil̄ke'yu baa hikaigo Jesus gádaayil̄n̄ii, Áí ánn̄iihíí Phárisees daanl̄ni daidezts'áago doo bił daanzh̄oq dahíí bígonłsí née? 13 Áidí' gáyil̄n̄ii, K'edolzaahíí dawa shiTaa yaaká'yú dahsdaahn̄ doo k'eidnl̄áá dahíí hi'n̄izh doleeł. 14 Ch'ík'eh da'áik'ehgo ádaat'ee: n̄nee biṇáá ádaagodinií la' biṇáá ádaagodini lol̄oqsíí k'ehgo ádaat'ee. Biṇáá ágodinií la' biṇáá ágodini lol̄oqsyúgo, da'íla o'í'án yuyaa okil̄deel. 15 Peter gábil̄n̄ii, Ich'ígon'áahgo nagosín̄ni'íí nohwil̄ ch'í'nah ánl̄e'. 16 Jesus gádaabil̄n̄ii, Ya' nohwíí al̄dó' t'ah doo nohwil̄ ídaagozi da née? 17 Ya' doo hwahá bídaagonołs̄ij̄hda, hadíí kozé' yun̄e' be'ogohigháhíí kobidyú bendaagowa', áidí' nl̄áhyú bech'ígohigháhí? 18 Hadíí kozé'dí' behagohigháhíí kojíidí' behagohigháhí at'éé; áí nch̄o'go kodil̄teehi at'éé. 19 Nch̄o'go natsí'ikeesíí, izideehíí, nant'í' na'idaahíí, iké' na'idaahíí, ich'in'ij̄híí, lé'ilchoogo ánách'it'ij̄híí, nch̄o'go yách'ilti'íí, díí dawa kojíidí' behagohigháhí at'éé. 20 Áí nch̄o'go daakodihiniiki at'éé: kogan dá doo tách'igisé da'ch'iyáq̄híí doo nch̄o'go kodil̄teehi at'éé da.

21 Áidí' Jesus dahiyaago Tyre hik'e Sídon golzeehíí biṇaayú óyáá. 22 Isdzán áizh̄i' gol̄ni, Cánaan hat'i'íí nl̄ni, baa nyáágo gábil̄n̄ii, ShiNant'a', David biYe' nl̄ni, shaa ch'onbáah; shizhaazhé na'ilíhn̄íí góyéégo bich'í' nagowaa, ch'iidn̄ biyi' golíigo. 23 Da'ágát'éé ndi doo yich'í'

hadzii da. Bitsilke'yu baa hikai, gádaabihniigo, Yúwehyú nádń'áá; án nohwiké' dilwoshgo anádaaġ. ²⁴ Jesus gáníí, Israel hat'i'íí bitahyú nnee dibelíí ch'a'onehesdee'híí k'ehgo ádaat'eehíí zhá bighą niyáá. ²⁵ Áídí' isdzánhíí biyahzhí' hayaa adzaago bokaąhgo gábihni, ShiNant'a', shich'onih. ²⁶ Jesus gábihni, Chagháshé bán bits'á' nách'idiné'go gósé bich'í' och'ilkaadgo doo bik'eh da. ²⁷ Isdzán gánábilđo'niid, Da'anii, shiNant'a': da'ágát'éé ndi bán bizhool nnee bibiká'idané biká'dí' nanihidéhíí, gósé daayiyąą. ²⁸ Jesus gánábilđo'niid, Isdzán, dázhó n'odġa' golíí lą! Dá hánt'ihíí k'ehgo ná łalne' doleeġ. Áík'ehgo da'ái bik'ehenkéézgee bizhaazhé nt'éé násdłíí. ²⁹ Jesus dahnadiidzaago túsikaaníí Gálilee holzéhi bit'ahyú nyáá; áídí' dzilyú óyáágo akú dahnezdaa. ³⁰ Nnee doo ałch'idé baa náńtsąągo, nnee doo nakai dahíí, bińáá ádaagodiníí, doo yádaakti' dahíí, baa dahnagoz'aaníí, ła'íí ik'e'an łąągo, Jesus dées'eezgee ndaiheznilgo nádaailziih: ³¹ Áí bighą nnee ıla'at'ééhíí nnee doo yádaakti' da n'íí yádaakti'go nádaasdlíigo daayiltsąągo, ła'íí baa dahnagoz'ąą n'íí nt'éé nádaasdlíigo, doo nadaakai da n'íí nt'éégo nakai nádaasdlíigo, bińáá ádaagodih n'íí bińáá nádaagosdlíigo daayiltsąągo bił díyadaagot'ee: áík'ehgo Israel hat'i'í Bik'ehgo'ihí'nań daayokaąhíí ya'ihédaanzí lėk'e.

³² Áídí' Jesus bitsilke'yu yushdé' daayilnńiidá' gáyilni, Díí nnee shaa náńtsąąhíí baa daach'oshba', dá bił nashkaigo taagiskąą, k'adíí doo nt'é daiyąą da: doo dá shińá' nádaadish'aa hasht'íí da, ágádaadzaayúgo nákaahyú dánko shińá' yik'e

odaatlizh. ³³ Bitsilke'yu gádaabilnii, Da'igoljige hadí' bán díi nnee doo alch'idé dahíí bá daan'né'go nádaadihii'né'? ³⁴ Bán dijolé da'kwíí nadaahné', daabilnii, Jesus. Gosts'idi, la'íí lóg alts'íséhi ayáhágo bilgo, daabilnii. ³⁵ Áígee nneehíí, Ni'yú dinohbiih, daayilnii. ³⁶ Bán dijolé gosts'idihíí, lógíí bilgo náidnné'go ya'ihénzigo oskaqdí' ilk'ídaizné'go bitsilke'yu yaa daizné'go nnee yitada'iznii. ³⁷ Dawa da'iyaaqo náda'isdjíd lək'e: áídí' ch'ékaadíí táts'aa gosts'idi bik'ehgo nádaihezlaa. ³⁸ Isdzané hik'e chagháshé doo bil otago da, dá nnee zhágo díídn doo náhóltagyú áholáni shí da'iyáá. ³⁹ Áídí' nnee baa náátsáá n'íí onádaihes'a'dá', bíhíí ni' Mágdala golzeehíí bínaayú bil o'i'éél.

16

¹ Phárisees hik'e Sádducees daanlíni Jesus yaa hikai, nabídaantaah daanzigo, Yaaká'dí' godiyihgo be'ígóziníí nohwíl ch'í'nah áále', daabilnii lək'e. ² Jesus gádaabilnii, O'i'aahgee gádaadohnii dák'eh, Gonk'éé doleeł laq ko: yaak'os lichiihíí be'ígózi. ³ Áídá' t'ahbídá' gádaadohnii dák'eh, Dégóchq'go o'i'aah laq: yaak'os lichiiigo dábégódzidgo bil hayilkááhíí be'ígózi. Nohwíí nnee nzhóni ádaagono'iinií, yáá daanel'jigo hago ágonéhíí bídaagono'si; áídá' k'ad ágonéhíí doo bídaagono'si da. ⁴ Ncho'go ádaat'éhi nant'i' nakaihi daaknolt'jiihíí godiyihgo be'ígóziníí yiká daadéz'j; áídá' be'ígóziníí doo bil ch'í'nah ádaalne'hi at'éé da, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi, Jonas holzéhi, nnee bich'i' be'ígózih alzaahíí zhá. Áídá' Jesus bits'á' dahnasdzaa. ⁵ Jesus bitsilke'yu hanaazhí'

bil naná'diz'eeldá', bán yínádaasnah lèk'e. ⁶ Jesus gádaabilñii, Bán benilzoolé, Phárisees hik'e Sádducees daanlíni bíyééhíí, baa daagonohsaa, nii. ⁷ Bitsilke'yu ilch'í' yádaakti'go gádaanii, Bán doo daasii'né' dahíí bigha aníí. ⁸ Jesus ádaaniihíí yígótsigo gábilñii, Nohwíí nohwi'odla' da'ayáháhi, hant'é bigha bán doo daasooné' dahi baa ilch'í' yádaakti'? ⁹ Ya' doo hwahá bídaagonoksih da? Bán dijolé ashdlá'i nnee ashdladn doo náhóltag dago bá da'desné' n'dá' ch'ékaadíí da'kwíí táts'aa bik'ehgo ndaahesoolaa n'íí, ya' doo bínádaañiih da née? ¹⁰ Łah ałdó' bán dijolé gots'idi, nnee djiđn doo náhóltag dago bá da'desné' n'dá' ch'ékaadíí da'kwíí táts'aa bik'ehgo ndaahesoolaa n'íí, ya' doo bínádaañiih da née? ¹¹ Nt'é bigha doo nohwił ídaagozi da? Bán benilzoolé Phárisees hik'e Sádducees daanlíni bíyééhíí baa daagonohsaa, nohwikéndeniidíí, bán doo baa yashti'go ádishñii da. ¹² Bitsilke'yu aníita yídaagoksiđ, Bán benilzoolé baa daagonohsaa, doo niigo aníí da, áidá' Phárisees hik'e Sádducees daanlíni hagot'éégo ilch'ídaago'aahíí baa daagonohsaa, niigo aníí lèk'e.

¹³ Jesus Caesaréa Philíppi golzéhi binaayú nyáágo bitsilke'yu nayídaadikidgo gáyilñii, Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nnee hadín nshłi daashilñii? ¹⁴ Bitsilke'yu gádaabilñii, Ła', John, Baptize agołji n'íí át'ji, daanilñii; la'ihíí, Elías at'ji; la'ihíí Jeremías; dagohíí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi n'íí át'ji daanilñii. ¹⁵ Jesus gánábilđoñiid, Nohwíí nohwich'í'yúgohíí, hadín át'ji daashilđohñii? ¹⁶ Simon Peter gábilñii, Ni Christ ant'ji, Bik'ehgo'ihí'nań hińáhi biYe'. ¹⁷ Jesus

gábilñii, Simon Bar-jóna, ni niyaa gozhóq le': its'í hik'e dił nlíni doo nił ch'í'nah áyíílaa da, shiTaa yaaká'yú dahsdaahn zhá nił ch'í'nah áyíílaago ádíñiid. ¹⁸ Ła'íi gániłdishñii, Ni Peter honlzéhi, daashodlaaníi kih ágoch'ile'híi k'ehgo díi tsééhíi biká' yishtł'í: áík'ehgo ch'iidntahdí' ch'iidn binawodíi doo bitis hileeh da. ¹⁹ Yaaká'yú dahsdaahn bilaktł'áhgee goz'aaníi bá be'igęęsé naa nshñíł: áík'ehgo nt'éhéta ni'godzán biká' łesíntł'ooníi yaaká'yú aldó' łestł'qo doleek; nt'éhéta ni'godzán biká' k'e'íin'aahíi yaaká'yú aldó' k'e'dot'aah doleek. ²⁰ Jesus bitsilke'yu gádaayihñii, Shíi Jesus, Christ nshłinií hadín bił nadaagolñi' hela'.

²¹ Áídí' godezt'i'go Jesus, Jerúsalemyú deyaago Jews yánazíni, okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, la'íi begoz'aaníi ye'ik'eda'ılchíhi biniidaagodnle'íi, la'íi bidizideedí' taagi jii hileehgo naadiidáhíi dahkodá' bitsilke'yu yił na daagolñi'go nkegonyaa. ²² Peter t'aqzhí' bich'í' hananádziigo gáníi, She-Bik'ehń, díi nits'á'zhí' begoz'aq le': nich'í' begolne' hela'. ²³ Jesus t'aqzhí' adzaago Peter yich'í' hadziigo, Satan, yúwehyú shiká'zhí' ánne': ni shıł godnłkış: Bik'ehgo'ihí'nań binatsekeesíi k'ehgo doo natsínkees da laq, nnee binatsekeesíi zhá bee natsínkees, biñii.

²⁴ Jesus bitsilke'yu gádaayihñii, Dahadín shiké' dahdigháh hát'ıyúgo, ídaayo'nahdá' bitsi'ılma'áhi dahyidotııhgo shiké' dahdowáh. ²⁵ Dahadín bi'ihí'na' yaa bił goyééhíi, ái bits'á' da'ilíi hileeh: áídá' dahadín ídaayis'nahgo shíi shigha bi'ihí'na' da'ilíi silıı'ıi, án ihí'naa doo ngonel'aq dahíi

yee hiṇaa doo. ²⁶ Ni'gosdzán dágoz'aa nt'éego ch'ist'iidá' koyi'siziiní da'ilí silijyúgo, áí hant'é bits'á'dí' ch'it'ijh? Dagohí koyi'siziiní hant'é bidená nch'iné'? ²⁷ Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, shiTaa bits'á'idindláádíí bee shits'á'idindláádgo, binal'a'á yaaká'yú daagolíníí bíł nánshkáh; áígee nnee dała'á daant'íígee ánat'iidíí dábik'ehgo bich'í' nadi'ish'nił. ²⁸ Da'anii gánohwiłdishnii, Kúgee nadaaziiní ła' dá doo da'itsaahíí dailijihé shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nant'án nshijigo náshdałgo daashiltsaągo zhá.

17

¹ Áídí' gostán iskaągee Peter, James, hik'e John, bik'isnhíí, bíłgo Jesus dasahndi yił okai lék'e, dził n'ááyú. ² Áígee binadzahgee Jesus łaḡo ánołih silij: binii bik'ina'didlaad silij, ya'ái k'ehgo, bidiyágéhíí ligai silij, idindláádhíí k'ehgo. ³ Nt'éego áígee Moses hik'e Elías bíł daanlijigo silij, Jesus yił yádaakti'go. ⁴ Peter Jesus gáyihnii, NohweBik'ehń, kú nkaihíí nohwá nzhọq: hant'ijyúgo dzaągee t'ohdahskán taago ádaagohiidle'; ła' ni ná, ła'ihíí Moses bá, ła'ihíí Elías bá. ⁵ T'ah yałti'go áígee yaak'os dážhó bits'á'idindládi biká' dahiyaa: nt'éego yaak'os biyi'dí' yati' yidezts'aa gáníigo, Díínko shiYe' shił nzhóni, baa shił gozhóni; án hódaayołts'aa. ⁶ Díí daidezts'aaągo Jesus bitsilke'yu hayaa ádaasdzaa, ndaaldzidgo. ⁷ Jesus baa nyáągo bedaadesniigo gádaabihnii, Daohsijh, doo ndaaldzid da. ⁸ Hadag daadéz'ij hik'e nnee doo ła' dadá' Jesus zhá daayo'ij. ⁹ Dzildí' hayaa nákahdá' Jesus gádaabihnii, Daahołtsaą n'íí hadín bíł nadaagołni'

hela', shíi, n̄nee k'ehgo Niyááhíi, dasitsáádí' naadisdzaago zhá. ¹⁰ Bitsilke'yu nabídaadilkidgo gádaabiñii, Hant'é bigha Elías dantsé hígháh, daañii, begoz'aaníi ye'ik'eda'ılchíhi? ¹¹ Jesus gádaabiñii, Elías da'anii dantsé hígháhgo dawahá ılch'ı'nádaidle'. ¹² Áídá' gánohwiłdishñii, Elías ık'idá' nyáá, ndi doo bídaagoch'ılsı da ni', áídá' dá hádaach'ıt'ıyú ánádaach'ol'ııł lék'e. Ái k'ehgo shíi, n̄nee k'ehgo Niyááhíi, ałdó' ádaashich'idoliıł. ¹³ John, Baptize ágo'ıı n'ıı, áyılñiigo bitsilke'yu yıdaagoıııd.

¹⁴ N̄nee ląágo ıla'at'ééhíi yaa hikaigo n̄nee la' Jesus yaa nyáágo yich'ı' hilzhiizhgo gábiñii, ¹⁵ ShiNant'a', shiye' baa ch'onbáah; onátłishgo goyéégo bich'ı' nagowaa: lahgee kq' yeh naká', lahgeehíi tú yeh naká'. ¹⁶ Nitsilke'yu baa bił ni'áázh ndi doo hagot'éégo ılch'ı' ánádaidle' da. ¹⁷ Jesus gádaabiñii, Nohwi'odla' édaadihgo, dánohwıı zhá daanohwik'ehgo daalınoł'ııhıı, dahosahzhı' nohwił nahashtáá? Dahosahzhı' ląą nohwiđag ánsht'ee? Yushdé' niye' shich'ı' bił nn'áash. ¹⁸ Jesus ch'iidn nłdzilgo yich'ı' hadziigo ishkiinıı yiyi'dı' háyáá: áık'ehgo da'ái bik'ehenkéézgee nkt'éé násdlıı. ¹⁹ Áık'ehgo Jesus bitsilke'yu dasahndiyú baa hikaigo, Nééhıı hant'é bigha doo hadaandzóod da lán? daabiñii lék'e. ²⁰ Jesus gádaabiñii, Nohwi'odla' da'ayáháhıı bigha: da'anii gádaanohwiłdishñii, Nohwi'odla' mustard biyígé ga'at'éé ndi, díi dzikıı bich'ı' hadaahdziigo, Yúwehégo dihi'náh, daabiłdohñiiyúgo, ágánéh: doo nt'é ch'éh ádaal'ıı da doleeł. ²¹ Áídá' díi ga'at'éhıı dáshıná' da'ch'okąąhgo zhá habidi'nedzódihi at'éé.

22 Gálilee golzeegee naháztaqáda' Jesus bitsilke'yu gádaayihni, Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, shik'edaannihíí bilák'e shi'dolteek: 23 Daashizilheedá' taagi jji hileehgo naadishdáh, nii. Áí bigha bitsilke'yu bijíí daannih lək'e.

24 Capérnaum golzeeyú hikaigo tribute bich'í' nada'ch'iníihí Peter yaa hikaigo, Ya' nilch'ígó'aahíí naná'i'níihíí nayiniil née? daabihni. 25 Peter, Ha'oh, nii. Kih yune' oyáágo Jesus ntsé bich'í' hadziigo gábihni, Hagot'éego baa natsínkees, Simon? Ni'gosdzán biká' ízisgo nant'án daanliiníí, hadín tax dagohíí tribute bich'í' nayiniil? Ya' dabíí bichagháshéhíí née, dagohíí nanid' nakaihíí née? 26 Peter, Nanidí' nakaihíí, nii. Jesus gánábido'niid, Áík'ehgo bichagháshé doo nada'hiniil da. 27 Da'ágát'éé ndi, doo hadaashkee da doleelhií bigha, túsikaayú nnaah, lóg behahidleeheíí táyi' oldeelgo, lóg dantsé hánlee'íí bizé' ilts'á' ánle'; ákone' zhaali siné'ihíí hanné'go tribute bich'í' nada'ch'iníihíí shíí shá la'íí ni ná bich'í' nahiniil.

18

1 Áídá' Jesus bitsilke'yu baa hikaigo gádaabihni, Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliiníí bitahyú hadín itisgo nlii? 2 Áík'ehgo Jesus chagháshé akts'íséhi da'á'á yushdé' yihniigo, bit'ahdí' dahyinesdaago, 3 Gáníí, Da'aniigo gánohwidishni, Nohwincho'íí bits'á'zhí' ádaahne'go chagháshé akts'íséhíí k'ehgo ádaadohdle'yúgo zhá yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliiníí itah hohleeh. 4 Dahadín díí chagháshéhíí k'ehgo ídaagoch'iyolba'íí, yaaká'yú

dahsdaahn bilakt'áhgee daanliiníi bitahyú da'án itis nlii. ⁵ Dahadín shizhi'íi binkááyú chagháshé díi ga'at'éehíi náidnltijyúgo, shíi náshidnltíni at'éé. ⁶ Dahadín díi doo ízisgo ádaat'ee da ndi daashodlqahíi dała'á nchq'go at'íigo áile'íi, án tséé be'ik'áhi nchaahi bik'osyú bidest'qoogo túnteel beh hilt'e'go tú yił didziihgo bá nzhq̄q̄ doleeł ni'.

⁷ Ni'gosdzán biká' nnee nakóntaahíi bá góyéé doleeł: nakódintaahíi dá begolneh go'íi; áidá' hadín na'intaahíi bá góyéé doleeł! ⁸ Áik'ehgo nigan dagohíi nikee nchq'go ánát'íił ánílsiyúgo, nadnłgeeshgo yó'olt'e': doo hagot'éégo nanna da ndi, nits'í łahzhí' áđih ndi dahazhí' ihi'naahíi biyi' onnáhgo doo hago'at'éé da, áidá' nigan nakigo hik'e nikee nakigo kq' dahazhí' diltk'íi biyi' yuyaa oni'dilt'e'yúgo doo ná nzhq̄q̄ da. ⁹ Nińáá nchq'go ánát'íił ánílsiyúgo, ha'aahgo yó'olne': nińáá dała'á áđih ndi dahazhí' ihi'naahíi biyi' onnáhgo doo hago'at'éé da, áidá' nińáá nakigo ch'iidn bikq' diltk'i biyi' yuyaa oni'dilt'e'yúgo doo ná nzhq̄q̄ da. ¹⁰ Ídaa daagonohdzaq̄, díi doo ízisgo ádaat'ee dahíi łá' doo daach'ohłaa da; yaaká'yú Bik'ehgo'ihí'nań binadaal'a'á bińádaadéz'iinihíi, shiTaa yaaká'yú dahsdaahn biniizhí' dahazhí' daabineł'íi, nohwıłdishńii. ¹¹ Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, ch'a'onehesdeehíi hasdáhishńiiłhíi bighq̄ niyáá. ¹² Díi hagot'éégo baa natsídaahkees? Nnee bidibehíi dała'á gonenadín golíıdádá' dała'á ch'a'oyááyúgo, ngost'ádin ngost'áihíi dákú nyińiiłdádá' dzilyú ch'a'oyáá n'íi hantaa gá? ¹³ Da'ańiigo gádaanohwıłdishńii, Náidnltijyúgo ngost'ádin ngost'ái doo hak'i ch'a'okai dahíi dawa

bitisgo náid nltiiníí yaa bił gozhóó. ¹⁴ Áík'ehgo shiTaa yaaká'yú dahsdaahn díí doo ízisgo ádaat'ee dahíí dała'á ndi doo ch'a'okaad hat'íí da.

¹⁵ Nik'isn nich'í' nchọ'go adzaayúgo, bich'í' núnángo bi'at'e'íí dasahndi bee bich'í' yánłti': nidits'agyúgo, nik'isn hosínłbáni at'éé. ¹⁶ Áídá' doo nidits'ag dayúgo, dała'á dagohíí naki biłgo bich'í' bił nkáh, áík'ehgo naki dagohíí taagi hilt'eego bińáál bee yá'iti'íí da'ańiigo bee bigózı doleeł. ¹⁷ Díí ndi doo yidits'ag dayúgo, Bik'ehgo'ihí'nań daayodlaaníí ha'ánálséhyú baa nagolńi': áí ndi doo yidits'ag dayúgo, doo Jew nłjı dahíí, tax bich'í' nahi'nıiłkí k'ehgo baa natsínkees doleeł. ¹⁸ Da'ańiigo gádaanohwiłdishńii, Nt'éhéta ni'gosdzán biká' lédaasołt'ọqohíí yaaká'yú alđó' łest'ọq doleeł; nt'éhéta ni'gosdzán biká' k'éda'so'aahíí yaaká'yú alđó' k'e'do't'aah doleeł. ¹⁹ Gánánohwiłdish'ńii, Naki doł'eego ni'gosdzán biká' nt'éhéta dała' haht'íí lék'eyúgo hohkeedgo, shiTaa yaaká'yú dahsdaahn nohwá áile'. ²⁰ Dahayú naki dagohíí taagi hilt'eego shizhi' yee da'okąąhgo íła'at'ééyúgo, áígee ihńi'gee shíí nshłjı.

²¹ Peter baa nyáágo gábiłńii, SheBik'ehń, shik'isn shich'í' dénchọ'go ánát'íílyúgo, da'kwiidnshą' baa nágodinsh'aah, gosts'idn née? ²² Jesus gábiłńii, Gosts'idn doo niłdishńii da, ndi gosts'idinhíí gosts'idngo.

²³ Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníí nant'án bánada'iziidíí baa hadaaz'aahíí ilk'ídaagodilđoqoh hádaat'ííhíí k'ehgo at'éé. ²⁴ Yołtag nkegonyaagee, bána'iziidi ła' gonenán doo náhółtagyú talents golzeego baa ha'ááhi baa

híl'a'. ²⁵ Doo hagog'éeego na'iniil dahíi bigha, Díi nneehíi, bi'aahíi, hik'e bichagháshéhíi, la'íi dawa bíyééhíi bílgo nahoníih, ái bee shich'í' nanáhó'níil, niigo bángon'áá, binant'a'. ²⁶ Áík'ehgo bána'iziidíi bich'í' hayaa adzaago nábokaaḡhgo, Shinant'a', ntsé nt'ah, aḡḡ nich'í' na'ishniil ndi at'ée, biḡni. ²⁷ Áík'ehgo binant'a'íi baa ch'oba'go, Doo shich'í' na'iniil da ndi nzhoo, biḡniigo nanábines'iid. ²⁸ Áídá' án ch'ínyáágo la' yil na'iziidi, da'á gonenadín pence golzeego baa hayi'áhi, yiltsaa: án yizidnltsoodgo, Shaa hán'aaḡhíi shich'í' nanáhi'níil, yilni. ²⁹ Yil na'iziidíi bich'í' hayaa adzaago nábokaaḡhgo, Ntsé nt'ah, dawa nich'í' na'ishniil ndi at'ée, biḡni. ³⁰ Ndi, Dah, niigo ha'áyilt'e', baa ha'ááhíi na'haznilzhí'. ³¹ La' yil nada'iziidíi daabiltsaaḡgo doo bil daagozhóo dago díi ágodzaahíi dawa binant'a' yil nadaagosni'. ³² Áídí' binant'a'íi biká'í'aadgo gábilni, Ni shána'iziidíi dázhó nchó' laḡ, ni shaa hán'áhi doo shich'í' nanáhi'níil da ndi nzhoo, nildéniiid ni', náshonkaaḡhgo: ³³ Áík'ehgo ni aldó' bil na'iziidíi baa ch'onba' le'at'ehi, shíi naa ch'osibáadhíi k'ehgo, ³⁴ Áík'ehgo binant'a' hashkeego ha'áná'ilka' yune' obil'a' biniigodilnéhgo, baa ha'ááhíi dawa nanáyiheznilzhí'. ³⁵ Díi k'ehgo shiTaa yaaká'yú dahsdaahn ádaanohwile', doo nohwijíidí' nohwik'isn nohwich'í' nchó'go at'ééhíi bigha baa nádaagodino'h'aah dayúgo.

19

¹ Jesus díi aḡḡ yee nyánti'dá' Gálileedí' dahnyaa lék'e, ni' Judéa golzeeyú, túnlíiníi Jórdan

holzéhi bitisyú nýáá; ² Áígee n̄nee biké' nánítsáágo nádaayilziih lék'e.

³ Phárisees daanlíni ałdó' baa hikaigo nabídaantaahgo gádaabil̄nii, Ya' n̄nee hant'éhéta bighą bi'aa yil̄ ilk'ínát'aashgo goz'ąą née? ⁴ Jesus gádaabil̄nii, Ya' díi doo hwahá daahohshiih da née, dantsé godeyaadá' Bik'ehgo'ihí'nań n̄nee áyíílaahn̄, n̄nee ła'íi isdzán áyíílaa lék'e, ⁵ Gáníigo, Díi bighą n̄nee bitaa hik'e báą yits'ą'gháhgo bi'aa yil̄ nlii doleek: ái naki n'íi dała'á nádodleek. ⁶ Áík'ehgo doo naki dilt'ee dadá' bits'í dała'á silii. Áík'ehgo dahadíń Bik'ehgo'ihí'nań layinlááhíi, dahadíńta ilk'íyóléh hela'. ⁷ Phárisees gádaabil̄nii, Ágát'éédá', nt'é bighą naltsoos bee ilk'ínch'ít'aashíi layile'go isdzánhíi yil̄ ilk'ínát'aashgo Moses ngon'ąą lán gá? ⁸ Jesus gádaabil̄nii, Moses nohwijíi daant'izíi bighą nohwí'aa bil̄ ilk'ínát'aashgo nohwá ngon'ąą lék'e: ndi dantsé godeyaadá' doo ágágot'ee da n'í. ⁹ Shíi gádaanohwidishnii, Hadín bi'aa doo n̄nee ła' yil̄ nant'í' na'aash dadá', yil̄ ilk'ínát'aazhdá' yil̄ naná'nááyúgo nant'í' nagháhi at'éé: hadín isdzán yó'olt'e' n'íi yil̄ n̄nááyúgo, án ałdó' nant'í' nagháhi at'éé.

¹⁰ Bitsilke'yu gádaabil̄nii, Na'i'nēehíi ágát'ééyúgo, doo nch'inéh da ndi nzhq. ¹¹ Jesus gádaabil̄nii, Doo n̄nee dawa díi yídaanel'ąą da, hadíi ye'at'éé doleekgo baa daadest'aaníi zhą. ¹² N̄nee ła' doo nnádaaksé' dago daabi'deshchíni ádaat'ee: áidá' ła'íi doo nnádaaksé' dago ádaalne': ła'íi dabíi hádaat'ijigo yaaká'yú dahsdaahn̄ bilakt'áhgee begoz'ąąhíi bighą doo nnádaaksé' da. Hadín díi yínel'aaníi ch'ík'eh ye'at'éé le'.

13 Jesus chagháshé alts'íséhi baa bił nch'ihczkai lèk'e, yiká' ndaadilñiihgo yá okaḡḡ daabich'o'ńúigo: áídá' bitsilke'yu Doo ágádaaht'ijj da, daakoñii.

14 Áídá' Jesus gáníi, Ch'ík'eh chagháshé shich'ij' nihikáh le', doo t'aḡḡhij' daahínóhtḡ' da; bíi ga'ádaat'eehíi yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanlijj. 15 Chagháshé ḡḡl yiká' ndaadesñiihdá' onádzaa.

16 Nt'éégo nñee la' Jesus yaa nyáágo gáyihñii, Ich'ígó'aahíi nkt'éhi nlinihi, hago laḡ nkt'éhi áshñe'go ihí'naa doo ngonel'aḡ dahíi yaaká'yú bee hinshñaa doleel? 17 Jesus gábiñii, Nt'é bighḡ nkt'éhi shiññii? Doo hadín nkt'éé da go'ijj, dała'á zhḡ, Bik'ehgo'ihí'nañ zhḡ: áídá' ihí'naa nkt'éhi biyi' onñáh hánt'ijyúgo, Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníi bikísk'eh ánt'ee le'. 18 Daat'éhihíi? ñii. Jesus gábiñii, Doo ich'izilñee da, Doo nant'ij' nach'ighaa da, Doo ich'in'ijh da, Doo lé' ch'ilchoo da, 19 Kotaa hik'e komaa ch'idnłsij: la'íi, Kot'ahdí' gólínií koł nzhḡḡ, dakíi idił ch'ijḡḡhíi k'ehgo. 20 Nñee ánií nagháhihíi gábiñii, Ánists'ísédí' godezt'i'go díi dawa be'ánsht'ee: áídá' nt'é zhḡshḡ' doo be'ánsht'ee da? 21 Jesus gábiñii, Nzhḡḡ nleeh hánt'ijyúgo, ti'i, dawahá ñiyééhíi naa nahonñiihgo zhaalihíi tédaat'iyéhíi bita'iníih, áik'ehgo yaaká'yú dawahá lán ílini ñiyéé doleel: áídí' yushdè' shiké' dahsinnáh. 22 Áídá' nñee ánií nagháhihíi díi yidezts'aḡdá', doo bił gozhḡḡ dago onádzaa: dázhḡ háłdzilñii bighḡ.

23 Jesus bitsilke'yu gádaayihñii, Da'aniigo gánohwiłdishñii, Nñee háłdzili yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliinií itah hileehgo bá nyee.

24 Gánádaanohwıldish'ñii, Łjı bighán ha'i'áhıı bená'kadé bigha'i'ányú ch'égháhgo bá nyeedá' nñee háłdzilıı Bik'ehgo'ihı'nań bilakt'áhgee daanliinıı itah hileehgo itisgo bá nyee.

25 Bitsılke'yu dıı daidezts'aqáda' bıł díyadaagot'eego gádaanıı, Áıda' hadın zhá hasdábi'dilteeh? 26 Jesus daabine'ııgo gánıı, Nñeehıı aí doo łayole' at'éé da go'ıı; Bik'ehgo'ihı'nań zhá dawa łayile'hi at'éé.

27 Peter gábilñii, Isaq, nohwıyéé dawa bits'á' dahdihiikaidá' níké' dahsiikai ni': áıgee nt'é nohwich'ı' nahi'ñıı? 28 Jesus gádaabilñii, Da'aniigo gánohwıldishñii, Dawa ánıdého ánálzaago, shıı, nñee k'ehgo Niyááhıı, nant'án biká'dahsdáhá bits'á'idindláadıı biká' dahsidaago, nohwıı shiké' nahkaihıı ałdó' nant'án biká' dahsdáhá nakits'adah biká' dahnahısóotqá doleel, Israel nakits'adah hat'i'ıı yaa yádaaktı'go. 29 Dahadıń bigowa, bik'ısyú, bilahkııyú, bitaa, báq, bi'aa, bichagháshé, dagohıı bini' shizhi'hıı bigha yits'á' dahnyaahıı, dała'á gonenadıń ánáhołqáago baa det'aahi at'éé, la'ıı ihı'naa doo ngonel'aq dahıı yee hiınaa doleel, yaaká'yú. 30 Áıda' ląágo dantsé daanlıı n'ıı iké'yú doleel; la'ıı iké'yú daanlıı n'ıı dantsé doleel.

20

1 Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aanıı dıı k'ehgo at'éé: nñee dahts'aa hentıınıı bıyéé gólını dázho t'ahbiyú bánada'iziıdıı hantaayú dahiyaa.

2 Nñee bánada'iziıdıı penny yich'ı' na'ıñııgo yágon'aqáda' bidahts'aa hentııyú odais'a'.

3 Ngost'ái bik'ehenkéézyú shı onanádzaago na'hıñıih nagoz'aayú la' daazhógo nadaazııgo

yiltsaago, ⁴ Gádaayih̄nii, Nohwíí ałdó' shidahts'aa hentiíyú dohkáh, dábik'ehgo nohwich'í' nahishñiıl ndi at'éé. Áík'ehgo áí ałdó' ákú okai. ⁵ Isk'áhnyááyú ła'íi taagi bik'ehenkéézyú sh̄i onanádzaago da'ágánánádzaa. ⁶ Ashdla'i bik'ehenkéézyú sh̄i onanádzaago ákú ła' daazhógo nadaaz̄iigo náyıltsaą, Hant'é bigha daazhógo nasoz̄iigo o'i'áá? yilñii. ⁷ Doo hadín na'idziid nohwaidi'aah dahíi bigha, daabilñii. Nohwíí ałdó' shidahts'aa hentiíyú dohkáh, yilñii. Dábik'ehgo nohwich'í' nahishñiıl ndi at'éé. ⁸ O'i'ááyú dahts'aa hentiíní bíyééhíi bik'ehgo na'idziidi gáyih̄nii, Shánada'iziidíi bich'í' ádaann̄iigo bich'í' nada'hiniıl, da'iké'yú náda'nziidíi ntsé, áídá' dantsé náda'nziidíi iké'yú. ⁹ Ashdla'i bik'ehenkéézyú sh̄i náda'nziid n'íi ákú hikaigo dała'á nt̄iigo penny bich'í' nahas'nil. ¹⁰ Dantsé náda'nziid n'íi ákú hikaigo, néé itisgo nohwich'í' nahi'niıl, daanz̄i lek'e; da'ágát'éé ndi dała'á nt̄iigo penny zhá bich'í' nahas'nil. ¹¹ Díi bich'í' nahas'nilhíi bigha n̄ee bidahts'aa golínií yída'iltahgo, ¹² Gádaabilñii, Dała'ádn lédihikeezzh̄i' nada'iziid n'íi néé bil dálet'eego nohwich'í' nahán̄nil, néé gozdogyú nyeego nada'idziidgo o'i'áá. ¹³ Nant'ánhíi na'iziidíi ła' gáyih̄nii, Shit'eké, doo hagog'éégo nich'í' natseskees da: penny nich'í' nadihishñiıl, nildishñiigo, da'áigee nił nzhog ni' ya'? ¹⁴ Nich'í' na'hen̄ilihíi nádnné'go nádndáh: díi iké'yú na'nziidíi án ałdó' nich'í' na'hán̄nilhíi k'ehgo bich'í' na'hishñiıl. ¹⁵ Dashíi shíyééhíi dashíi hásh't̄iíyú ánásh'ı̄lgo, áí doo shá goz'aą da néé? Ya' nił nñii néé, nlt'éégo ánsht'eehíi bigha? ¹⁶ Áík'ehgo iké'yú daanl̄i n'íi dantsé doleeł, ła'íi dantsé

daanlii n'íi iké'yú doleek: láágo yiká ádaanniid ndi da'akwíyé habi'do'nil.

17 Jesus wá'yú Jerúsalemyú bitsilke'yu yił hikaahgo k'ihzhí' yił nikaigo gádaayihñii, 18 Isaa, Jerúsalemyú dekai; ákú shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, okaah yebik'ehi itisyú nadaandeehíi hik'e begoz'aaníi ye'ik'eda'ik'híhi biłgo baa shi'dilteehdá' shidizideego shá ngot'áah doleek, 19 Áidí' doo Jews daanlii dahíi yaa daashiltéehgo shaa daadloh doo, hashída'ik'tsaas doo, áidí' ts'iłna'áhi bídaashik'algo daashizilhee doleek: áidí' taagi jii hileehgo naadishdáh.

20 Zébedee bichagháshé bááhíi binne'híi Jesus yaa yił hikaigo yich'í' daahilzhiizh, nahídóshkid nzigo. 21 Nt'é hánt'ii gá? biñii, Jesus. Isdzán gábiñii, Nant'án síniłiigo dahnándaago díi shinne'yu nakihíi la' nigan dihe'nazhinéé dahsdaa doleekgo, la'íi ni'eshganzhinéé dahsdaa doleekgo bá ngon'áah. 22 Áidá' Jesus gádaabiñii, Nt'é biká hádaah'tiiníi doo bídaagonołsi da laa. Idee be'ishdlaahíi be'ohdlaago binołdzil née, la'íi baptize be'áshi'dilne'íi bee baptize ánohwí'dilne'go binołdzil née? Binołdzil, daabiñii. 23 Jesus gánabiłdo'niid, Idee be'ishdlaahíi da'anii be'ohdlaa doleek, la'íi baptize áshi'dilne'íi da'anii bee baptize ánohwí'dilne' doleek: áidá' shigan dihe'nazhinéé dagohíi shi'eshganzhinéé sodaa doleekíi, doo shíi nohwaa godesh'aah da, ái dahadíi shiTaa yágoz'aaníi zhá bágoz'áni at'éé. 24 Ik'isyú nakihíi ádaaniihíi Jesus bitsilke'yu gonenanhíi daidezts'aqadá' doo bił daabik'eh da. 25 Jesus bitsilke'yu íla'áyíilaago gádaayihñii, Doo

Jews daanlii dahíi binadaant'a'íi isná ádaabiłsigo bá nadaant'aah, ła'íi bitahyú nnee ízisgo ádaat'eehíi da'áníyú ádaat'iigo ádaabiłsigo bídaagonołsı. ²⁶ Áídá' nohwihíi nohwitahyú doo ágágot'ee da doleeł: áídá' dahadín nohwitahyú ízisgo ánsht'ee le' nzihií, án nohwá áı'ıı le'; ²⁷ Nohwitahyú dahadín nant'án nshlıı le' nzihií, án nohwá na'iziid le': ²⁸ Shíi, nnee k'ehgo Niyááhıi nshlıı ndi, doo hadín shich'onıihıi bigha niyáá da, áídá' nnee bich'oshniihıi bigha niyáá, shi'ihı'na'ıı nnee láni bá nahishniıłhıi bigha niyáá. ²⁹ Jerikodı' dahnanáskaigo, Jesus biké' naadezqa.

³⁰ Nt'éégo nnee naki bináá ágodini intın bahyú sikee lək'e, áı Jesus higaalgo ya'ikodaanzıigo nádaadılghaazhgo, NohwiNant'a', David biye' nlıni, nohwaa ch'onbáah, daanıigo nádaabokaqa. ³¹ Nnee Jesus biké' náseehıi, Godnch'aad, daabiłnıid: áídá' da'tiségo nanádaadılghaazhgo, NohwiNant'a', David biye' nlıni, nohwaa ch'onbáah, daanıigo nanádaabokaqa. ³² Jesus ninyáágo bich'ı' ánnıidgo, Nt'é nohwá áshle'go ádohıi? biłıi. ³³ NohwiNant'a', gohiit'iigo ánánohwidle', daabiłıi. ³⁴ Jesus baa daach'osbaadgo bınaá yedaadolııihgo dagoshch'ı' daago'ıı nádaadlııigo biké' dahish'aazh lək'e.

21

¹ Áídı' Jerúsalem k'ad yaa hikáh, Béthphage golzeezhı', áı dził Olives holzéhi sı'ąagee, áídı' Jesus bitsılke'yu naki oyl'a', ² Gáyıııigo, Ti'i, nohwádıhyú gotahyú doh'aash, áıgee dagoshch'ı' túlgayé bizhaazhé bıłgo dahst'ogo

baa noh'aash: áí k'e'oh'adgo shaa nánohłoqs. ³ Nnee ła' nt'éhéta nohwihniiyúgo, NohwiNant'a' hát'íigo áhiit'ii, bikdohniih; áík'ehgo dagoshch'i' nohwaa gode'aahgo nádohłoqs. ⁴ Díí ánágot'íikí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi gáníí n'íí begolnéhgo ánágot'íil, ⁵ Sion bizhaazhé bił nadaagońi', Dín'ii, ízisgo niNant'a' ídaagoch'iyolba'go túlgayé, áí túlgayé bizhaazhéhi, yiká' dahsdaago nich'i' boghéél. ⁶ Áík'ehgo Jesus da'áníyú bitsilke'yu ádaadzaa, ⁷ Túlgayé, bizhaazhé biłgo, baa daizłoqzgo bidiyágéhií yiká' dahdaiheznildá' Jesus yiká' dainesdaa. ⁸ Nnee ła'ágo bidiyágé intínyú yídaagosteel lék'e; ła'ihíí ch'il palm bits'ádaaz'aahíí nadaayihłgeeshgo intínyú yídaagosteel. ⁹ Nnee bádih náłseełí, ła'íí biké'dí' náłseełí daadilwoshgo gádaanii, Hosánna, David biYe' nłini: NohweBik'ehń bizhi' yee higaakí ba'ihégosini at'éé; da'itisé goz'aqđi' Hosánna. ¹⁰ Áídí' Jerúsalemyú nyáágo áígee daagolíníí dawa, hago ła'ą ágodzaa daanzigo, Díí hadín át'ii? daanii. ¹¹ Nnee biké' náłseełí gádaanii, Díí Jesus, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi at'ii, Názařehdí' nagháhi, áí Gálilee bigodesdzogíí biyi'dí'.

¹² Áídí' Bik'ehgo'ihí'nań daach'okąąh goz'aą yune' Jesus ha'ayáago, baa nada'inihi ła'íí nada'ihnihi ch'ínihiyood, ła'íí zhaali yiká' ilkáh ch'ínádainiikí naz'aaní nanyihesgo', hawúcho baa nadaahinihií biká'dah'sdáhá aldo' nanyihesgo', ¹³ Gáyihniigo, Ágáníigo bek'e'eshchii, Shikihíí kih biyi' da'ch'okąąhíí holzeego hojii doleeł; áídá' nohwihíí daan'iihíí bigową ádaagosolaa

l̄ā. ¹⁴ Biṇáá ádaagodinií l̄a'íi doo nadaakai dahíi da'ch'ok̄āh goz'āagee baa hikai; áígee nádaabitziih l̄ék'e. ¹⁵ Ok̄āh yebik'ehi itisyú nadaandeehíi hik'e begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi Jesus ízisgo áná'ol'ijíi daayiltsāago, l̄a'íi da'ch'ok̄āh goz'āagee ch̄agháshé daadilwoshgo, Hosána, David biYe'nlíni, daaniigo daayiltsāago, dázhó doo bił daagozhóó da l̄ék'e. ¹⁶ Áík'ehgo gádaabiñii, Ya' díi ádaanihií dints'ag née? Jesus gábiñii, Ha'oh; ya' díi doo hwahá daahohshiih da née, Ch̄agháshé alts'íséhi l̄a'íi mé' t'ah da'ilbe'i dázhó nt'éégo ihédaanzigo ádaasínl̄aa?

¹⁷ Áidí' bits'ā' dahiyaago k̄ih goznildí' Béthany golzeezhí' nyáá; áígee sidaa l̄ék'e. ¹⁸ T'ahbiyú k̄ih goznilyú nádesdzaago, shiṇá' silij. ¹⁹ Ch'il fig intín bahyú o'áágo yiltsāago yaa nyáá, binest'ā' da'ádihdá' bit'āa zhá gólíigo yígołsiidgo gáyiñii, Kodí' godezt'igo dahazhí' ninest'ā' da'ádih doleel. Áík'ehgo dagoshch'í' ch'il fig náhesḡa. ²⁰ Bitsilke'yu díi daayiltsāago bił díyadaagot'eego gádaanii, Hagot'éégo ch'il fig dagoshch'í' náhesḡa l̄ā! ²¹ Jesus gádaabiñii, Da'anii gánohwiłdishñii, Nohwi'odl̄a' golíiyúgo, doo nohwil nadaagoki dayúgo, doo díi ch'il fig ádzaahíi k'ehgo zhá ádaahne' da, áidá' díi dzikíi bich'í' hahdziigo, Yúwehégo dihi'náhgo túnteel biyi' onidolné', daadohniiyúgo, nohwá ágáne'. ²² Da'ohk̄āhgo dant'éhéta daahohkeedíi, da'ohdl̄āago ádaadohniiyúgo, dawa nohwa hi'né'hi at'éé.

²³ Jesus da'ch'ok̄āh goz'āa yune' i'ayaágo, áígee n̄nee yił ch'ígó'aahgo, ok̄āh yebik'ehi itisyú nadaandeehi, n̄nee yánazíni biłgo baa hikaigo

gádaabiñii, Hadín bik'ehgo ánánt'ijl? Hadín naa godin'áágo ánt'ijh? ²⁴ Jesus gádaabiñii, Shíí áldó' dała'ándi nanohwídishkid, shil nadaagoñi'yúgo, shíí áldó' hadín bik'ehgo ánásht'ijhí nohwil nagoshni' doleel. ²⁵ John baptize ádaagole'íí hadí' begoz'áni? Yaaká'dí'go née, dagohíí nnee bits'á'dí'go née? Líl yádaakti'go gádaakildi'nii, Yaaká'dí'go daan'niihyúgo, gánohwiñiih, Áídá' nt'é bigha doo daahohdlaa da lán? ²⁶ Áídá', Nnee bits'á'dí'go, daan'niihyúgo, nnee bédaahildzid; nnee dawa John Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi nlij daanzihíí bigha. ²⁷ Áík'ehgo Jesus gádaayilñii, Néé doo bídaagonlzi da. Jesus gánábildo'niiid, Shíí áldó' hadín bik'ehgo ánásht'ijhí doo nohwil nagoshni' da.

²⁸ Díí hagot'éégo baa natsídaahkees? Ła' nnee biye'ke naki; dała'á yaa nyáágo, Shiye', díí jji shidahts'aa hentíyyú na'iziidyú nñáh, yilñii. ²⁹ Án bich'í' hadziigo, Dah, doo akú disháh da, bilñii; áídá' bikédí'go biini' lahgo ánáyiidlaago akú óyáá lək'e. ³⁰ Biye' la'ihíí yaa nanádaago da'ágánáyildo'niiid. Áík'ehgo, Akú disháh, nñiid; áídá' doo akú óyáá da. ³¹ Díí nakihíí hadíí bitaa áníyyú ádzaa? Dantséhi, daañii. Jesus gádaabiñii, Da'anii gánohwidishñii, Tax bich'í' nadaahi'niihíí la'íí nant'í' nakaihi danohwintsé Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee daanliiníí itah daaleeh. ³² John nkt'éégo ágot'eehíí yaa yałti'go nohwitahyú nyáá, ndi doo daahohdlaa da; tax bich'í' nadaahi'niihíí la'íí nant'í' nakaihíí zhá daabodlaa: nohwíí bídaagonolsi ndi bikédí'go nohwiini' doo lahgo ánádaasohdlaa go daahohdlaa da.

³³ Ilch'ígót'aahgo naná'gonihíí la' ódaayelts'áá: la' nnee bidák'eh golííníí dahts'aa k'eidnláágo yināayú na'nezñil, dahts'aa hahigeęęs doleeęęe yá ogoęęed, biká'dí' ídést'iiníí ágólaa, la'íí bá yinādaadéz'íni yá ch'ígohet'aądá' nzaadyú ni' goz'aąyú óyáá: ³⁴ Da'nest'aąęee ngonyáágo bánada'iziidi bidahts'aa bá yinādaadéz'íni yich'į' oyił'a', binest'a' la' bá náyíné'go. ³⁵ Áídá' bá inādaadéz'íni nada'iziidíí yił ndaazdeelgo dała'á nyída'eshtkizh, la'ihíí daizes- hįí, la'ihíí tséé bee daayitséed. ³⁶ Bánada'iziidíí ntsédá' oyił'a' n'íí bitisgo onayíł'a': áí ágánádaayiidlaa. ³⁷ Da'iké'yú biye' oyił'a', Shiye' daidnłsį doleeł, niigo. ³⁸ Áídá' biye' daayıltsaądá', dahts'aa yinādaadéz'íni gádaałild'ni, Díí dahts'aa hentííníí bíyéé doleełíí át'éé; yushdé', daazoldee, áík'ehgo bíyéé doleeł n'íí daanohwíyéé doleeł. ³⁹ Áík'ehgo yił ndaazdeelgo dahts'aa hentíídí' ch'ídaist'e'go daizes- hįí. ⁴⁰ Áík'ehgo dahts'aa hentííníí bíyééhíí nádzáágo bidahts'aa bá yinādaadéz'ínihíí hagosha' ádaile'? ⁴¹ Jesus gádaayılñii, Bidahts'aa golííníí nnee doo bik'ehyú ádaat'įí dahíí nailtseedá', bidahts'aa hentííníí bá yinādaadéz'íni la'ihíí yá ch'ínághet'aah, áí inest'aągo nest'ánhíí baa daach'ihinił doo. ⁴² Jesus gádaabilñii, Díínko Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'eshchiiníí doo hwahá daahohshiih da née? Tséé kįh ádaagole'íí yó'odaisne'i n'íí, hagon'ááęee dantsé si'aaní silį: díí nohweBik'ehń bik'ehgo ánágot'įłł, áí daanéel'įigo nohwił díyadaagot'ee. ⁴³ Áí bigha' gádaanohwiłdishñii, Yaaká'yú dahsdaahń bilakt'áhęee daanohłigo nohwaa ch'ígót'i' n'íí nohwaa nágodit'aahgo łahgo

hat'i'íí, Bik'ehgo'ihí'nań yikísk'eh hikaahíí, baa godidot'aał, nohwits'á'. ⁴⁴ Dahadín aí tséé yiká' nágo'yúgo, ałts'íségo nihiltōd: áidá' dahadín aí tséé biká' naltō'yúgo, di'ílégo bik'aa doleeł. ⁴⁵ Okaqah ye bik'ehi itisyú nadaandeehíí hik'e Phárisees daanlíni ilch'ígót'aahgo na'goni'i Jesus yee hadzii n'íí daidezts'aqadá', bíí ádaabiłniigo yídaagołsiid. ⁴⁶ Ha'ádaił'e' hádaat'ijj ndi nnee lani yédaaldzid, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi nlijj daanzihíí bigha.

22

¹ Jesus ilch'ígót'aahgo na'goni'íí yee yił nanágołni'go gáníí, ² Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníí díí k'ehgo at'éé: ízisgo nant'án biye' niinéhi bá da'idaqago ngon'áq. ³ Áík'ehgo binadaal'a'á ni'i'néhyú nohohkáh daayilniid n'íí, yushdé' biłniigo yi'aa: ndi doo ákú híkáh da. ⁴ Nadaal'a'á la'i onáyil'a' gáníigo, Daabi'dokeedíí gábildohni, Hidán dawa łalzaa: shimagashi hik'e bizhaazhé lik'ahíí nasiltseed, dawa qal nht'éégo alzaa: yushdé' ni'i'néhyú nohkáh. ⁵ Áidá' aí doo akú ádaat'ee da, dabíí hádaat'ijjyú oheskai, la' bidák'ehyú óyáá, la'ihíí baa na'hinihyú óyáá: ⁶ La'ihíí nant'án binadaal'a'á yił ndaazdeelgo yiniidaagodezlaadí' nadaistseed. ⁷ Nant'ánhíí díí ya'ikonziidá' hashkee: áík'ehgo bisiláadahíí dai'aago nnee ádaát'ijj n'íí nadaistseed, la'íí bikih nagoznílií daidniid. ⁸ Áidá' nant'án binadaal'a'á gáyilni, Ni'i'néhgo da'idaqahíí łalzaa ndi daabi'dokeedíí doo yik'e shijeed da. ⁹ Áí bigha da'ditinyú dohkáh,

áígee hadín daah'iiníí dawa ni'i'néhyú nohohkáh, daabiłdohñii. ¹⁰ Áík'ehgo nadaal'a'á intínk'ehyú okai, hadíí daayiltsaahíí dawa, doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí la'íí nkt'éégo ádaat'eehíí íla'ádaizlaa: áík'ehgo nñee láni ni'i'néhyú hikai.

¹¹ Áígee nant'án ha'ayáadá' nñee niheskaihíí yinel'íigo, nñee la' ni'i'néhgo íhíí doo golíí dago yiltsaa: ¹² Áík'ehgo gáyihñii, Shit'ekéhé, hagot'éégo kóne' ha'ányaa, ni'i'néhgo íhíí doo ágóndlaa dago? Áídá' nñeehíí doo nt'é nii da. ¹³ Nant'ánhíí binadaal'a'á gádaayihñii, Bigan hik'e bikee lídaakt'oogo godihihyú ch'ídaanoht'e'; akú daach'ichag la'íí kowoo lídaach'idilk'ash doleel. ¹⁴ Łáágo yiká ádaanñiid ndi da'akwíyé habi'do'ñil.

¹⁵ Phárisees daanlíni hagot'éégo Jesus yakti'gee daabihiljizh doleelgo ndaagoshchijí. ¹⁶ Phárisees biké' anákahíí hik'e Hérod yil daagot'ini Jesus yich'í' odais'a', gádaabiłñiigo, Ilch'ígó'aahíí, da'aniigo ánñiigo, la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í'zhin'éégo goz'aaníí da'aniigo baa ilch'ígon'áahgo bídaagonlzi, nñee doo béníldzid dago yánłti': nñee doo la' itisgo sínłtj da. ¹⁷ Ái bigha nohwil nagolní, Díí hagot'éégo baa natsínkees? Ya' Caesar bich'í' tax nadaach'iniilgo begoz'aa née? Née dah née? ¹⁸ Ái nñeehíí doo bik'ehyú ádaat'ee dago Jesus yígółsigo gádaayihñii, Nt'é bigha yashti'íí bee daashołjizhgo ádaashiłdohñii, nohwíí daanohshoq ádaadoł'ini? ¹⁹ Zhaali tax bidená nahi'niikíí shaa noh'aahgo nesh'íí. Áík'ehgo zhaali la', penny holzéhi, baa daiz'aa. ²⁰ Hadín be'ilzaa, hadín bizhi' biká' dahgoz'aa? daayihñii. ²¹ Caesar

bíyéhi laa, daanii. Jesus gádaabiñii, Caesar bíyéehíí Caesar baa daanohñiil, áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ bíyéehíí Bik'ehgo'ihí'nañ baa daanohñiil. ²² Díí daidezts'aqáda' bił díyadaagot'eego bits'á'yú dah hiskai.

²³ Da'ái bijji Sádducees daanlíni, nanezna' n'íi doo naadikáh da daaníhi, Jesus yaa hikaigo nayídaadiikid, ²⁴ Gádaayiñiigo, Ilch'ígó'aahíí, Moses gáníí ni', Ła' nnee bichagháshé doo Ła' dago daztsaqayúgo, bik'isnhíí bi'aa n'íi yił nnádo'neelgo, bik'isn n'íi chagháshé bá ágodolñiil. ²⁵ Ilk'isyú gots'idi nohwitahyú daagolji ni': dantsé nnááhíí daztsaa, bichagháshé doo Ła' da, áik'ehgo bi'aa n'íi bik'isn yił naná'náa: ²⁶ Nakigeehíí ágánánádzaa, taagigeehíí aldo', da'áik'ehgo gots'idzhi' dawa nanezna'. ²⁷ Da'iké'yú isdzánhíí aldo' daztsaa. ²⁸ Áik'ehgo nanezna'dí' naach'idikáhgee díí gots'idihíí sha' hadíí bi'aa doleeł, dawa yił nadaaznaada'? ²⁹ Jesus gádaabiñii, Da'olsih, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiníí Ła'íi Bik'ehgo'ihí'nañ binawodíi doo bídaagonoksı dahíi bigha. ³⁰ Naach'idikáhgee doo nnádaach'ilse' da, doo ndaagoch'ihiniilgo nnádaach'ilse' da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagoljihií k'ehgo daagoch'ilji. ³¹ Áídá' nanezna'íi naadiikáhíi, Bik'ehgo'ihí'nañ baa nohwich'ı' yakti'íi, ya' doo hwahá baa daahohshiih da née, gáníigo, ³² Shíi Abraham Bik'ehgo'ihí'nañ yokaaquí nshji, Isaac, Jacob aldo' Bik'ehgo'ihí'nañ yokaaquí nshji. Bik'ehgo'ihí'nañ doo nanezna'íi yokaaquí nlii da, daahinaahíi zha. ³³ Nnee ila'at'éehíi díi daidezts'aqago, ilch'ígó'aahíibigha bił díyadaagot'ee.

34 Jesus Sádducees daanlíni doo nt'é ndaado'nii dago áyílaago Phárisees ya'ikodaanziiigo, íla'adzaa. 35 Ái la' begoz'aanii nlt'éégo yígólsini Jesus yich'i' hadziigo nabíntaahgo nabídilkid, 36 Ilch'ígó'aahíi, Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aanii hadíi itisgo at'éé? niiigo. 37 Jesus gábilnii, Bik'ehgo'ihí'nań neBik'ehń nijíi dawa bee nił nzhqo le'. niyi'siziinii dawa bee, la'íi ninatsekeesíi dawa bee nił nzhqo le'. 38 Ái Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aanii dantséhi la'íi itisgohi at'éé. 39 Nakigeehíi ałdó' ágánánát'éé, Nit'ahdi' gólíinii nił nzhqo le', dání idił njóqóhíi k'ehgo. 40 Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aanii la'íi Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi n'íi k'eda' eshchiinii dawa díi nakihíi bits'á'dí'hi at'éé.

41 Phárisees daanlíni t'ah íla'at'éégee, Jesus nabídaadilkid, 42 Gáníigo, Christ-híi hagot'éégo baa natsídaahkees? Hadín biye' nlii? David biye' nlii, daabilnii. 43 Jesus gánadí'nii, Hagot'éégoshá' David Holy Spirit yábiyilti'go, SheBik'ehń, bilnii, gáníigo, 44 Bik'ehgo'ihí'nań sheBik'ehń gáyilniiid, Shigan dihe'nazhińéégo síndaa, ni'ina' benik'eh siliiigo nikekt'ááhyú ninínilzhí'. 45 David, SheBik'ehń, bilniigo bozhíiyúgo, hagot'éégoshá' biye' nlii áidá'? 46 Jesus nnee doo la' bich'i' hanadzíih da lék'e, ái bijjídí' godezt'i'go nnee daaste'go, doo hadín nabínánłkid da.

23

1 Jesus nnee íla'at'ééhíi hik'e bitsilke'yu yich'i' hadzii, 2 Gáníigo, Begoz'aanii ye'ik'eda'ılchíhi hik'e Phárisees daanlíni Moses nnee yá sizii n'íi k'ehgo nnee yá nazii: 3 Ái bighá da'ádaanohwiłniiyú

ádaanoht'eego ádaaht'ii; ndi doo ádaat'iihí k'ehgo ádaaht'ii da: áí ádaaniiyú doo ádaat'ii da ndi ádaanii.

⁴ Áí nneehíí nnee biwosyú ndaazgo dázhó nyeego dahda'ogheelgo ádaayisí; áídá' da'ayáhá ndi doo ich'odaanii da. ⁵ Nt'éégo ánádaat'iihí dawa nnee dá bo'ii hádaat'iihí bighá ánádaat'ii: Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' la' bídaadest'óohíí nteelgo ádaile', bííí bidá'yú áldó' nteelgo na'izlaago ádaayisí.

⁶ Da'idaagee nnee ízigo ádaat'eehíí dahnádinbìhyú itah dahnaháztaago zhá bíl daanzhò, lá'íí Jews ha'ánáséh nagozníl yune' nnee yánazíni dahnádinbìhyú itah dahnaháztaago áldó' bíl daanzhò, ⁷ Na'hinih nadaagoz'aayú bich'í' ádaach'iniigo, lá'íí, Ilch'ígó'aahíí, Ilch'ígó'aahíí, daabihniigo zhá bíl daanzhò, ⁸ Áídá' nohwihíí doo hadín, Ilch'ígó'aahíí, nohwihíí da le': da'á'á nohwil ch'ígó'aahíí nlii, Christ zhá; lá'íí nohwihíí daanohwigha ik'isyú daanohíí. ⁹ Ni'godzán biká' nnee doo la', ShiTaa, bíldohníi da le': da'á'á, yaaká'yú dahsdaah' zhá, nohwitaa at'éé. ¹⁰ Doo hadín, ShiNant'a', nohwihíí da le': da'á'á nohwitaa' nlii, Christ zhá. ¹¹ Hadín nohwitahyú ízigo at'ééhíí, nohwá na'iziid le'. ¹² Hadín itisgo ídéstinií ídaagoch'olba'go ádolniik; áídá' hadín ídaagoch'olba'íí itisgo at'éégo ádolniik.

¹³ Begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Phárisees daanohíni, daanohshò ádaado'íni, nohwá góyéé doleel! Yaaká'yú dahsdaah' bilakt'áhgee goz'áni nnee bits'á' daanáda'dohtí: nohwíí doo itah daahleeh dadá', nnee itah daaleeh doleel n'íí t'aqzhi' ádaanołsi. ¹⁴ Begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Phárisees daanohíni, daanohshò ádaado'íni,

nohwá góyéé doleel! Isdzáné itsaa daanlíni bigowaḡ bits'á' nádaahohniil, la'íi daazhógo ádaadohniigo nzaad gont'i'go da'ohkaḡḡ: ái bighaḡ nohwíi itisgo nohwiniigonl't'éégo nohwá ndaagodot'aał. ¹⁵ Begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Phárisees daanohlíni, daanohshoḡ ádaadoł'íni, nohwá góyéé doleel! Tú biká' la'íi ni' biká' dahot'éhé nadaanohtaah, dał'a'á ndi nohwíhiigháhíi bighaḡ; nohwíhiyaayúgo nakidn nohwitisyú lenágołchḡḡdgo ch'iidn bikḡ' dilt'i' yuyaa bágoz'aḡ. ¹⁶ Nohwináá ádaagodih ndi la' bádih nadaahkaihií, nohwá góyéé doleel! Dahadíni da'ch'okḡḡḡ goz'aaníi biláhyú bitł'a dahnádidiłniihdá', ái doo nt'é da, daadohni: ndi hadíni óodo da'ch'okḡḡḡ goz'aḡ yuḡ'hi biláhyú bitł'a dahnádidiłniihíi, án zhá da'ániiyú át'éé le', daadohni! ¹⁷ Nohwíi doo daagonohsaḡ da, nohwináá ádaagodini: hadíi itisgo at'éé, óodohíi née, née da'ch'okḡḡḡ goz'aaníi bits'á'dí' óodo dilzihgo alzaahíi née? ¹⁸ La'íi, Dahadíni be'okḡḡḡ biká' dahnási'niki goz'aaníi biláhyú bitł'a dahnádidiłniihdá', ái doo nt'é da, daadohni; ndi hadíni Bik'ehgo'ihí'nañ baa hi'nihií ái yiká' dahsiné'íi biláhyú bitł'a dahnádidiłniihíi, án zhá da'ániiyú át'éé le', daadohni. ¹⁹ Nohwíi doo daagonohsaḡ da, nohwináá ádaagodini: hadíi itisgo at'éé, Bik'ehgo'ihí'nañ baa hi'né'ihíi née, née yiká' dahsiné'íi Bik'ehgo'ihí'nañ baa hi'né'ihíi dilzihgo áile'ihíi née? ²⁰ Áik'ehgo dahadíni Bik'ehgo'ihí'nañ baa hi'né'i yiká' dahsiné'i biláhyú bitł'a dahnádidiłniihíi, ái hik'e biká' dahsih'nihiíi dawa aldo' biláhyú bitł'a dahnádidiłniih.

21 Ła'íi dahadíń da'ch'okaąah goz'aaníi biláhyú bitł'a dahnádidilńiihíi, ái hik'e ákóne' golíńii ałdó' biláhyú bitł'a dahnádidilńiih. 22 Ła'íi dahadíń yaaká'yú biláhyú bitł'a dahnádidilńiihíi, Bik'ehgo'ihí'nań dahsdaagee goz'aaníi hik'e áígee dah sdaahíi ałdó' biláhyú bitł'a dahnádidilńiih. 23 Begoz'aaníi ye'ik'eda'ılchíhi hik'e Phárisees daanohłini, daanohshoq ádaadoł'ini, nohwá góyéé doleeł! Tł'oh mint, áńise, hik'e cúmmin daaholzéhi dá goneznanyú ilk'é'ńilgo, dała'á Bik'ehgo'ihí'nań baa nádaahné', áídá' Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníi itisgo at'ééhíi doo bee ádaanoht'ee da, dávik'ehyú ánách'ot'ıłhíi, koł goch'oba'íi, ła'íi ko'odła' golíńii: díi bee ádaanoht'ee le'at'éhi, ła'ihíi doo baa daayołnah dago. 24 Nohwińáá ádaagodıh ndi ła' bádıh nadaahkaihíi, dó' áłts'íséhi bitádaadołkaaldá' ıłı bighán ha'i'áhi odaahołneeh. 25 Begoz'aaníi ye'ik'eda'ılchíhi hik'e Phárisees daanohłini, daanohshoq ádaadoł'ini, nohwá góyéé doleeł! Idee hik'e its'aa biká'yú zhá tádaahgisdá', aadaach'ihí'ńiihíi ła'íi doo ádaagoch'idzaa dahíi zhá biyi' yune' begoz'ąą. 26 Phárisee ńłini, nińáá ágodini, idee hik'e its'aahíi biyi' yune' ntsé táńgis, áık'ehgo biká'dí' ałdó' nłt'éé doleeł. 27 Begoz'aaníi ye'ik'eda'ılchíhi hik'e Phárisees daanohłini, daanohshoq ádaadoł'ini, nohwá góyéé doleeł! Nnee ı'shijeedíi biká'gee alzaahíi ıigaigo ánálzaahíi k'ehgo ádaanoht'ee, áídá' ái biyi' yune'híi nnee daztsáni bits'in zhá sinil, ncho'úi zhá dawa begoz'ąą. 28 Nohwíi ałdó' nohwiká'dí'go zhá nnee bińáál nłt'éégo ádaanoht'ee, áídá' nohwiyi' yune' nzhoo ách'idil'iiníi hik'e ncho'híi

bee hagolk'ıl. ²⁹ Begoz'aaní ye'ik'eda'ılchíhi hik'e Phárisees daanohlíni, daanohshoq ádaadoł'ini, nohwá góyéé doleeł! Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi n'íi le'shijéedíi biká'gee dant'éhéta bee bínádaach'ilńiihíi ádaagohke', la'íi nńee dávik'ehyú ádaat'ee n'íi le'shijeedíi biká'gee alzaahíi dénzhónégo ánádaahdle'híi bigha, ³⁰ Gádaadohńiigo, Nohwitaa n'íi t'ah daahı́aadá' daagondlı́yúgo, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi n'íi naatseedgee doo itah daandlı́ da doleeł ni'. ³¹ Ádaadohńiigo, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi ndaistseed n'íi bichagháshé daanohlı́igo dánohwíi ádaa nadaagolńi'. ³² Nohwitaa n'íi ncho'go ádaat'ı́i n'íi aalzhı' beda'ohke'. ³³ Tł'ı́ish k'ehgo daanohlíni, ch'osh bik'asda' golı́nı́i k'ehgo hałinoł'ı́kíi, ch'ı́idn biko' dilthı' yuyaa nohwá goz'aaníi hagot'éégoshı' bitis hakáh?

³⁴ Ái bigha Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi, nńee daagoyáni, hik'e begoz'aaníi ye'ik'eda'ılchíhi nohwich'ı' daadeł'a': ái la' nadaaktseed doleeł, la'ı́i tsı'ılna'áhi bídaaholkał doleeł; la'ihı́i ı́la'ánádaah'tı́ıgee habı́da'oltsaas doleeł, la'ı́i daabi'odla'hı́i bigha yóiyahgo bıńı́da'dohı́h doleeł, kı́h goznı́ldı' lahyúgo kı́h goznı́lzhı': ³⁵ Ái bigha ni'gosdzán biká' nńee dávik'ehyú ádaat'eehı́i nadaaztseedı́i dawa bıdıł nohwik'izhı' didot'aal, dávik'ehyú át'éhi, Abel holzéhi, zesdı́ıdı' Barakı́as biye', Zakarı́as holzéhi, zesdı́ızhı', Zakarı́asıı kı́h biyi' da'ch'okaqahı́i hik'e be'okaqahı́i biká' dahnası'ńı́ı goz'aaníi bigizhgee daazesolhı́i n'ı́i. ³⁶ Da'anıigo gánohwı́ldishńıi,

Díi dawa díi daaḱinolt'ijlúú bik'izhí' didot'aal.
³⁷ Jerúsalem, Jerúsalem nílni, Bik'ehgo'ihí'nañ
 binkááyú nada'iziidi natsínłtseedíí, ła'íí nich'í'
 daahil'aadíí tséé bee nbida'tsínłne'íí, tazhik'áne
 bi'aadíí bit'ats'in bit'ááh yuñe' bizhaazhé
 onáyiniłí k'ehgo nichağhášhé doo ałch'ídn
 lináhishnił hasht'íí ndi doo hádaahł'íí da ni'!
³⁸ Nikihíí yó'agodot'ąą. ³⁹ Gádaanołhłdishiłii,
 Bik'ehgo'ihí'nañ bizhi' yee higaakíí ba'ihégosini
 at'éé, daadołhniłhíí bijjii zhá nadaashołtséh.

24

¹ Jesus da'ch'okąąh goz'ąądí' ch'ínyááadá', bit-
 siłke'yu baa hikai, gádaabiłniigo, Díi da'ch'okąąh
 goz'ąągee kii nagozniłí níł'íí. ² Jesus gádaabiłni,
 Díi dawa daah'íí néé? Da'aniigo gánohłdishiłii, díi
 tséé ilká' dahnagozniłí doo ła' ilká' dahnast'ąą da
 doleel, dawa nanehiłkaad doleel.

³ Áidí' Jesus dził Olives holzéhi biká'yú
 dahsdaago bitsiłke'yu dasahndiyú baa hikaigo
 gádaabiłni, Nohłł nagolní' da'os'ah ágonéhi?
 Nádnáhíí hik'e nnágodáhi biłgo hant'é bee bígózi
 doleel? ⁴ Jesus gánádaabiłdi'ni, Ídaa daagonohłdąą,
 nnee ła' ch'a'onohoł'e' hela'. ⁵ Nnee łaągo
 shizhi' yee daahikáh doleel, Shíí Christ nshłj,
 daaniigo; áí nnee łaągo ch'a'odaayiłkaad doleel.
⁶ Nagonłkaadíí ba'ikodaanołsi, ła'íí nagonłkaadíí
 baa ch'inii daadohts'ag doleel: áidá' doo nołhwiłj
 natsídaahiloł' da le': díi dawa begołne'hi at'éé,
 ndihíí t'ah doo hwahá nnágodáh da. ⁷ Nnee iłtah
 at'éégo hadaazt'i'íí ilch'í' nanágonłkaad doleel,
 ła'íí nnee dałá'á binant'a' daagoliniłhíí aldo'

iltch'i' nanágonlkaad doleeł: da'adzaayú shiná' góyééhíí benagowaa doo, nadaagont'ogíí iltah at'ééhíí benadaagowaa doleeł, ła'íí ni' nagohi'naa doleeł. ⁸ Áí koniidaagonkt'ééhíí begodigháh doleeł. ⁹ Áígee nohwiní'daach'idilni'go odaanohwiniyood doleeł ła'íí nadaanohwiltseed doleeł: ła'íí shizhi'daanohwich'ozhííhíí bighą nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íí dawa bił daanohchọ' doleeł. ¹⁰ Áígee nnee łąągo t'ąązhi' ánáda'ne' doo, łaa nadaagolni'doo, ła'íí ilk'edaadi'niih doo. ¹¹ Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi ádaadil'ini hahikáh doleeł, áík'ehgo nnee łąągo ch'a'odaayilkaad doleeł. ¹² Doo bik'ehyú ágot'ee dahíí dážhọ łąągo begoz'ąąhíí bighą nnee łąągo bił'ijóóníí éđilgo nádaanihik'as doleeł. ¹³ Áídá' dahadín dąngont'i'zhí' dahildóhíí hasdábí'dolteel. ¹⁴ Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníí nt'éégo baa na'goni'íí ni' dągoz'ąą nt'éégo be'ánágoldoh doleeł, nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íí dawa yidiits'ih doleełhíí bighą; áí bikédí'go nnágodáh doleeł. ¹⁵ Áík'ehgo gołchọqhggo o'ní'ihíí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi, Daniel holzéhi, yaa yakti' n'íí, godiyihgo goz'ąągee sizijgo daah'iidá', (dahadín áí yózhííhíí bił ígózı le',) ¹⁶ Hadíí Judéa golzeeyú daagolíníí, dził naz'aaníí yich'i' okeeh doo: ¹⁷ Dahadín kih biká'yú dahsdaahíí nt'éhéta náidiiné'go gódah ch'ínádáh hela': ¹⁸ Ła'íí dahadín k'edolzaahíí yiyi' na'iziidíí t'ąązhi' bidyáge yaa nánódáh hela'. ¹⁹ Áígee goldohíí daaltsaaníí ła'íí isdzané mé' daabilbe'íí bá góyéé doleeł! ²⁰ Haihíí biyi' ła'íí godilziníí bijjı ágónéh hela', daadohniigo da'ohkąąh. ²¹ Áígee dantsé godeyaadí' godezt'i'go

díi jįzhį' goyéego nagowaahíi ái ga'at'éhi doo hwahá be'ágoņe' da, ái doo be'ágánágo'ņéh át'éé da. ²² Áígee goldohíi doo dé'igodégo ánálzaa dayúgo, nņee doo ła' hasdáwáh át'éé da: áídá' nņee bitahasdlaahíi bighą áígee goldohíi dé'igodégo ánádolńíi. ²³ Áígee nņee ła', Daadeh'įi, Christ kú naghaa, dagohíi, nlahyú naghaa, nohwįńiiyúgo, doo daahohdłąą da. ²⁴ Christ ádaadil'iiníi, ła'íi Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú nada'iziidi ádaadil'iiníi hahikáh doleeł, ái godiyįhgo be'ígóziníi ch'į'nah ádaile' ła'íi ízigo áńda'ol'įiń doleeł; yídaanel'ąayúgo ái bee nņee bitahasdlaahíi ndi ch'a'odaiłkaad doleeł. ²⁵ Ídaayesołts'ąą, iłk'idá' dabíntsé baa nohwįł nagosisńi'. ²⁶ Christ da'igolįiyú naghaa, daanohwįłch'įniiyúgo; ákú dohkáh hela': nagont'į' goz'ąą yune' sidaa, daanohwįłch'įniiyúgo; ái doo daahohdłąą da. ²⁷ Ya'ái hanadáhdí' ya'ái onadázhį' hada'didla'íi k'ehgo shíi, nņee k'ehgo Niyááhíi, nádishdaał. ²⁸ Dahayú its'í siné'yú ch'ishoogi íła'at'éé doleeł.

²⁹ Goyéego nagoyaahíi bikedí'go ya'ái dilńił doleeł, t'égona'áihíi doo bee got'įi da doleeł, ts'įsqqsé yáadí' nanihidéh doleeł, ła'íi yáázhį'go inawodíi nagohi'naa doo: ³⁰ Áígee shíi, nņee k'ehgo Niyááhíi, yaaká'yú beshígóziníi ch'į'nah hileeh; áik'ehgo ni'gosdzán biká' nņee iltah át'éégo hadaazt'įi doo bił daagozhqó dago daachag doleeł, shíi, nņee k'ehgo Niyááhíi, yaak'os biyi'dí' shinawodíi bee ła'íi dázhq shits'ą'idindláádgo náshdaałgo daashidołtseeł. ³¹ Áídí' shinadaal'a'á yaaká'dí' ohish'aa doleeł, bésh dilwoshé ádaańiigo bitahelááhíi díjídí', ni'gosdzán nel'ąadı'

yáá nel'aazhí' íla'adaile'. ³² Ch'il fig holzéhi bits'á'dí' nohwil ch'ígót'aah; bits'ádaaz'aahíi dit'ódé daaleehdí' bit'aq daagoleehyúgo, k'ad shíi nágodleehgo bídaagonoŋsi. ³³ Da'áik'ehgo ái be'ádaagone'íi goldohgo daah'íidá', k'ad náshdaalzhi' alhánégo godziihgo bídaagonoŋsi doleel. ³⁴ Da'aniigo gádaanohwiłdishni, Díi daalinolt'íihíi doo nohwee ch'ígonáh da, díi ádaanohwiłdéníidíi dawa begolzaago zhá. ³⁵ Yáá hik'e ni'gosdzán bilgo bech'ígonáh doleel, áidá' shiyati'íi doo bech'ígowáh da doleel.

³⁶ Hadíi bijji shihíi, dagohíi da'kwíi bik'ehenkéézo shihíi ágone'íi nnee doo la' yígósi da, Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'a yaaká'yú daagolíníi ndi doo yídaagoŋsi da, shiTaa zhá yígósi. ³⁷ Noe t'ah golíidá' ágot'ee n'íi k'ehgo shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, nánsdháhíi bijji áldó' ágágot'ee doleel. ³⁸ Tú'idezjoolíi dabíntségo ágot'ee lək'ehíi k'ehgo ágot'ee doleel, da'ch'iyaa ni', da'ch'idlaa ni', nnádaach'ikse' ni', la'íi laa daagoch'ihiniigo nnádaaze' ni', Noe tsina'eehíi yiyi' oyaahíi bijjizhi', ³⁹ Tú'idezjoolíi doo yídaagoŋsi'égo tú idezjoolgo dawa bil ogo'éel; shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, nánsdháhgo áldó' ágágot'ee doleel. ⁴⁰ Ái bijji nnee naki k'edolzaayú na'aashyúgo, dała'a nádiltehdá' la'íi da'akú sizji doo. ⁴¹ Isdzané naki da'ik'aayúgo, dała'a nádiltehdá' la'íi da'akú sidaa doo.

⁴² Ái bigha biká nádaadeht'íih; da'kwíi bik'ehenkéézo shíi, nohweBik'ehríi, nánsdháhíi doo bídaagonoŋsi da. ⁴³ Díi bídaagonoŋsi, nnee bigowa golíníi da'os'ah in'íihíi hígháhgo yígósiyúgo, yiká déz'ji doleel ni', áik'ehgo

bigową doo ch'ínódzíís át'éé da. ⁴⁴ Nohwíí áldó' dahkodá' ílch'í'daanoht'ee: shíí, n̄nee k'ehgo Niyááhíí, dahagee nánshdáh, doo ndaashohíí dagee. ⁴⁵ Áídá' hadín na'iziidi begondlìhíí góyáni, binant'a' bigowáhíí yebik'ehgo nbiktíí n'íí, dahagee idán nana'nííhgee idán nayiníih. ⁴⁶ Na'iziidíí binant'a' ábìh̄niiyú át'íígo, binant'a' nadzááyúgo, án biyaa gozhóq' doleeł. ⁴⁷ Da'aniigo gádaanohwíldishnii, Nant'án nt'é bíyééhíí dawa yebik'ehgo na'iziidíí nbiktéeh doo. ⁴⁸ Áídá' áí na'iziidi nch'íhíí, Shinant'a' doo hwah nadáh da, ídildi'n̄niiyúgo; ⁴⁹ Isdzáné hik'e n̄nee ła' nada'iziidíí nadainłkaad nkegonyaago bíł nágodizyisíí bíłgo da'iyąą hik'e da'idląyúgo; ⁵⁰ Áí na'iziidi binant'a' doo yiká déz'íí dagee, doo nyohíí dagee nadáhgo, ⁵¹ Nbihilgeesh, áídí' hadíí daanzhóq' ádaagodil'inihíí bich'í'zhinéégo nilteeh: áígee daach'ichag ła'íí kowoo kídaach'idilk'ash doo.

25

¹ Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníí díí k'ehgo at'éé: ch'ekíí gonenan kq' nałbaakíí dahdaayo'aalgo n̄nee niinéhíí bich'í'yú deskai. ² Ashdla'ihíí daagoyáá, áídá' ashdla'ihíí doo daagoyáá da. ³ Doo daagoyáá dahíí kq' nałbaakíí dahdaayo'aal ndi túkq'íí ik'e'an doo ła' dahdaidnziid da. ⁴ Áídá' daagoyááníí túkq'íí tús biyi' sziidgo ik'e'an dahdaidn'ąą lək'e, kq' nałbaakíí bíłgo. ⁵ N̄nee niinéhíí t'ah doo hwahá higháh dadá', ch'ekíí bíł daanzjigo da'ilhaazh. ⁶ T'é'is'ahyú ła' nádililghaazh gáníígo, Daadeh'íí, n̄nee niinéhíí kodí' higaal; bich'í'

dohkáh. ⁷ Áík'ehgo ch'ekíhíí nádiikaigo bikq' nałbaakíi ilch'í'daizlaa. ⁸ Áídá' doo daagoyáá dahíi daagoyááníi gádaayihíi, Túkq'íla' nohwaa daanoosiid; nohwikq' nohwits'á' daanestsiz. ⁹ Daagoyááníi gádaabihíi, Dah; ágádaasiidzaayúgo, doo hwoi da hileeh: áídá' hayú nahihíi goz'ayú dohkáhgo la' nadaahohíi. ¹⁰ Nada'ihíihíyú okaidá' nnee niinéhíi nyáá; áík'ehgo ilk'idá' nlt'éégo ádaadeszaago naháztaaníi ni'íneh yune' okai: áídí' da'det'áa. ¹¹ Bikédí'go la' ch'ekíi n'íi nákaigo gádaani, Nohwinant'a', Nohwinant'a', nohwá ch'í'íntíh. ¹² Áídá' nnee niinéhíi gádaabihíi, Da'aníigo gánohwídishíi, Doo nohwídaagonsí da. ¹³ Áík'ehgo biká ndaadeht'íh; hadíi bijíi shíhíi, da'kwíi bik'ehenkééz shíhíi shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, nánshdáhíi doo bídaagonłsı da.

¹⁴ Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaní dıi k'ehgo at'éé: nnee nzaadyú deyaago bánada'iziidíi yushdé' nnohkáh yihíigo, bíyéehíi yındaadéz'íigo yaidin'áá lək'e. ¹⁵ La' bestso talent holzéhi ashdlá'i yaidin'áá, lá'íi naki yaidin'áá, lá'íi dałá'a yaidin'áá; dawa daantíígee dá yídaanel'áagee yaidin'áágo; áídí' nant'ánhíi dagoshch'í' dahnyaa. ¹⁶ Nnee talents ashdlá'i baadet'aaníi hant'é nayihesihíi baa nanáhazniigo ashdlá'i bá ígoya. ¹⁷ La'íi talents naki baadet'aaníi aldó' naki bá ígoya. ¹⁸ Áídá' talent dałá'a baadet'aaníi leyí' ogogeed yuyaa binant'a' bibestsohíi náyides'íid. ¹⁹ Áídí' nzaad godeyaago binant'a'íi nádzáágo yil daayołtag. ²⁰ Áík'ehgo talents ashdlá'i baadet'aaníi talents

ashdla'i bá'ígoyahíí áldó' ákú yinné' gáñiigo, Shinant'a', talents ashdla'i shá ñnil n'íí talents ashdla'i shá ígoya. ²¹ Binant'a' gábilñii, Negondliigo shána'iziídi, ñt'éégo ándzaa laḡ: da'ayáháhi ndi ñt'éégo shá ánlaahíí bigha lání benik'ehgo ánishle': shíí ninant'a' baa shil gozhóóníí ni áldó' baa nil gozhóḡ le'. ²² Talents naki baadet'aaníí áldó' kú ñyáá gáñiigo, Shinant'a', talents naki shá ñlaa n'íí talents naki shá ígoya. ²³ Binant'a' gábilñii, Negondliigo shána'iziídi, ñt'éégo ándzaa laḡ: da'ayáháhi ndi ñt'éégo shá ánlaahíí bigha lání benik'ehgo ánishle': shíí ninant'a' baa shil gozhóóníí ni áldó' baa nil gozhóḡ le'. ²⁴ Áídí' talent dała'á baadet'aaníí kú ñyáá gáñiigo, Shinant'a', ñnee doo bee gónedzaḡ dahi ñlúigo nígonsi, doo k'edínlaa dayú ná'igéesh, doo ishínch'ii dayú lená'íla: ²⁵ Nésdzidgo, nitalent-híí leyí' yuyaa nádé'í ni'; koh, ñiyéé naa nániné'. ²⁶ Binant'a' gábilñii, Ncho'go shána'iziídi, bil goyé'i ñlúí, doo k'e'diláa dayú ná'ishgeesh, doo ishínch'ii dayú lená'ishlá bígonłsı: ²⁷ Áí bigha bestso ilkáh ch'ídaihiñiikí shizhaali banné' le'at'éhi, áik'ehgo nánsdzaago bínagodáhíí bil shaa nánné' doleel ni'. ²⁸ Áik'ehgo talent-híí bits'á' nádo'né'go ñnee gonenan talents bíyéehíí baa no'né'. ²⁹ Dahadín dant'éhéta bíyéé gólínií bitisgo baa nádo'né', áik'ehgo ląágo bíyéé doleel: áidá' dahadín bíyéé da'ayáháhi, bíyéé gólíí n'íí ndi bits'á' nádido'né'hi at'éé. ³⁰ Na'iziidi doo bik'ehyú át'éé dahíí chagołheelzhi' ch'ídaanołt'e': ákú daach'ichag la'íí kowoo kídaach'idilłk'ash doo.

³¹ Shíí, ñnee k'ehgo Niyááhíí, shits'á'idindláadíí bee dahnádisdzaago yaaká'dí'go nadaal'a'á

dilzini bil nánshkáh, biká'dahsdáhá biká'dí shits'á'idindládi biká' dahsidáágo nansht'aa doo: ³² Shinadzahgee nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íi dawa íla'alnéhgo ílts'á' hishñiił, dibelji nanyoodi bidibelji hik'e gant'izi bits'á'yihiniiłhii k'ehgo. ³³ Dibelji shigan dihe'nazhineégo nnihishñiił, áidá' gant'izi she'eshganzhineégo. ³⁴ Áidí' shíi, Ízigo Nansht'aahíi, shigan dihe'nazhineégohii gádaaldishñii, Yushde', shiTaa gozhóonii nohwá ádaizlaahíi, ni'gosdzán nnit'aadá' bee nadaanoht'aa doleelgo nohwá ích'i'golzaahíi bee nadaanoht'aa le': ³⁵ Shiná' nshjiigo shá da'desoné' ni': dibá' nshjiigo tú shaa daasoziid ni': doo kígonsi dayú hishaalgo nádaashidolti ni': ³⁶ Shidiyagé ádihgo diyagé shá ádaagosolaa ni': dinshñiihgo shaa nanádaanohtaah ni': ha'ásítjiigo shaa nahkáh ni'. ³⁷ Áik'ehgo dávik'ehyú ádaat'eehii gádaashiiñiih, NohweBik'ehni, dadá' shiná' níjiigo daaniit'jiigo ná da'de'né' lán? Ła'íi dibá' níjiigo tú nadaasiidziid lán? ³⁸ Dadá' doo kígonsi dayú hínáago nádaanidelti lán? Ła'íi nidiyagé ádihgo naa daasii'nil lán? ³⁹ Ła'íi dadá' dinniihgo dagohii ha'ásítjiigo daaniit'jiigo naa nkai lán? ⁴⁰ Shíi, Ízigo Nansht'aahíi, bich'i' hasdziihgo gádaaldishñiih, Da'anii gánohwiłdishñii, Shik'isyú doo ízigo at'éé dahi ndi ágádaasolaayúgo, shíi aldo' ágádaashisolaahi at'éé. ⁴¹ Áidí' she'eshganzhineéhii aldo' díi k'ehgo bich'i' hasdziih, Nohwii, da'ílii daahleehgo nohwá ndaagost'aahíi shits'á'zhí' daadohkáh, ko' dahazhi' dilti' yune', ch'iidn nant'an hik'e binadaal'a'a bilgo bá ích'i'golzaayú. ⁴² Shiná' nshjiigo doo shá da'desoné' da ni': dibá'

nshłjigo tú doo shaa daasoziid da ni': ⁴³ Doo kígonsł dayú hishaalgo doo nádaashidołtjı da ni': shıdiyágé áđıhgo diyágé doo shá ádaagosolaa da ni': dinshñıihgo la'ıı ha'ásıtjıgo doo shaa noyaa da ni'. ⁴⁴ Áık'ehgo gádaashıñııh, NohwiNant'a', dadá' shiná' nłjıgo, dagohıı dibá' nłjıgo, dagohıı doo kígonsł dayú hınáalgo, dagohıı nıdiyágé áđıhgo, dagohıı dınnıihgo, dagohıı ha'ásıntjıgo daaniit'jıgo doo nich'odaasii'ni' da lán? ⁴⁵ Áık'ehgo gádaaldishñııh, Da'anıı gánohwıldishñıı, Díı doo ízıgo at'éé dahi ndi doo ágádaasolaa dayúgo, shıı alód' doo ágádaashisolaahi at'éé da. ⁴⁶ Díıhıı dahazhı' biniıgodılne' doleeł, áıdá' dábik'ehyú ádaat'eehıı dahazhı' daahıınaa doleeł, yaaká'yú.

26

¹ Áık'ehgo Jesus díı aal yaa nagosni'dá' bitsılke'yu gádaayılñıı, ² Nakiskaal hik'e bitis-hagowáh n'ıı bee bıná' godıñıhgo da'ıdaal doleełıı bıdaagonoıı, áıgee shıı, nnee k'ehgo Niyááhıı, shik'edaannııhıı bilák'e shı'dolteelgo tsj'ılma'áhi bıshi'dılkał. ³ Áıdı' okaal yebik'ehi itisyú nadaandeehıı, begoz'aanıı ye'ık'eda'ılchıı, la'ıı nnee yánazıni okaal yebik'ehi da'ıtıseyú sitıni, Cáıaphas holzéhi, bigowagee ıla'adzaago, ⁴ Hagot'éego dánant'ı'eego Jesus daayıltsodgo daayızılheego yee ndaagoshchıı. ⁵ Áıdá', Doo da'ıdaalhıı bıjıı daahiıltsod da, daanıı, ágádaasııdzaayúgo nnee dánko bádaagochııhgo godnch'aad doleełı at'éehıı bıgha, daanıı.

⁶ Béthanyú Simon, lóod doo ınáđıh dahi, léprosy holzéhi, yaa naghaa n'ıı bigowal yune'

Jesus sidaadá', ⁷ Iyaágo sidaago isdzán ła' ch'il bik'ah lán ílíní tús alabáster be'alzaahi besi'áni ha'áyí'áágo Jesus baa nyáá, áí ik'ahíí Jesus bitsits'in yiká' yaa yiziid. ⁸ Jesus bitsilke'yu díí daayiltsáago doo bił dábik'eh dago gádaanii, Nt'é bigħa ik'ahíí da'ílíí yishchij? ⁹ Áí ik'ahíí łaágo ílłigo nahiniihgo, zhaalihíí tédaat'iyéhíí baa hi'né' le'at'éhi. ¹⁰ Ádaaniihíí Jesus yígoksjidgo gábilnii, Nt'é bigħa isdzánhíí nadaanołt'og? Nłt'éégo áshíílaa. ¹¹ Tédaat'iyéhíí dabik'ehn nohwitahyú nadaakai; áidá' shihíí doo dahazhí' nohwitahyú nashaa da doleeł. ¹² Doo hwahá leeh shi'dilteeh dadá' ik'ahíí shits'í yiká' yaa yiziid. ¹³ Da'anii gánohwiłdishnii, Ni'godzán dágoz'aq nt'éégo dahayú yati' baa gozhóni baa na'goni'gee, díí isdzán adzaahíí baa na'goni' doleeł, bee bíná'godiníhgo.

¹⁴ Áidí' Judas Iscáriot, nakits'adáahíí itah nłíní, okáqħ yebik'ehi itisyú nadaandeehi yaa nyáágo, ¹⁵ Jesus hayúhíí nohwil ch'ínsh'aahdá', hant'é shaa daanoħné'? daayilnii. Zhaali ligaií tádin naa do'né', daabilnii. ¹⁶ Áidí' godezt'i'go hagot'éégo ch'iidish'aal nziigo yiká hésdaa nkegonyaa.

¹⁷ Bán benilzookhíí da'ádihgo bán alzaahi daadaaní dantséhíí bijjii Jesus bitsilke'yu baa hikaigo gádaabilnii, Bitis- hagowáh n'íí bee bíná'godiníhgo da'idaaníí hayú ná ilch'í'daagohiidle'? ¹⁸ Jesus gádaabilnii, Kih goznilyú dohkáh, áígee nnee ła' gádaabildohniih, Ilch'ígó'aahíí gáníí, Ilk'idá' shaa gonyáá; nigowā yune' bitis- hagowáh n'íí bee bíná'godiníhgo shitsilke'yu bił da'ishāq doleeł. ¹⁹ Áík'ehgo Jesus ádaabilnii n'íí k'ehgo bitsilke'yu ádáát'ijid; áígee

bitis-hagowáh n'íi bee bíná'godiníhgo da'idaaníi ílch'í'daizlaa. ²⁰ Áídí' o'í'ááyú nakits'adahíi da'iyáago yił dahdinezbih. ²¹ Da'iyáago Jesus gáníi, Da'aniigo gánohwíldishnii, nohwíi ła' ch'íshinoh'aah doleeki at'éé. ²² Áík'ehgo dázho doo bił daagozhóo dago dała'á daantíigo, SheBik'ehń, ya' shíi née? daanii nkegonyaa. ²³ Áík'ehgo gáníi, Dahadín its'aa biyi'zhí' dała' bił éedisht'áhi, án ch'íshí'aah doleel. ²⁴ Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, dá shaa k'e'eshchiiníi shee godolnii: áídá' nnee ch'íshí'aahíi bá góyéé doleel! Ái nneehíi doo bi'deshchijj dayúgo nkt'éé doleel ni'. ²⁵ Áídí' Judas, ch'íbí'aah doleehíi, Jesus gáyilnii, ílch'ígó'aahíi, ya' shíi née? Jesus gábilnii, Da'áígee ánniid.

²⁶ Da'iyáago Jesus bán náidn'aago ya'ihénzigo oskaqáda' ík'ídaizné'go bitsilke'yu yitaizniih, Nkóh daohsaa; díi shits'í at'éé, niigo. ²⁷ Áídí' idee beda'iskaaníi náidnkaa, ái ya'ihénzigo oskaqáda' íltah daidezkaa, Daanohwigha daohdlaa, yilniigo; ²⁸ Díinko shidil k'ehgo at'éé, shidil bee áníidégo lángont'aahi at'éé, nnee ła'ágo bá idijookíi, binchó'híi bigha baa nádaagodet'aahgo. ²⁹ Gádaanohwíldishnii, Kodí' godezt'i'go dahts'aa bitoohíi doo naanáshdláa da, dahadíi bijj shiTaa bilakt'áhgee goz'aayú áníidéhi nohwil naadaadishdlíjgo zhá. ³⁰ Áídí' sị ła' hadaidez'aqáda', dził Olives holzéhi si'aayú okai. ³¹ Áígee Jesus gádaabilnii, T'é'go áshí'dilne'híi bigha daanohwigha t'aazhí' ádaahne': díi baa k'e'eshchijj'íi k'ehgo, Dibehíi Nanyoodíi biní'dishnii, áík'ehgo dibelíhíi

da'adzaayú nkenelt'ee doleeł. ³² Áídá' dasiitsaadí naadisdzaago Gálileeyú nohwáđih disháh doleeł. ³³ Peter gábiñii, Nnee dawa nits'á' t'aažhi' ánádaasdzaa ndi, shíi doo ágáoshne' at'éé da. ³⁴ Jesus gánábildo'niid, Da'aniiigo gánildishñii, T'é'go tazhik'áne doo hwahá áñiih dadá' taadn, Án doo bígonsi da, shiđinñiił. ³⁵ Áídá' Peter gábiñii, Dała' nił dastsaaħ ndi, Án doo bígonsi da, doo niłdoshñiih at'éé da. Ła'ihíi bitsilke'yu dawa da'áik'ehgo ádaanñiid.

³⁶ Áídí' Gethsémane golzéhi goz'aaýú Jesus bitsilke'yu yił hikaidá' Jesus gádaabiñii, Dádzaą nahísóotaą, nláhyú déyáá, oshkaąhyú. ³⁷ Peter la'ii Zébedee biye'ke naki Jesus yił okai, áídí' dážhó doo bił gozhóq dago bijii nñiih nkegonyaa. ³⁸ Áík'ehgo gádaabiñii, Shiyi'siziiníi dážhó doo bił gozhóq da, dák'azhá dastsaaħii ga'at'éé: dádzaą nahísóotaągo sha'ishhah daadeh'ii. ³⁹ Áídí' da'anahyú óyááyú ni'zhí' hayaa adzaago okaąh gániiigo, Bígonedzaąyúgo, shiTaa, díi hishdlaą doleełii shits'á'zhí' ánle': áídá' shíi doo beshik'eh da, ni zhá benik'eh. ⁴⁰ Áídí' bitsilke'yu yaa nadzaago da'ilhoshgo yiká nnyáá, áík'ehgo Peter gáyiiñii, Dała'á łedihikeezhi' ndi sha' doo sha'ashhah daadeh'ii le'at'éé da? ⁴¹ Daadeh'iiigo da'ohkaąh, nanohwída'dintaah bídaanołzil doleełii bigha: nohwiyi'siziiníi da'anii hát'ii ndi nohwits'ihii doo nłzil da. ⁴² Nakidn onaanáđzaagee na'okaąh gániiigo, ShiTaa níini, díi hishdlaą doleełii doo hagog'éégo shits'á'zhí' alne' dayúgo hishdlaą, ni nik'ehgo ágone'. ⁴³ Bitsilke'yu da'ilhoshgo yaa

naanádzaa: dázhó bil daanzigo. ⁴⁴ Áídí' yits'á' onaanádzaa, okaq̄ahyú taadngee da'ágánádi'n̄iigo. ⁴⁵ Áídí' bitsilke'yú yaa naanádzaago gádaayih̄nii, Akú da'olhoshgo hanádaahsol: shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí bilák'e shi'dilteehgo ch'ishi'dot'aahíí ilk'idá' biká'ngonyáá. ⁴⁶ Nádohkáh, hiikaah le': ch'ishí'aahíí kodí' higaal.

⁴⁷ Jesus t'ah yahtí'dá' Judas, nakits'adahíí bil itah nl̄ini, nnee láágo bésh be'idiltk̄ishé la'íí tsj be'idiltk̄ishé dahdaayin̄íígo, okaq̄ah yebik'ehi itisyú nadaandeehíí la'íí nnee yánazini daabides'a'íí yil nátsáá. ⁴⁸ Ch'íbí'aah doleehtíí ilk'idá' bebígózi doleehtíí yengon'áá lək'e, gáníígo, Hadín hists'qsíí áí án doleek; án daahok̄tsod. ⁴⁹ Dagoshch'í' Jesus yaa nyáágo, Gozhóó, Ikch'ígó'aahíí, yiln̄iigo yizts'qs lək'e. ⁵⁰ Jesus gábih̄nii, Shik'isn, hant'é bigha nyaa? Áídí' Jesus yil ndaazdeelgo daayik̄tsod. ⁵¹ Nnee dała'á Jesus yil hikaahíí bibízh be'idiltk̄ishé hayidzízgo okaq̄ah yebik'ehi da'tiséyú sitini binal'a'áhi yontk̄ízhgo bijaa naidn̄gizh lək'e. ⁵² Jesus gábih̄nii, Nibízhíí ikch'í'nántijh: dahadín bésh yee izilheehíí dabíí aldó' bésh bee nabizi'dodeehi at'éé. ⁵³ Ya' doo bígonksj da née, shiTaa bich'í' oshkaq̄ahyúgo binadaal'a'á yaaká'dí'hi nakits'adahyú sinili dagoshch'í' shich'í' yidi'aah go'íí? ⁵⁴ Áídá' ágádzaayúgo, Bik'ehgo'ih̄i'nań biyati' bek'e'eshchiiníí hagog'éégo begolne'? Da'ágágonéhgo goz'aq̄ go'íí. ⁵⁵ Da'ái bik'ehenkéézgee Jesus nnee baa nánksááhíí gádaayih̄nii, Ya' bésh be'idiltk̄ishé la'íí tsj be'idiltk̄ishé dahdaanoh̄niiigo daashok̄tsodgo

nánoksaa née, in'ijhí daach'iltsoodhí k'ehgo? Dawa jii la' da'ch'okaqah goz'aq yune' nohwil ch'idaagons'h'aahgo dahsidáá át'éé ni', ndi doo hak'i daashoiltsood da ni'. ⁵⁶ Bik'ehgo'ihina'na' binkááyú nada'iziidi n'íi yee K'eshchiini' begolne'híi bigha díi dawa anágot'ijl. Áidí' bitsilke'yu dawa bits'a'zhí' ádaaszaago bits'a' ilhadeskai.

⁵⁷ Nnee Jesus daabiltsoodíi okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni, Cáriaphas holzéhi, yaa yil hikai, begoz'aaníi ye'ik'eda'ilkhíhi hik'e Jews yánazíni bilgo íla'at'éégee. ⁵⁸ Peter da'anahgo biké'dí' higaał, áidí' okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni bikih binaa lé'dit'ijh yune' ha'ayáago nada'iziidi bitahyú nezdaa, hago ágone'íi dá'aqłzhí' yine'íi hát'íigo. ⁵⁹ Okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, Jews yánazíni, yánadaaltihi bilgo Jesus zidee hádaat'íigo daazhógo yaa dahgosi'aahíi yiká daadéz'ij; ⁶⁰ Ndi doo la' da: lággo neheskai ndi dá doo at'éé dayú baa dahdaago'aahíi doo la' da. Nt'éégo nnee naki n'áázh, daazhógo baa dahdaago'aahi, ⁶¹ Gádaaniigo, Díi nnee, Bik'ehgo'ihina'na' daach'okaqah goz'aaníi tagoshniłgo, áidí' taagi jii hileehgo anágoshdle'go bínesh'aq, níi ni'. ⁶² Okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni hizígo Jesus gáyihni, Ya' nihíi doo nt'é nniigo hadziih da née? Díi naa dahdaago'aahgo naa yádaalti'íi hago at'éé. ⁶³ Áidá' Jesus doo nt'é nii da. Okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni gábihni, Bik'ehgo'ihina'na' hináhi biláhyú gániłdishni, Nohwil nagolní', ya' ni Christ, Bik'ehgo'ihina'na' biYe' níi née? ⁶⁴ Jesus gábihni, Da'áígee ániid: gádaanohwilłdishni, Díi bikédí'go shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, da'tiséyú binawod

golíni bigan dihe'nazhinéé dahsídaágo, yaaká'dí' yaak'os shíł honáhgo daashidołtsééł. ⁶⁵ Áík'ehgo okaąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni bidiyágé ídá nayihesdzízdá' gáníí, Bik'ehgo'ihí'nań nchọ'go yaa yakti'; nt'é bighą nnee ła'i baa yanánálti' doleeł? Bik'ehgo'ihí'nań nchọ'go yaa yakti'íi daadisots'aa. ⁶⁶ Hagot'éégo baa natsídaahkees? Zideego bánqonot'aah daañii. ⁶⁷ Áídí' biniizhí' odaach'idihizheeh, ła'íi ndaach'inłts'į; ła'ihíi bit'adaach'ika', ⁶⁸ Gádaañiigo, Christ níni, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú yánłti'yúgo, hadín náninłts'į shíhíi nohwíł nagolní'.

⁶⁹ Okaąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni bikįh binaa lé'dit'įh yune' Peter sidaa: áígee isdzán na'iziidi baa nyaágo, Ni la' aldó' Jesus Gálileedí' nagháhi bíł na'aash ní', bíłnii. ⁷⁰ Áídá' dawa binaáł, Dah, hant'é nniigo ánnihíi doo bígonsį da, nniid. ⁷¹ Kįh bahgee ch'ínághohen'ááyú ch'ínyáágo isdzán na'iziidi ła'i náábiiłtsąągo, áígee naháztaaníi gáyilnii, Díi nneehíi aldó' Jesus, Názařethdí' gólíni, yił na'aash ní'. ⁷² Bit'a dahdidilniihdá' gánádo'niid, Ái nneehíi doo bígonsį da. ⁷³ Dět'įhék'e alhánídí' nazíni Peter yaa hikaigo gádaayilnii, Da'anii ni ái itah níłį, niyati'íi bee nígózi. ⁷⁴ Áídá' Peter bit'a dahdidilniihgo hashkeego nchọ'go yakti' nkegonyaa, Ai nneehíi doo bígonsį da, níi nt'éégo, áígee tazhik'áne ánniid. ⁷⁵ Peter Jesus gábiiłniiid n'íi yénálnii, Tazhik'áne doo hwahá áñiih dadá' taadn, Áń doo bígonsinihi at'éé da, shiłdinníił. Áídí' ch'ínyáágo dázhó doo bíł gozhóq dago hichag.

27

¹ Hayilkááyú okààh yebik'ehi itisyú nadaandeehi hik'e Jews yánazíni bílgo dawa hagot'éégo Jesus zidee doleehíi yaa nadaagoshchijj. ² Áík'ehgo lídaist'òogo dahdaint'e', nant'án, Póntius Pílate holzéhi, yaa daidez'áà.

³ Judas, ch'íbin'áni, Jesus zideego bángot'áàgo yígoisjídá', dázhò doo bíl gozhògo dago zhaali tádinhíi okààh yebik'ehi itisyú nadaandeehíi, Jews yánazíni bílgo t'áàzhj' yaa náyiné', ⁴ Gáníigo, Nnee dávik'ehyú át'éhi ch'íní'áàhíi bighà doo bik'ehyú ásdzaa da. Áík'ehgo gádaabilnii, Néé doo nanohwinkt'og da. Dani nanínt'og le'. ⁵ Da'ch'okààh goz'áà yune' zhaalihíi nayilkáadá' ch'ínyáágo da'idodleeh. ⁶ Okààh yebik'ehi itisyú nadaandeehíi zhaali nádaidnné'go gádaañii, Zhaali biyi' ohilkaadíi biyi' yuyaa doo o'né'go goz'áà da, díl bighà nahasñilhíi bighà. ⁷ Áík'ehgo yaa yádaakti'dá' zhaalihíi bee nnee gosht'ish tús áiléhi biní' nahazñii, áígee añahdí' nadaakaihíi lehi'níí doleelgo. ⁸ Ái bighà áídí' godezt'i'go díi jìzhj' ái ní'híi, Ní' díl bee nahazñiihíi, holzee. ⁹ Áík'ehgo Jérémy, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi, gáníi n'íi begolzaa, Zhaali tádinhíi, Israel hat'i'íi lá'i, Ái nnee ilíi, daañiigo, nádaidnné'go, ¹⁰ Gosht'ish tús áiléhi biní'íi yaa nadaihesñii, sheBik'ehñ áshilñniid n'íi k'ehgo. ¹¹ Jesus nant'án yidáhzhj' sizjigo nayíidilkid gáyilñiigo, Jews ízisgo biNant'a'í nííi née? Da'áígee aññii, bílñii, Jesus. ¹² Okààh yebik'ehi itisyú nadaandeehíi, Jews yánazíni bílgo baa dahgoz'áà ndi doo nt'é ñii da lèk'e. ¹³ Áík'ehgo

Pílate gábiñii, Łáágo naa yádaakti'íi ya' doo dints'ag da née? ¹⁴ Áídá' t'ah Jesus doo nt'é biñii da, yati' dała'á ndi; ái bigha nant'án dážhó bił díyagot'ee. ¹⁵ Bitis hagowáh n'íi bíná'godiníhgo da'idaagee ha'áshijeedíi dała'á, hadíi nnee hádaat'iiníi, nant'án bá ch'ínádaayíltéeh lék'e. ¹⁶ Áígee nnee doo bik'ehyú át'éé dago bigózini, Barábbas holzéhi, ha'ásitijj lék'e. ¹⁷ Áík'ehgo nnee íła'adzaago Pílate gádaabiñii, Hadíi nohwich'í' ch'ínánshteeh hádaah'tíi? Barábbas née, dagohíi Jesus, Christ holzeehíi née? ¹⁸ Pílate yígółsi nnee dawa Jesus bił daanzhohíi bigha okąąh yedaabik'ehi Jesus yik'edaanniihgo baa daabidez'ąą.

¹⁹ Pílate yánáltihgo dahnezdaadá' bi'aahíi, ła' yich'í' yi'aa gábiñiiigo, Ái nnee dábi'ehyú át'éehíi doo baa nanńaa da, díi jiiigo baa naiseelgo shiniigonkt'éé. ²⁰ Okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi, Jews yánazíni biłgo nnee íła'adzaahíi biini' yá ádaagozlaa, gádaayiiñiiigo, Barábbas nohwá ch'ínánłteehdá' Jesus-híi zodéé, daadohñii. ²¹ Nant'ánhíi gádaabiñii, Díi nnee nakihíi hadíi nohwich'í' ch'ínánshteeh? Barábbas zhá hádaahiit'íi, daañii. ²² Pílate gánádaabiłdo'niid, Jesus, Christ holzéhi, hago łaą nohwá áshłe' áidá'? Dawa gádaabiñii, Tsí'ılna'áhi bíhołkałgo zodéé. ²³ Nant'ánhíi gádaabiñii, Nt'é bigha, hant'é bee nchogo adzaago? Nnee da'tiségo nnádaadidilghaazhgo, Tsí'ılna'áhi bíhołkałgo zodéé, daabiñii.

²⁴ Pílate doo hagog'éégo nnee yidag hagháh át'éé dago, ła'íi godnch'áad nkegonyaago yígółsijidá', nnee íła'adzaahíi bińáál tú náidnkąągo

bigan tayizgis, gáníígo, Díí nnee dávik'ehyú át'ééhíí bidikíí shíí doo nashinkł'og da: dánohwíí nadaanohwinkł'og le'. ²⁵ Nnee dawa gádaabikłnii, Bidikíí nohwiká'zhí' at'éé doleel, la'íí nohwichagháshéhíí ałdó' biká'zhí' at'éé doleel.

²⁶ Áík'ehgo Pílate Barábbas nnee yich'í' ch'ínáinkłíí, áídá' Jesus- híí habí' oltsaazdá' tsį'ılma'áhi bíhołkałgo zidéégo nneehíí yaa daidez'ąą. ²⁷ Nant'an bisiláadahíí yáná'itih goz'ąą yun'e' Jesus odaizt'e' lék'e, áígee siláada dawa baa ıla'ádaizlaa. ²⁸ Áídí' bidiyágé yaa daidnłtsoozdá' diyágé lich'í' yá ádaagozlaa.

²⁹ Hosh diwozhi nánihezwozgo nant'an bich'ah k'ehgo alzaahi bik'e daidez'ąą, bigan dihe'nazhinéégo tsį yaa daiztaą: la'íí bich'í' nádaahilzhishgo baa daadloh, Gozhóó, Jews ízigo biNant'a' nłíni! daanıigo. ³⁰ Áídí' bik'ídaadihizheeh, la'íí tsįhíí naanádaidntaągo bitsits'inyú nádainłtish. ³¹ Aął baa daadlohda', diyágé yaa daidnłtsoozdá' dabíí bidiyágé yá ánádaagosdlaa, áídí' tsį'ılma'áhi yiká' daizilheeyú bił nádezaą lék'e. ³² Ch'ínánłtsąyú nnee Símon holzéhi, Cyréne golzeedí' gólíni, siláada daabıltsąągo, Tsį'ılma'áhi bá dahngheeh, daabikłnii. ³³ Áík'ehgo Gólgotha golzeegee náńłsąą, aí golzeegego itsits'in si'áni golzeegego ágolzee.

³⁴ Áígee vinegar, nch'í' bił nadesdziidgo, Jesus yaa daizkaą: yizliłh ndi doo yodłąą da. ³⁵ Áígee tsį'ılma'áhi yídaabiskaldá' bidiyágé ilta'isniigo yigha da'diljoł lék'e: Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi gáníí n'íí begolne'go ánágot'įįł, Shidiyágé

il̄ta'is̄nii, la'íi iká' shi'íhíi yigha da'dīho. ³⁶ Áidí' áígee naháztaago daabine'íi l̄ék'e. ³⁷ Nt'é baa dahgost'aaní ádaagozlaago bitsit'á'gee díinko dahdaiztaq, DÍI JESUS JEWS ÍZISGO BINANT'A' NLÍNI, golzeego k'e'eshchij. ³⁸ Áígee n̄nee da'in'íihíi naki aldó' Jesus ba'ashhahdí' ts̄i'ina'áhi bídaahaskał, la' dihe'nazhinéego, la'íi be'eshganzhinéego.

³⁹ Bahyú ch'íhikáhíi bitsits'in daidiltasgo yati' yee daabokáał, ⁴⁰ Gádaaniigo, Biyi' da'ch'okqaahíi tanágoshn̄ilgo taagi jii hileehgo anágoshdle', n̄nii ni', halaa, Bik'ehgo'ihina' biYe' n̄liyyúgo dani hasdá'anlteehgo ts̄i'ina'áhi biká'dí' gódah ch'in̄náh. ⁴¹ Okqaah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, begoz'aaní ye'ik'eda'ilchíhi, la'íi Jews yanazini aldó' baa daadloh l̄ék'e, gádaaniigo, ⁴² N̄nee hasdáyiñiikdá' bíhíi doo hasdá'adilteeh da. Israel hat'i'íi ízigo biNant'a' n̄liyyúgo, ts̄i'ina'áhi yiká'dí' naadowáh, áik'ehgo daahohiidlaq. ⁴³ Bik'ehgo'ihina' ya'ohí; an hat'íyyúgo hasdábólteeh: Bik'ehgo'ihina' biYe' nshij, niidá', daanii. ⁴⁴ Da'n'íihíi áígee ts̄i'ina'áhi yidaayiskałi aldó' da'áik'ehgo bee baa daadlohgo daabóch'iid l̄ék'e. ⁴⁵ Isk'áhn̄yáadí' taagi nehenkéézzhi' ni' biká' dahot'éhé godiñił gozlij l̄ék'e. ⁴⁶ Taagi nehenkéézgo shi Jesus nádidilghaazhgo gáníi, Éli, Éli, láma sabákthani? ái, Bik'ehgohinshnaahíi, Bik'ehgohinshnaahíi, nt'é laq bigha shits'á'zhí' ándzaa? golzeego ágolzee. ⁴⁷ La' áígee nadaaziinií daabidits'ago, Díi n̄neehíi Elías yich'í' anii, daanii. ⁴⁸ Dagoshch'í' n̄nee la' nádilwodgo túdaabits'qsíi vinegar yiyi' naiz'aa, áidí' ts̄i' yaa dahyiz'aaqo

Jesus bizé'zhì' dahyída'nłtsiih. ⁴⁹ Ła'ihíí gádaan̄ii, Ntsént'ah, bídaagonolzīih, Elías baa higháhgo hasdábilteeh sh̄i.

⁵⁰ Jesus nanádidiłghaazhgo dabíi biyi'siziiníi be'ogoyáágo áyíılaa lək'e. ⁵¹ Áıgee k̄ih biyi' da'ch'okaḡhíi biyi' yuḡe' daadintsoozíi bighá'dí' hayaago ilch'idláád lək'e; ni' godihes'naadá' tséé daahesdla'; ⁵² N̄nee l̄eyi' nazjeedíi bá ilts'á' ádaagosdzaago ínashood daanlīi n'íi l̄áágo naadiikai.

⁵³ Áı Jesus naadiidzaahíi bikédí'go l̄eyi'dí' hakaidá' k̄ih dilzini goznilyú okaigo, n̄nee l̄áágo daabiłtsaa.

⁵⁴ Silááda gonenadín binant'a'íi, l̄a'íi yił nakaihi Jesus daineł'ini, ni' nagohi'naago l̄a'íi áıgee ágodzaahíi daayiłtsaađá' dázh̄o ndaałdzid, áık'ehgo gádaan̄ii, Díi da'an̄ii Bik'ehgo'ihinań biYe' n̄líni l̄aa. ⁵⁵ Isdzané l̄áágo Gálileedí' Jesus biké' anákahi, bich'odaan̄ihi, anahdí' naz̄i daabineł'ı̄go: ⁵⁶ Mary Mágdalene, l̄a'íi Mary, James hik'e Joses báá, l̄a'íi Zébedee bichḡgháshéhíi bááhi ałdó' itah naz̄i.

⁵⁷ K'ad o'i'aahyú, n̄nee háłdzili, Arimathéa golzeeyú gólíni, Joseph holzéhi nyáá, án Jesus yodláni: ⁵⁸ Áń Pílate yich'ı̄' oyáágo Jesus bits'ihíi yiyókeed. Áık'ehgo Pílate ánı̄go Jesus bits'ihíi baa daach'idez'aḡ.

⁵⁹ Joseph Jesus bits'ihíi baa det'aḡđá' nak'a'łigaihi n̄ł'éhi yik'ıyidesdizgo,

⁶⁰ Dabíi bitsébii'i'án ánı́dehi goz'aḡ yuḡe' nyink̄ı̄ı, áı tséé biyi' yuḡe' hayik'ehgo áyíılaahi: áıdı' tséé nchaahi yidaidenłhizdá' onáđzaa. ⁶¹ Mary Mágdalene, l̄a' Maryhíi biłgo, tsébii'i'áńhíi bidáhzhı' sikee lək'e.

⁶² Ilch'ı̄'golne'ı̄ı bīīi hiskaḡgo okaḡah yebik'ehi itisyú nadaandeehíi, Phárisees daanlíni biłgo, dała'

Pílate yaa hikai, ⁶³ Gádaabiñiigo, Nohwinant'a', bínádaahiilñiih, áí k'izé'idilteehíí t'ah hiñaadá', Taagi hileehgo bijjii naadishdáh, ñii ni'. ⁶⁴ Áí bighą nik'ehgo tsébií'i'áńhíí ch'ítingee dázhó nt'izgo áolne', taagi hileehíí bijjizhí', doo ágát'ée dayúgo dánko bitsilke'yu t'é'go hikáhgo bits'í daayín'iih, áídí', Jesus daztsąądí' naadiidzaa, nñee daayilñiih: áík'ehgo iké'yú doo bik'ehyú ádaañii dahíí ntségo ádaañii n'íí bitisgo ádaañii doleeł ákoh. ⁶⁵ Pílate gádaabiñii, Silááda tsébií'i'án yináadaadz'íni nohwaa sinil: ti'i, nzhoggo nt'izgo ádaahle'. ⁶⁶ Áídí' okaigo, tsébií'i'áńhíí nzhoggo nt'izgo ádaizlaa, la'íí áígee silááda yináadaadz'íigo ádaizlaa.

28

¹ Jews daagodnlsiníí bijjii hiskaągo hayokkaalyú ínashood daagodnlsiníí bijjii, Mary Mágdalene, la' Maryhíí bilgo tsébií'i'ányú daadéz'iiyú ó'áázh. ² Nt'éégo adjidd ni'godes'naa: Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'dí' nkenyáágo, tsée daadin'áání yó'oyilhizdá' yiká' dahnezdaa lék'e. ³ Biniizhí' hada'didla'híí k'a'at'ée, bidiyáge zas k'ehgo dázhó ligai: ⁴ Ináadaadz'íni tsídaadesyizyú daadithid daasiljii, nñee nanezna'híí k'ehgo ádaaszaa. ⁵ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á isdzané gáyilñii, Doo nédaaldzid da: Jesus tsj'ilna'áhi bíheskał n'íí biká hadaanohtaago bígonsj. ⁶ Áń doo hak'i da: naadiidzaa ni', áńíí n'íí k'ehgo, Yushdé', nohweBik'ehń bits'í siné' n'gee daadeh'íí. ⁷ Ti'i, dáhále bitsilke'yu Jesus daztsąądí' naadiidzaahíí baa nagohi'yú doh'aash; nohwádih Gálilee golzeeyú óyáá; ákú daahołtséh: da'añiigo ádishñii.

8 Tsébií'i'áándí' hwéheego dahts'isteel, nédaaldzid ndi bił daagozhóó lék'e; bitsilke'yu yił nagolñi'yú ots'ilteel.

9 Nt'éégo bitsilke'yu yił nadaagolñi'yú hi'ashgo, Jesus bideyaa, Gozhóó, biñiigo. Ákú Jesus yiyahzhí' hayaa adzaago yikee daayotá'dá' daayokaqah lék'e. 10 Jesus gábiñii, Doo nełdzid da: shik'isyú, Gálileeyú dohkáh, biłdohñii, ákú daashiltséh ndi at'éé.

11 Isdzané ákú hi'ashdá' inádaadéz'inihíi ła' kñh goznilyú hikaigo, okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi hago ágodzaahíi dawa yił nadaagosñi'. 12 Okaqah yedaabik'ehi, Jews yánazíni biłgo ła'adzaago baa nagoshchíidí' siláada bestso łaqago bitasñii, 13 Gádaayilñiigo, Nnee gádaabiłdohñiih, Bitsilke'yu t'é'yú nádaabinest'íid, da'ilwoshdá'. 14 Nant'an ya'ikonziyúgo, nohwá bich'i' yádaahiilti'go doo hago ádaanohwile' at'éé da. 15 Siláada bestso nádaidnné'go, da'ádaabiłdñiiyú ádaaszaa: díi jñi ndi siláada ádaañii n'íi Jews bitahyú t'ah benagowaa.

16 Bitsilke'yu ła'ts'adahíi dzilyú okai, Jesus bándagoz'aq n'yú, Gálileeyú. 17 Akú Jesus daayiltsaqadá' daayokaqah: ndi ła'ihíi bił nadaagoki. 18 Jesus baa nyáágo gádaabiñii, Yaaká'yú, ni'godzán biká'gee aldo', dawa beshik'ehgo shaa godet'aq.

19 Áík'ehgo ti'i, dahdohkáh, il'aniyú hadaazt'i'íi dawa bił ch'ídaagonoh'aah, Bik'ehgo'ihí'nañ nohwiTaa, hik'e biYe', ła'íi Holy Spirit bizhi'íi bilázhí' baptize ádaago'íigo: 20 Ádaanohwiłdéniiidíi dawa bikísk'eh ádaat'eego bił ch'ídaagonoh'aah:

áík'ehgo dahazhì' nohwìł nshìjì, nnágodzaayú ndi.
Doleelgo at'éé.

**The New Testament of our Lord and Saviour
Jesus Christ
New Testament in Apache, Western (US:apw:Apache,
Western)**

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Western Apache (Apache, Western)

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Apache, Western

© 2012, Wycliffe Bible Translators. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 2 Aug 2022

22cab38e-86e0-5c5b-8972-5c0fa467c049